

www.politikin-zabavnik.co.yu

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

18. 5. 2007. • ИЗЛАЗИ ПЕТАК • ГОДИНА LXIX • ЦЕНА 99 ДИНАРА • БРОЈ 2884

BIH
Македонија
Slovenija
Sverige
USA
Hrvatska
Црна Гора

2.40 KM
75.00 DEN
500.00 SIT (2.09 EUR)
28.00 SEK
3.50 USD
12.00 KN
1.20 EUR

ISSN 0032-339-X

02884

9 770032 339010
PRINTED IN SERBIA

ТЕОРИЈА
ЗАВЕРЕ
НА МЕСЕЦУ

НАЈПОЗНАТИЈИ
ВИДОВЊАК
НА СВЕТУ

78 000
ЖИВОТА
ПОД МОРЕМ

ХОЛИВУДСКЕ
СЦЕНЕ
У БЕОГРАДУ

За све од 7 до 107!

240.000 ЛИТАРА
СВИЊСКОГ ЂУБРИВА
ПОПЛАВИЛО ЈЕ СЕЛО
ЕЛЗА У НЕМАЧКОЈ КАД ЈЕ,
У ФЕБРУАРУ 2006. ГОДИНЕ,
ЕКСПЛОДИРАЛА ДЕПОНИЈА
У КОЈОЈ ЈЕ ОНО
САКУПЉАНО.

„МЕРИ ИМА МАЛО ЈАГЊЕ”,
ПРВЕ ИКАД СНИМЉЕНЕ
РЕЧИ, ИЗГОВОРИО
ЈЕ ТОМАС
АЛВА
ЕДИСОН
1877.
ГОДИНЕ.

ТРАКТОРСКУ ГУМУ ТЕШКУ 65 КИЛОГРАМА
ВУКАО ЈЕ ЗА СОБОМ КРОЗ ГРАД
ЕНДРУ ПИРС ИЗ ФУЛБЕКА, У ЕНГЛЕСКОЈ, ПРИПРЕМАЈУЊИ
СЕ ТАКО ЗА ПУТОВАЊЕ НА СЕВЕРНИ ПОЛ.

© 2006 Ripley Entertainment Inc.

Dist. by United Feature Syndicate Inc.

5-7

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

••• четири најраспрострањенија језика на свету су: кинески, енглески, хинду и шпански ■

••• прашуме Јужне Америке станишта су 250 врста сисара, 1800 врста птица и више од 10.000 врста дрвећа, а само једно једино дрво у Амазонији може да буде

дом 43 врсте мрава, отприлике исто колико их се може наћи у читавој Великој Британији ■

••• готово сваки човек при доброј светлости може да разликује 10 милиона нијанси боја и још није створена машина која би му у томе била равна ■

••• кад је изабран за папу, Адријан II (867–872) био је ожењен и није хтео да се разведе од супруге Стефаније која је, заједно с њиховом кћерком, живела у Ватикану. Адријан или Хадријан II био је последњи ожењени папа ■

••• Тибетанци сматрају лошим знаком ако током свечаности венчања пада снег, а срећним кад се сретну погребна поворка и особа која носи крчаг с водом ■

••• температура у цилиндрима мотора с унутрашњим сагоревањем попне се и до 1700 степени Целзијуса, што је много више од температуре истопљене лаве ■

••• тачност садржаја мерне посуде у древној Кини утврђивала се чекићем. Њиме се ударало по посуди, па ако је звук био одговарајући, то је значило и да је мера жита или вина права ■

••• висока цена накита од бисера потпуно је оправдана јер само у једној од хиљаду острига и једној од три хиљаде дагњи налази се зрно бисера ■

••• први тоалети у возовима појавили су се средином 19. века, истовремено у Сједињеним Америчким Државама и у Европи ■

••• минојске жене, с подручја егејске културе која је трајала од 2000. до 1400. године пре наше ере, носиле су живописне хаљине без горњег дела, каткад с вишеслојним сукњама ■

••• више од 85 одсто површине Гренланда покривено је наслагама леда просечне дебљине 1524 метра, па зими ледоломци одржавају пловност путева ■

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

НЕШТО САМ НАУЧИО
О ВУЧЕЊУ КОЛИЦА
С ТЕШКИМ ТЕРЕТОМ...

ЛАКШЕ ИДУ НИЗБРАДО
НЕГО УЗБРАДО!

СТИГАО
САМ,
ХЕЛГА!

БАШ
ДОБРО!

World rights reserved.

НИЈЕ БИЛО ЛАКО, АЛИ УСПЕО САМ ДА ТИ
ДОНЕСЕМ ВИНО КОЈЕ СИ ТРАЖИЛА...

У ПОВРАТКУ САМ ИМАО СУСРЕТЕ СА ЗЛИМ ГУСАРИМА,
НЕВРЕМЕНОМ И АЖУЛАМА ЉУДОЖДЕРИМА!

АЛИ, НАЈВАЖНИЈЕ ЈЕ ДА САМ ДОНЕО
ЦРНО ВИНО КОЈЕ СИ ЖЕЛЕЛА!

©2007 by King Features Syndicate, Inc.

ЦРНО
ВИНО?

ТРАЖИЛА
САМ
БЕЛО!!!

НИШТА ЗАТО! ВРАТИ СЕ И ЗАМЕНИ!

ХОЛИВУДСКЕ СЦЕНЕ У БЕОГРАДУ

Саду а у Будимпешти студирао политехнику, али је убрзо напустио студије и посветио се глуми. Дебитовао је у филму Михаља Кертиса „Натчовек“, а кад се појавио звучни филм стекао је светску славу. Сви су га, без изузетка, описивали као високог, згодног, лепог и заводљивог мушкарца. Снимио је око стотину улога у филмовима различитог жанра у студијама у Будимпешти, Бечу, Берлину и Паризу. Био је ожењен немачком глумицом Фридл Шустер.

Шкрти биографски подаци још кажу да је после рата борао у Југославији краће време, на снимању домаћег филма „Далматинска свадба“ где је тумачио једну од главних улога. А онда је – како наводи упорни трагач за заборављеним судбинама Бранислав А. Жорж у својој књизи „Ingrata patria“ („Незахвална отаџбина“) – Савезна комисија за преглед филмова, крајем септембра 1954. године, донела одлуку да се „на територији ФНРЈ забрани приказивање

Биће, ипак, да је забрана приказивања овог филма а и помињање главног глумца пре последица податка да је Светислав Иван Петровић за време рата играо у немачким филмовима. Истина, биле су то љубавне приче, али тада се светом пуцало и гинуло, милиони људи умирали су у гасним коморама. Било је то време другачијих суза, без свилених рупчића и од заљубљених јецаја зајапурених обрашчића.

Умро је у Паризу од рака у стомаку, а сахрањен 24. октобра 1962. године на минхенском гробљу Нордфридхоф. Отац Младен умро је 1933. године у Новом Саду, и то од срчане капи враћајући се из биоскопа. На Успенском гробљу сахрањена му је и мајка као и двојица браће и две сестре.

Лекар за женске болести

Године 2002. у Југословенској кинотеци, поводом четрдесетогодишњице смрти једног од наших највећих глумаца, приказана су три филма из

Лице за којим је у мраку биоскојских дворана уздисало на десетине хиљада обожаватељки.

Био је леп као грех. Био је и омиљен као мало ко с ових простора, а девојке су на степеништа којима је требало да прође знале да простру своје намирисане свилене марамице. Једино га полиција није много волела јер је тада као никад имала пуне руке посла и пендрека. Уосталом, тако је и приличило једном од најгласовитијих филмских заводника на свету. Није се знало да ли су у мраку биоскопске дворане гласнији уздаси и влажније марамице кад се појави он, или је та слава припадала једном Рудолфу Валентину или Рамону Навару. Једноставно, даме су лудовале за њим, толико да је у центру Београда забележена и сцена кад се једна девојка бацила пред његов аутомобил верујући да је то „једина права прилика да га видим уживо, а после могу и да умрем“.

Његово име било је Светислав Петровић мада је с филмског платна знан једино као Ivan Petrovich, пошто је то – по мишљењу биоскопских могула – било много лакше за изговор. Ипак, своје фотографије увек је потписивао ћирилицом. Кад му је дојадило да га у Западној Европи сматрају Мађаром, писао је оцу Младену, угледном новосадском трговцу, да то оповргне што је овај и учинио у тексту који је 4. фебруара 1928. године објавила „Политика“, лист изузетно важан за непосредно

КАД ЈЕ СВЕТ СЛАВНО СВЕТИСЛАВА

Многи заљубљеници у филм данас ће, без ико муке, издикирајући мноштво подајака о једном Рудолфу Валентину или Рамону Навару, љасовићим филмским заводницима. Рејко ко ће се сејити Свејислава Ивана Петровића, лејој сина новосадској кројача и најомиљенијег љубавника француској филма. Да ли је нејраведно заборављен?!

упознавање овдашњег грађанства с ликом и делом глумца Петровића.

Кад бих био бог

У краткој енциклопедијској белешци може се прочитати да је рођен у Новом Саду 1. јануара 1894. године и да је био први Србин који је између два светска рата стекао славу на филмском платну. Школовао се у Новом

уметничког колор филма ‘Далматинска свадба’, који је снимило предузеће ‘Триглавфилм’ у копродукцији с немачким продуцентом ‘Ханзефилм’ из Хамбурга... јер су у филму нетачно приказане прилике у нашој земљи, наши људи и њихова схватања, као и културне вредности наше земље. Све ове негативне стране филма изазвале би оправдано негодовање наше јавности...”

богатог опуса Светислава Ивана Петровића, сви снимљени за време Другог светског рата, и то: „Кад бих био бог“, „Европа не одговара“ и „Осуђен на живот“.

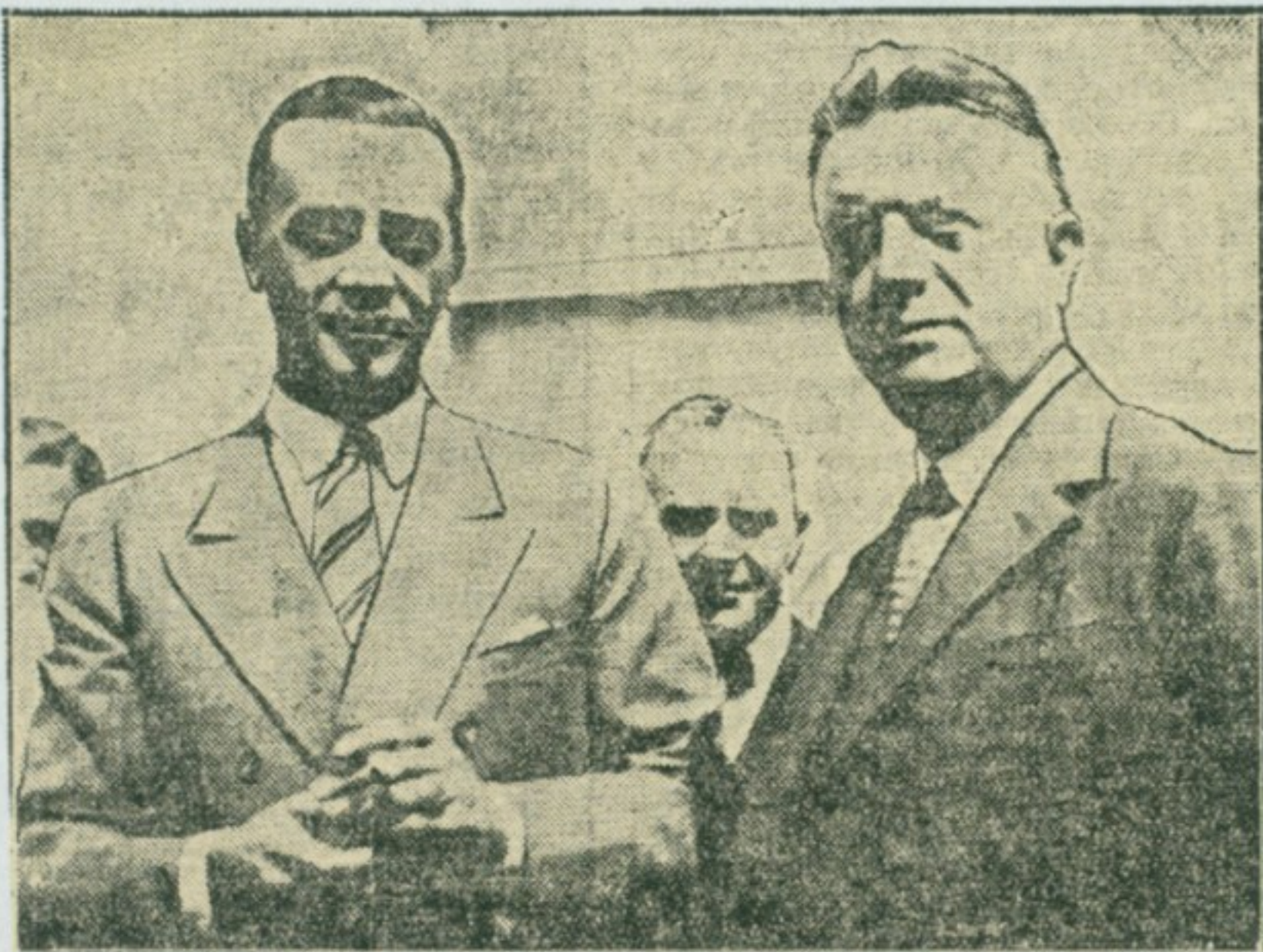
Био је (филмски) бог, Европа му је одушевљено клицала и био је осуђен на славу. Како и не би кад су се пред биоскопским дворанама диљем Европе

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

18. 5. 2007.

Светислав Петровић стиже сутра у Београд

— Сутрашњим брзим возом у пет и по часова увече допутоваће у Београд наш најславнији уметник —

Светислав Петровић са својим оцем у Новом Саду

и Америке развлачили редови за карте за сваки филм у коме је играо Ivan Petrovich. А уз њега, као партнерке, тада чувена Алиса Тери, Лујза Лагранж, Нита Налди, Арлет Маршал... И наслови филмова нису били ништа мање привлачни, попут: „Гола жена“, „Три страсти“, „Сирена Моргана“, „Викторија и њен хусар“, „Хавајски цвет“, „Лекар за женске болести“, „Шехерезада“, „Либанска кастеланка“... Тако је, бар, било двадесетих и тридесетих година столећа за нама.

Ипак, причу о слави нашег човека а светског глумца можда је понајбоље осетити кроз текстове које су репортери „Политике“, септембра 1928. године, написали поводом његовог боравка у Краљевини Југославији. Наш најугледнији дневник забележио је безмало сваки тренутак Петровићевог боравка у отаџбини. Укратко препричано, то је (отприлике) овако изгледало.

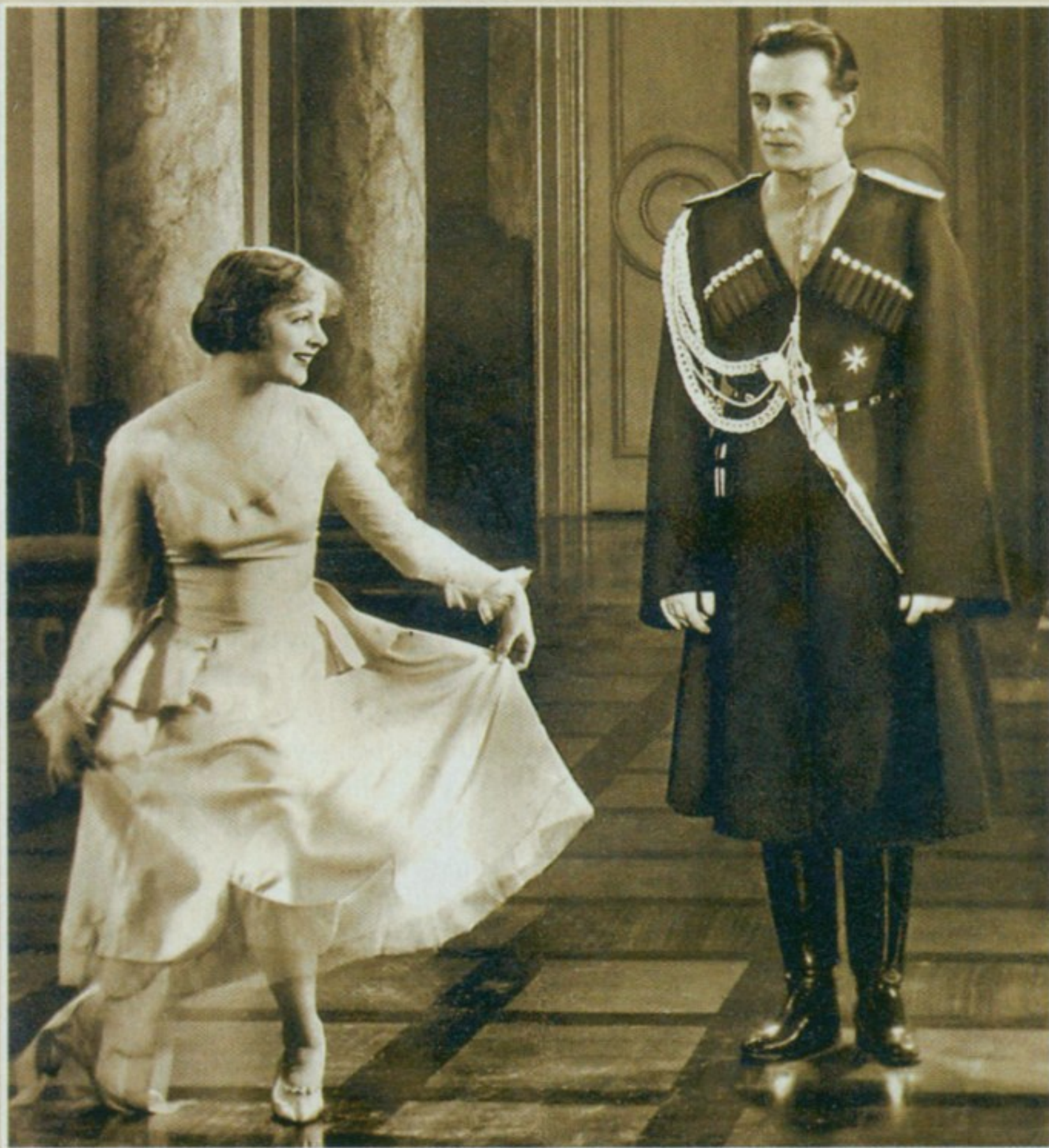
Јунак наше данашње приче кренуо је крајем августа 1928. године из Нице, где је живео са сестром Наталијом и сестрићем Драгутином. Својим аутомобилом, жутим „делажом“, пут дугачак око 2400 километара – преко југоисточног дела Француске, Швајцарске, Аустрије и Мађарске – савладао је за пет дана и у Нови Сад, где му је живела породица, приспео 3. септембра. И то готово кријући, пошто га је нестрпљива маса света чекала на разним странама града, вођена свакојаким гласинама које су се узвитлале улицама и сокацима вароши. Родитељска кућа била је блокирана, па је одсео у хотелу „Краљица Марија“. Радозналци су то брзо сазнали, па су сад други гости хотела били на мукама јер нису могли честито ни да уђу ни да изађу. Жандарми су имали пуне руке посла.

Главни догађај ипак је требало да се одигра у Београду, где је у водећем престоничком биоскопу „Касина“ била заказана премијера његовог, по многим, најбољег филма „Алахов врт“.

Хавајски цвет

Никада Кнез-Михаилова улица у својој дугој историји није била празна као у предвечерје тог 7. септембра 1928. године. Шта се десило с толиким светом који је свако вече обавезно запоседао свој корзо? Бројне кафане зврјале су празне, сладоледије се досађивале поред колица, чак су и колпортери замукли. Дошљак би помислио да је нека велика невоља потерала Београђане с главне улице.

Са Лилијан Елис у филму „Официр Њеној височанстви“

Међутим, на другом крају града, на железничкој станици, није било места ни игла да падне. Неколико хиљада Београђана запосело је пероне и колосеке не обзирајући се много на вичу, пиштаљке па и кундаке жандарма који су покушавали да (другим) возовима омогуће долазак и одлазак. Многи путници остали су заглављени у чекаоници станичне зграде безуспешно покушавајући да се пробију до свог вагона. Лудило, налик стампеду, настало је кад је одјекнуо глас да брзи воз из Новог Сада улази на први колосек другог перона. Маса креће на ту страну, а онда неки, по свој прилици, шаљивџија узвикује да ће воз ипак приспети на први перон. Светина се повија, судара, урличе. Све док их као шамар не умири саопштење да дотич-

сека појављује се воз. Брзо се примичу два велика фењера на челу црне локомотиве. Маса се повија, љуља, а онда граби у сусрет возу који, шиштећи и пиштећи, улази у станицу. Многи су закрчили колосек и не зна се ко је на већој муци: жандарми који покушавају да расчисте колосек или машиновођа који мора, да не би неког згазио, пре времена да успори. И брзи воз из Новог Сада на крају успева да стане. Светина јури од вагона до вагона не би ли у неком од њих препознала толико чекани лик. Узалуд. Све нека обична свакодневна лица која, добро се то види, не могу да се начуде сценама које су их сачекале на београдској железничкој станици.

А драга, толико чекана личност по свој прилици зна шта га чека јер, уз помоћ жандарма

Са Лили Дајовер у филму „Миљеник из Шенбруна“

ни брзи воз касни 60 минута. Хук разочарања чује се с ону страну Саве.

Тачно у 18.40, извештава сарадник „Политике“, у дну коло-

и у пратњи сестара и дописника „Политике“ из Новог Сада, лукаво излази на другу страну воза и преко празног перона хита ка излазу. Још мало и успео је. Али, ни они који чекају нису посве наивни: убрзо схватају маневар свог идола и – проналазе га. Жандарми вичу, псују, ударају, али светина то нити чује нити осећа. Важно је да је он ту, да га виде. Многи се не задовољавају само гледањем: дирају га, вуку, чупају. Жандарми, ипак, успевају да направе кордон и паћеник глумац – тек завршио снимање филма „Три паћеника“ – успева да се дочепа станичног комесаријата где једна од његових сестара са жаљењем закључује да је неко у оној гужви олакшао за пакет са њеним новим и скупим ципелама.

Шехерезада

Испред станичне зграде стигао је лепи жути „делаж“ који је маса зачас опколила. Знају да је то Петровићев аутомобил, с њим је стигао чак из Нице. Али и он, Петровић, зна у ком грму лежи зец те, кришом, седа у други аутомобил. Балканском улицом стиже у хотел „Српски краљ“ где је ред да се освежи и пресвуче пошто га у згради „Политике“ у

Први дан Светислава Петровића у Београду

— Светислав Петровић у слици и причи —

Поенкареовој (данас Македонској) улици у 19.00 сати чека директор Владислав Рибникар, који му је и приредио долазак у Београд.

А испред „Политике“ хаос већи него на железничкој станици. Светина се трза на сваки звук аутомобилског мотора. Те он је, те није, те сад ће, те неће. Светска звезда светски стиже са закашњењем, у 20.00. У дну улице појављује се жута лимузина и лагано клизи кроз масу руку и узгибаних тела. Нека дечурлија успела су да се попну и на кров аутомобила. Зачудо, он не стаје испред улаза у „Политику“ него наставља даље, у оближњу Хиландарску улицу. Реп масе јури за њим, све даље и даље. До узвика неког да је глумац, сад већ преварант, пред „Политиком“, да је изишао из малог плавог аутомобила. Многи псују сами себе јер су већ други пут насели на исти трик, али уредно јуре натраг.

„Политикин“ репортер у стопу прати госта и бележи да се он „леп, насмејан и помало збуњен пење уз степенице“. Многе девојке које су кришом успеле да уђу у зграду „Политике“ стављају своје намирисане свилене марамице по степеницама и он гази преко њих. Једна од њих, вештија и одважнија, изненада му прикаче и, док дланом о длан, из цепа његовог сакоа извлачи свилену марамицу и нестаје. Какав плен, љубоморно сикћу друге.

Пред зградом „Политике“ маса кличе и захтева да се појави, да га виде. На безбедној удаљености од гомиле обожавалица, Ivan Petrovič им, не скидајући осмех, одмахује и убрзо нестаје. Жури на свечану вечеру у хотелу „Палас“, где престонички крем може лагодно да га види и чује, а упорнији и да му стисну руку.

Три страсти

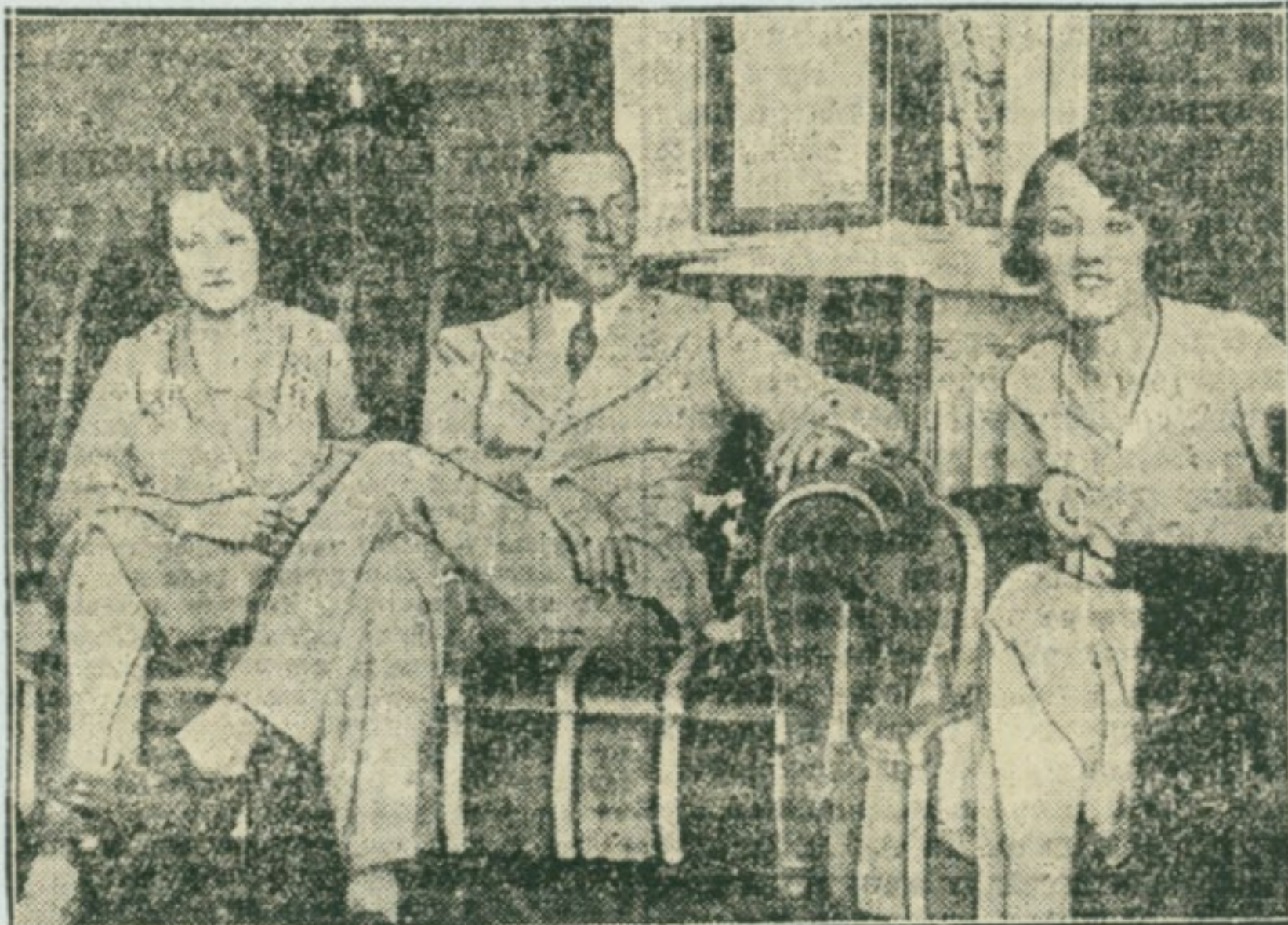
Сутрадан умало да дође до трагедије. Жути „делаж“ лагано је ишао Скопљанском улицом и наједном се испред њега бацила једна сасвим млада девојка. Да шофер није био присебан и у последњем тренутку свом снагом згазио кочницу, ко зна шта би било. А кад се „делаж“ зауставио, девојка је устала као да ништа није било и притрчала аутомобилу:

– Хтела сам само да те видим! Сад могу да умрем! – узвикнула је као у трансу и отрчала низ улицу.

Мада се пратња из све снаге трудила да од радозналих сакрије куда ће глумац проћи, све је било узалуд. Кад год и где год би га неко видео, вест би за тили час облетела све околне улице и сокаке и он би се нашао окружен масом обожавалица. Вероватно нико дотад у Југославији није дао толико аутограма, али се о једном данима препричавало. Наиме, неки промућурни трговац је у тој оп-

На гробу Незнаог Јунака

У салону код директора „Политике“: г. Светислав Петровић, његова сестра (десно), г-ђа Рибникар (лево)

Пред станицом у очекивању воза

„Политикин“ фоторејортер праћу је сваки корак Светислава Ивана Петровића

штој гужви успео да на потпис потури припремљен рекламни слоган: „Од свога детињства хранио сам се виолом и зато сам тако млад и леп!“ Истога дана у Београду више није било могуће наћи ову, „ајде да кажемо, лековиту намирницу.“

Наравно, добру прилику видели су и многи кројачи и трговци тако да је наш јунак био затрпан свакојаким понудама да носи то и то одело, те и те ципеле, тај и тај шешир. А кад се прочуло да ће на Царевој ћуприји присуствовати коњићким тркама, тамо су стигли и они који, да опро-

сте, нису разликовали коња од магарца. Наш а светски славан глумац заузео је једну ложу са својим сестрама и, наравно, новинарима, а извештач „Политике“ забележио је да је ту остао све време док су поред њега, не обазирјући се на збивања на тркачкој стази, дефиловали сви, од најмлађих до седобрадих уваженика. Фотографисали су га непрестанце и професионалци и аматери. За непун сат потписао је неколико стотина карата.

Једном умало да лоше прође. Ненајављен је стигао у тада елитни ресторан „Руска лира“

и, нормално, сви присутни су га одмах опколили. Не баш сви, за празним столовима остали су увређени кавалери чије су даме, без много обзира, одјуриле према свом идолу. Да није било неких разумнијих, ко зна како би се све завршило. Не зна се, међутим, како су дотичне даме прошле код куће.

Алахов врт

Тих дана се по целом Београду само о њему причало: и по кафанама, и на улици, и по школама. За 12. септембар увече у биоскопу „Касина“ заказана је премијера његовог филма „Алахов врт“. Маса света је пред биоскопом сатима чекала долазак јунака „покретних слика“. Јасно, карата одавно није било ни за лек, чак ни код тапкароша, јер таква прилика једноставно нема цену. У сали окићеној цвећем врло је као у котлу.

Светло се већ угасило, а од јунака филма и хероја гледалаца ни трага ни гласа. Тек кад је хук разочарања почео да наткриљује и само филмско платно, засјао је рефлектор и из ложе се разлио млечнобели осмех Светислава Ивана Петровића. Публика је у делиријуму који се на тренутак прекида почетком филма, а онда наставља јер њихов јунак, који је ту међу њима, надмоћно савлађује једну по једну препреку. Свим срцем и свом душом публика учествује у радњи филма. Она пати са својим љубимцем, она љуби кад је он заљубљен, она учествује, не штедећи дланове, у сваком његовом пољупцу, макар и овлашном.

Међутим, глумац није сачекао (срећни) крај филма, вероватно се уплашио необузданих излива својих поклоника. Једна озбиљна дама, забележено је, богато је наградила конобара да јој да чашу из које је глумац пио воду за време приказивања својих (целулоидних) пустиловина...

Новине су тих дана забележиле и да је посетио Параћин, Јагодину и Загреб. И свуда исписале готово истоветну причу о незапамћеном дочеку филмског јунака. Дочеку какав задуго није забележен и о коме су могли само да сањају други глумци ових простора који су и у Европи били значајна имена, попут: Штефице Видачић, Иде Краване (данас најпрепознатљивије из укрштеница као Ита Рина), Бубе Јеремић, Кети Нађ, једног Љубе Станојевића, Љубомира Бајина или Мике Симонића... Једноставно, Светислав Иван Петровић био је тада неприкосновени суперстар ■

Петар Милашовић
Фотографије Архива
Југословенске кинотеке

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

18. 5. 2007.

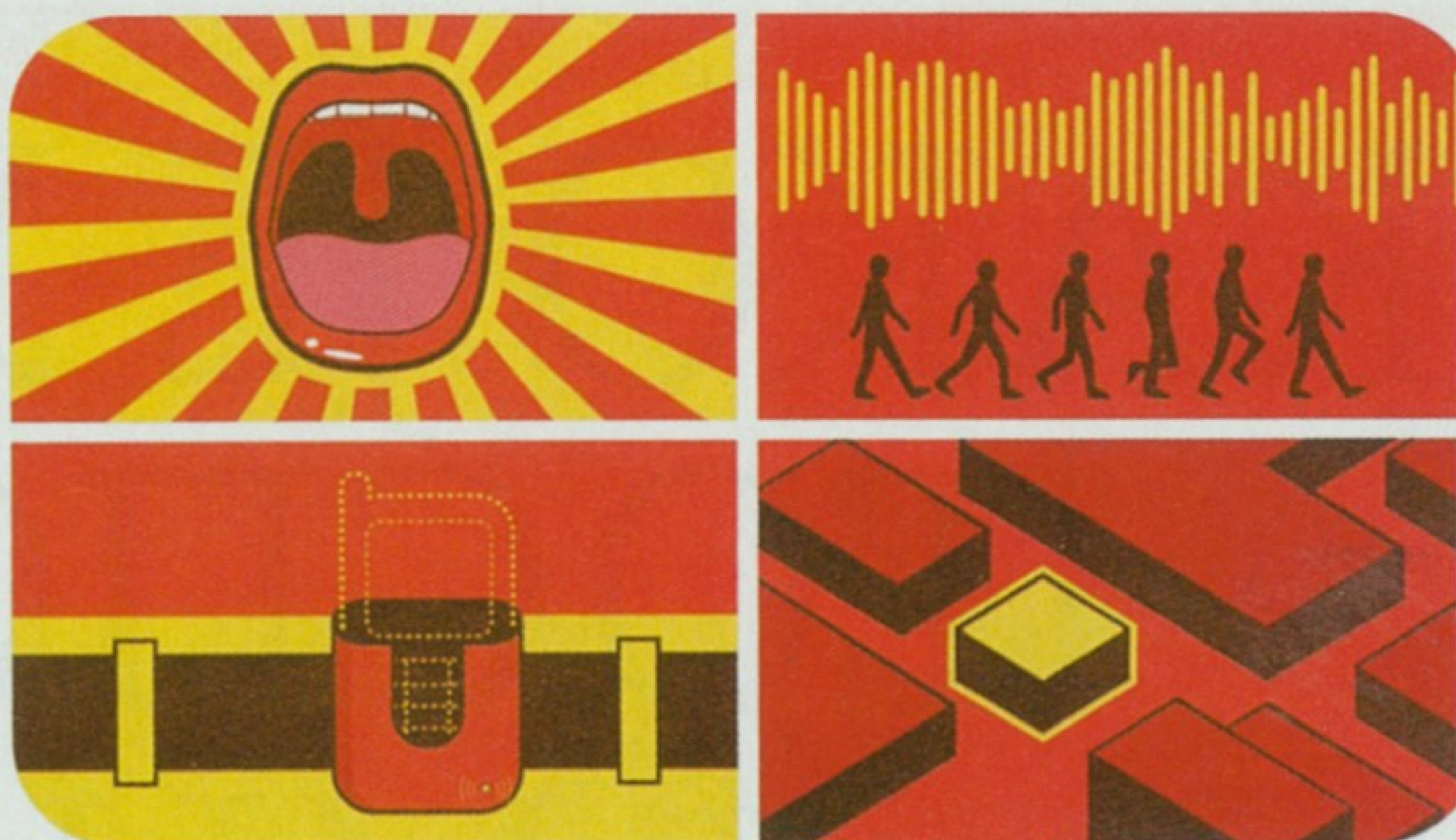
МАЛЕ ТАЈНЕ

ВЕЛИКИХ МАЈСТОРА

Баш је незгодно изгубити мобилни телефон. Преврћете све по кући, завлачите руку између наслона намештаја, покушавате да протурите главу испод аутомобилског седишта... А све време се питате да ли је келнер у ресторану, одакле сте управо изашли, напрасно „добрио“ нови мобилни телефон с довољно кредита за позиве и поруке. Неколико светских фирми ради на технологијама заштите мобилних телефона од крађе. Неке служе само да заплаше, друге да се нађе изгубљени телефон, а неке да задовоље исконски нагон бившег власника за осветом.

Кад ходаш, не застајкујеш

Истраживачи у финском Центру за техничка истраживања „VTT“ развијају систем сензора који омогућава да телефон препозна власников јединствени ход. У комбинацији с препознавањем гласа, овај систем заштите прати одступања од уобичајеног ходања или говора, па закључава телефон и тражи поновно укуцавање лозинке ■

СПРЕЧИТЕ КРАЂУ МОБИЛНОГ ТЕЛЕФОНА

GPS праћење

Јапански произвођач мобилних телефона „NTT DoCoMo“ недавно је приказао шест модела који имају уграђен GPS уређај за праћење. Ако вам нестане такав телефон, само одете на Интернет сајт и потражите га на мапи. Кад знате где је телефон, можете сами да се суочите с лоповом или да позовете полицију ■

Вриштавац

Британски „Remote XT“ разоткриће лопова мобилног телефона гласним и пискутавим женским криком (у телефон се убацује снимак хистеричног женског крика). Систем се укључује чим власник позове посебан број за пријаву крађе. Разоткривајући крик прати и потпуно брисање података и закључавање бројчаника, па је такав телефон само комад безвредне пластике ■

Футрола

Канадски „Research in Motion“ (заслужни за BlackBerry уређај) смислио је футролу за мобилни телефон која је бежичним путем повезана с апаратом. Ако се раздвоје, телефон се блокира и тражи укуцавање лозинке, док се упозорење о крађи истог тренутка шаље ка футроли, како би власник био обавештен. Наравно, све ово важи под условом да се лопов није докопао и телефона и футроле ■

КАКО ЈЕ УБИЈЕН ГОСПОДАР МИЛАНА

Овај историјски случај
садржи све састојке
узбудљивог криминалистичког
романа из маште:
нестанак леша владара
државе; древну цркву којој
прети рушење, а у којој су
одлучујући делови загонетне
слагалице, чак и сликарски
рад Леонарда да Винчија;
папу који истину крије
на фресци у Сикстинској
капели у Ватикану...

Одлучујуће поглавље решења три-
лера из 15. века почело је сасвим
случајно 1985. године када су
власти Мелца, градића са око 18.000
становника удаљеног 23 километра од
Милана, одлучиле да се сруши црква
Сант'Андреа (Светог Андреје). Подигну-
та је у 13. веку, а још почетком 20. тако
трошна да је, пошто је претходно обе-

свећена, продата једном произвођачу
сира, а касније претворена у столарску
радионицу.

У њену заштиту од рушења основан је
одбор грађана назван „Пријатељи цркве
Сант'Андреа". Они су захтевали да се
стара црквица сачува и верно обнови и
тако је и било. Приликом ископавања ње-
ног пода одмах су, у кутији за ципеле, на-

ПАПИНА ШИФРА

Са циљем да укаже на убиство војводе Галеаца Марије Сфорце папа Сикст IV, стриц
супруга Катарине Сфорце, ванбрачне, али веома вољене кћери жртве, послужио
се лукавством наручивши од чувеног сликара Перуђина слике, сцене из Мојсијевог
живота, за Сикстинску капелу у Ватикану. На слици која приказује Мојсијево зауста-
вљање и обрезавање његовог другог сина из 1481. године, Мојсија, у лику војсково-
ђе (који држи такозвани пастирски штап), зауставља арханђел.

Иза Мојсија, у ствари Галеаца Марије
Сфорце, насликани су Катарина Сфорца
и њен муж, папин братанац, Ђироламо Ри-
јарио. На Заветном ковчегу су исти сим-
боли као и на тањирима и у цркви Сант'Ан-
дреа у Мелцу, а на ковчегу је и мајмун,
представа „разбојника", то јест, Лудови-
ка ил Мора, означеног као наручиоца зло-
чина.

Галеацо Марија Сфорца још једном је
приказан с пастирским штапом, али окре-
нутим према небу да би се указало на ње-
гову скору смрт. С његове леве стране је-
дан лик по свој прилици означава Лудо-
вика ил Мора који присуствује обрезава-
њу Мојсијевог сина, односно Ђан Галеаца
Марије Сфорце, сина Галеаца Марије. Лу-
довико десном руком показује на полу-
скривену бебу што је знак да ће јој убрзо
отети наслеђену власт ■

Слика коју је
по наруџбини
папе Сикста IV
насликао Перуђино.

A.
Мајмун
на Заветном
ковчегу
представља
убицу
Лудовика
ил Мора.

Б.
Арханђел
мачем зауставља
Мојсија – Галеаца
Марију Сфорцу
– што циља
на смрт
војводе Сфорце.

В.
Мојсије – Галеацо
Марија Сфорца – са
штапом према небу
указује на своју
скору смрт. С његове
леве стране Лудовико
ил Мора показује
дете коме ће
одузети власт.

ТАЊИРИ:
Ђироламо Ријарио,
братанац папе
Сикста IV (горе)
и његова жена Катарина
Сфорца, кћер Галеаца
Марије Сфорце.

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

Адријано Пероци, из „Пријатеља цркве Сант'Андреа“, с лобањом нађеном у њој. Лобања се подудара с ликом Галеаца Марије Сфорце на портрету десно.

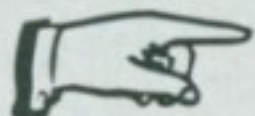
ђене половина људске лобање и доња вилица која јој је одговарала. Кутија се, ко зна зашто и када, нашла испод пода сакристије, у католичкој цркви одаје поред олтара у којој се свештеници облаче за службу и где се чувају одежде и црквено посуђе.

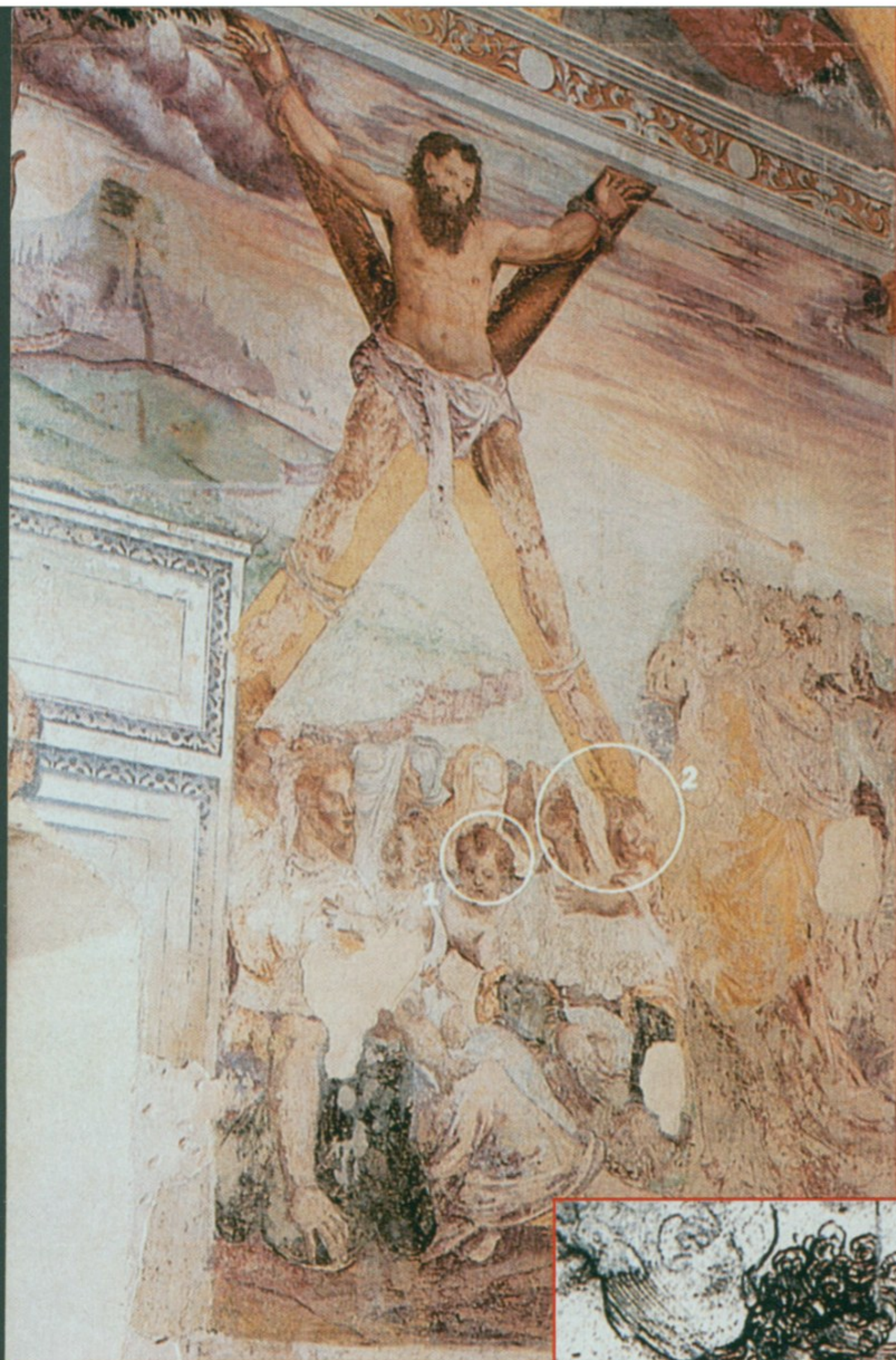
Рука даровитијег уметника

Најважније реставрације обухватале су фреске у веома лошем стању, али одличне израде. Стилска поређења приписала су их углавном ломбардијском сликару Бернардину Зеналеу (1460–1526). Милански графолози Алберто Мањи и Еви Кроти, осветљавајући зидове цркве нарочитом црвеном и зеленом светлошћу, закључили су да је најтеже анатомске делове тела урадио други, далеко даровитији сликар који се подједнако добро служио и левом и десном руком, као Леонардо да Винчи.

„На крају посла“, рекао је Алберто Мањи у разговору на немачкој телевизији ZDF2 поводом документарног филма о налажењу лобање, „пошто смо пажљиво испитали сваку појединост фресака све до најситнијих знакова, били смо сасвим сигурни да имамо посла с Леонардом.“

Ову претпоставку, на први поглед прилично невероватну, подржавају још две озбиљне чињенице: 1. савременик оба поменута уметника сликар Ђорџо Вазари, у својој чувеној књизи „Животи најсјајнијих италијанских архитеката, сликара и вајара“, говори о пријатељству Бернардина Зеналеа и Леонарда да Винчија; 2. реченица у Виндзорској збирци од око 600 цртежа Леонарда да Винчија, која припада британској краљици Елизабети II и чува се у њеном дворцу Винзору код Лондона, коју је за себе написао сам Леонардо: „Идем у Мелцо и код амбасадора и код маестра Бернардина.“ Другим речима, Леонардо се спремао да оде у Мелцо и да у осликавању цркве помогне пријатељу.

Црквица Сант'Андреа: с леве стране како је изгледала 1960. године када су одлучили да је сруше и, десно, данас, после рестаурације.

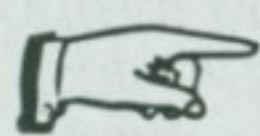
У дну крста светог Андреје насликан је „Покољ невиних”. Појединости које је радио Леонардо да Винчи увеличане су и приказане с десне стране.

1, 2, 3: На означеним местима препознаје се четкица великог Леонарда.

„Дечак у окрету”, цртеж Леонарда да Винчија из збирке у Винзору код Лондона. На руци је карактеристична тачка (упоредити с детаљем 3 увеличаних појединости).

А шта је то посебно имала црквица у Мелцу да би у њу долазио велики Леонардо?

Човек жестоке прошлости

У нади да би нађена лобања могла нешто да открије, градски одбор „Пријатељи цркве Сант'Андреа” потражио је помоћ Кристине Катанео из Лабораторије за судску антропологију и одонтологију (науку о зубима) Миланског универзитета. Научница је утврдила да су и половина лобање и доња вилица припадали мушкарцу, белцу, а по траговима на кости закључила је и да је тај човек имао бурну и жестоку прошлост.

По сачуваним зубима одређено је да је тај човек умро негде у тридесет трећој години. Лабораторија Циокрон Кругер из Харварда, у савезној америчкој држави Масачусетсу, испитивањем делића кости време смрти сместила је између 1436. и 1477. године.

У то доба градић Мелцо био је у саставу Миланског војводства којим је од 1450. до 1535. године владала породица Сфорца. А године 1483. у околину Мелца стигао је чувени научник, архитекта и сликар Леонардо да Винчи чији

ТРАГОВИ СКРИВЕНИ У СЛИКАМА

Ко је „умешао” Леонарда да Винчија у осликавање најтежих појединости на фрескама црквице Сант'Андреа у Мелцу осим пријатељства с главним сликаром Бернардином Зеналеом? Одговор се налази у апсиди (задњем, полукружном делу) цркве. Ту су насликани свети Ђироламо и света Катарина и наручиоци Франческо I Сфорца и Бјанка Марија Висконти, родитељи Галеаца Марије и Лудовика ил Мора.

Имена светаца су у част Катарине Сфорце, ванбрачне кћери касније убијеног Галеаца Марије и његове љубавнице Лучије Марлијано, и Катарининог супруга Ђиролама Ријарија, владара Имоле и Форлија и брата папе Сикста IV. Символи у апсиди налазе се и на два тањира на којима су приказани Катарина Сфорца и Ђироламо Ријарио. Тањир се чувају у музеју Класенсе у италијанском граду Равени.

Катарина Сфорца се, после дугог одсуствовања, 1487. године вратила у Милано и тамо се упознала с Леонардом да Винчијем. Обоје су се занимали алхемијом и често су се виђали. Схвативши ко је убио њеног оца, Катарина Сфорца предложила је Леонарду да на лукав начин раскринкају злочинца.

Први такав Леонардов рад је такозвани „Виндзорски амблем” на коме су слова G и M која означавају или само жртву Галеаца Марију или жртву и наручиоца убиства Галеаца и Мора. Други рад су две греде које чине крст светог Андреје у истоименој црквици и што је циљање на племића Андреа Лампуњанија, једног од извршилаца убиства.

Све ово је, ипак, у равни добрих претпоставки и подсећа на начин који у својим трилерима „Да Винчијев код” и „Анђели и демони” користи плодни писац Ден Браун ■

је задатак био да пројектује насипе, бране и канале за наводњавање на оближњој реци Ади. Познато је да се велики сликар углавном служио левом руком као већина осталог света десном.

Шта је повезивало градић Мелцо с породицом Сфорца и Леонардом да Винчијем? То питање наметнуло се више од пет векова касније „Пријатељима цркве Сант'Андреа" и осталима који су се нашли пред загонетком коју је крила ова мала црква. И један од њих, Адријано Пероци, копајући по Библиотеци Тривулцијани у Милану, налетео је на документ из 1475. године, потврду да је Галеацо Марија Сфорца, војвода од Милана, Мелцо поконио Лучији Марлијано, својој љубавници.

Ко је био налогодавац?

А војвода је 26. децембра 1476, у тридесет трећој години, убијен у миланској базилици Санто Стефано. Датуми и године живота Галеаца Марије Сфорце, господара Милана, и костију из цркве Сант'Андреа у Мелцу подударали су се!

Галеацо Марија Сфорца (1444–1476) наследио је, као старији син, свога оца

убила војводина стража, а Олђијати и Висконти ухваћени су следећег дана и погубљени јануара 1477. године. Они су, изван сваке сумње, били извршиоци злочина. Али, ко је био налогодавац? Ко ме је то ишло у рачун да уклони војводу и какве би користи од тога имао?

Одговора на ово питање није било у старим записима нити га има у постојећим енциклопедијама и историјама где стоји да је Галеацо Марија Сфорца страдао од руке завереника који су хтели да успоставе републику што се, ипак, није догодило. Можда је то само питање времена ако се и званично прихвати оно што је, после пола миленијума од злочина, откривено.

Нема леша у крипти

Једини човек који је имао велики мотив да се отараси Галеаца Марије Сфорце био је његов рођени, нешто млађи, брат Лудовико звани Ил Моро (Црни) који се, када је убиство извршено, налазио на путу по Француској.

Ондашње хронике Галеацу Марији Висконтију, господару Милана већ десет година, признавале су сјајно образовање и отменост, али су га описивале и као окрутног, напраситог, безобзирног и ве-

телима три његова претка која су почивала у тој крипти. Године 1560, када је гроб први пут поново отворен, леша Галеаца Марије Сфорце у њему више није било.

Да му се име заборави!

У Државном архиву Милана Франческа Ваљенти нашла је коначну потврду да су лобања и вилица из цркве Сант'Андреа у Мелцу припадали Галеацу Марији: озледа на лобањи, коју је прва уочила Кристина Катанео, потицала је од неког вишестраног тела, односно, од ударца шестостраном палицом који је задобио у детињству док се играо „рата".

Галеацо Марија Сфорца сахрањен је, значи, кришом, а потом му је на тајанствен начин ишчекао и леш не би ли што пре био избрисан из сећања, као да никад није ни постојао. Током обнављања свода престоне дворане у замку породице Сфорца у Милану, откривено је да је монограм GZ (Galeazzo = Галеацо) пребојен и уместо њега насликано је LV (Ludovico = Лудовико), али, вероватно из нехата, није промењена титула коју је носио само Галеацо Марија, а не и његов брат.

И, најзад, у истом Државном архиву, сачувано је писмо Бјанке Марије Сфорце, мајке Галеаца Марије и Лудовика ил Мора, у коме она лично указује на Лудовиков покушај да још 1474. године убије брата. Лудовику се, стицајем разних околности, није дало да загосподари Миланом пуних осамнаест година после убиства Галеаца Марије. А, када јесте, остао је господар и војвода Милана само пет година. Судбина братоубице није наша тема мада је тадашња историја северне Италије веома бурна и узбудљива.

Лобања добила лице

После смрти Галеаца Марије Сфорце, његова удовица Бона Савојска постала је регент, извршилац власти уместо њиховог још малолетног сина Ђан Галеаца Сфорце (1468–1494) који је понео титулу војводе и владара Милана. Његов стриц Лудовико ил Моро одузео је

1480. регенство деачковој мајци и отада је овом државом управљао како је хтео и извољевао. Ђан Галеацо Сфорца живео је готово као затвореник и умро је у двадесет шестој години. Верује се да га је отровао стриц Лудовико само није сасвим јасно зашто га с пута није склонио раније.

„Лудовико ил Моро, да би сасвим избрисао име свог брата Галеаца Марије, убио га је по други пут када је отровао његовог сина", каже професорка Франческа Ваљенти. „Пет стотина година касније наука и историја удружиле су се у покушају да нађеној лобањи врате лице, лицу име, имену достојанство, а војводи и владару Милана место које му у колективном памћењу припада" ■

Бојана Дожић

Црква Сант'Андреа у Мелцу. На малој, уметнутој слици је Богородица с Франческом Сфорцом I и Бјанком Маријом Висконти, родитељима и убијеном и наручиоца убиства.

Франческа I Сфорцу који је милански војвода постао 1450. године после женидбе Бјанком Маријом Висконти, последњим директним потомком чувене породице Висконти која је владала Миланом од 13. века. Њен индиректни потомак, из породичног огранка Висконти ди Модроне, био је славни италијански филмски редитељ 20. века војвода Лукино Висконти (1906–1976), по пореклу припадник највишег италијанског племства, по опредељењу комуниста, чији се предак из 14. века такође звао Лукино Висконти.

На основу хроника из оног времена, војводу Галеаца Марију Сфорцу убили су својим рукама и оружјем племићи Ђовани Андреа Лампуњани, Ђироламо Олђијати и Карло Висконти. Лампуњанија је

ликог женскареша. Његовом брату Лудовику приписивале су љубав према уметности, која није недостајала ни Галеацу Марији, и сви су га хвалили што је, после братовљеве погибје, у Милано довео Леонарда да Винчија око кога су се отимали сви европски дворови. Дали је све то било тачно или је Лудовико ил Моро умео себе добро и лажно да представи?

Франческа Ваљенти, с катедре Науке историје и историјске документације Миланског универзитета, претражила је Државни архив Милана и није нашла ни најситнији траг о доличној сахрани господара овог тадашњег града државе: Галеацо Марија Сфорца сахрањен је ноћу у миланској катедрали, а његов леш није балзамован што је иначе урађено с

ЖИВОТ С НЕПОЗНАТИМ ЉУДИМА

Зои Хан потпуно је неспособна да види сопствену лепоту око које се врти
цео њен живот.

Билу Чосеру било је 48 година кад је први пут препознао своје лице. Био је у купатилу и једна влас косе пала му је на нос. Одједном му је кроз главу пролетела мисао да је то његов нос, погледао је у огледало и видео – себе.

Већи део детињства Бил је веровао да је као и сви други. Претпостављао је да нико не види лица осталих људи. Међутим, временом је почео да увиђа да је различит. Његови другови препознавали су своје мајке на улици, али не и он. Кад је одрастао и постао адвокат, имао је муке да у малом месту где је живео убеди клијенте како је способан да их одбрани иако није могао да их препозна у судници. Никада није поздрављао судије кад их сретне на улици – сви су му изгледали подједнако испразни – и убрзо су га сви сматрали за изразито нетрпљиву особу. Осећао се као да живи у свету духова. Мучила га је немогућност да види сопствено лице.

У 32. години напустио је родно место и запослио се као рачуновођа у Сан Франциску. Посао га је изоловао од других људи, што му се допадало. По цео дан гледао је у бројке. Почео је да пушта косу, што му је помагало да себе понекад распозна у

огледалу „системом елиминације”.

Наравно, одлазио је код лекара тражећи помоћ. Очни лекари установили су да му је вид савршен. Слали су га код психијатара, али нико није установио никакав поремећај. Знало се за случајеве кад су људи, након повреде главе, тешко распознавали лица других особа. Али, колико су лекари до тада знали, нико се није родио такав.

Развојем Интернета, Чосер је покушавао да сазна више. На једном Интернет форуму посвећеном неуролошким недаћама поставио је тему о својим искуствима под насловом „Тешкоће с препознавањем лица”. Након неколико месеци, крајем 1996. године, стигао му је одговор сапатника: „Читао сам шта си написао и мислим да имам исте невоље као и ти.”

Последица рањавања

У борбама током продора Црвене армије у Немачку октобра 1944. године, једна граната погодила је командно место на Источном пруском фронту и разнела све који су се ту затекли, изузев тридесетшестогодишњег немачког поручника који је неким чудом преживео. Хирург му је у пољској болници извадио

ЗНАМО ЛИ СЕМИ ОД НЕКИХ

Они виде ваше
очи, нос, уста,
али вам и поред тога не
препознају лице.
Људи који болују
од **прозопагнозије** можда
држе кључ за једну
од највећих тајни
нашег мозга

шрапнел из потиљка и рана је зарасла. Међутим, догодило се нешто чудно – официр је изјавио да више не види лица.

Послали су га у психијатријску болницу поред Штутгарта, где га је прегледао доктор Јоаким Бодамер. Заинтересован необичним случајем, лекар је обавио низ испитивања. Обукао је официрову супругу као медицинску сестру и поставио је поред четири болничарке питајући га да ли примећује нешто необично. Не, гласио је одговор. Кад је болесник стао пред огледало, био је збуњен: „Знам да би то требало да сам ја, али не могу себе да препознам.”

Доктор Бодамер написао је извештај о случају на 47

страна и обољење назвао прозопагнозија (од грчког „pr-osopo”, што значи лице, и „agnosia”, што значи незнање). Дефинисао га је као „немогућност спознаје лица, како сопственог тако и других особа; болесник види лица, али их не препознаје”.

Током наредних 50 година лекари и научници ретко су испитивали ово обољење. Разлог је што није било много људи који су преживели удесе с тако озбиљним оштећењима главе. Примећено је да понеки од пацијената који су имали мождани удар касније пати од прозопагнозије, али није било могућности за озбиљније упоредно испитивање.

„Људи мисле да је мозак једна целовита машинерија јер га тако доживљавамо”, каже Ненси Канвишер, истраживач вида на познатом Институту за технологију у Масачусетсу. „Али, на примеру прозопагнозије види се да је мозак у ствари група самосталних 'машина' које су повезане и усклађене да раде заједно.”

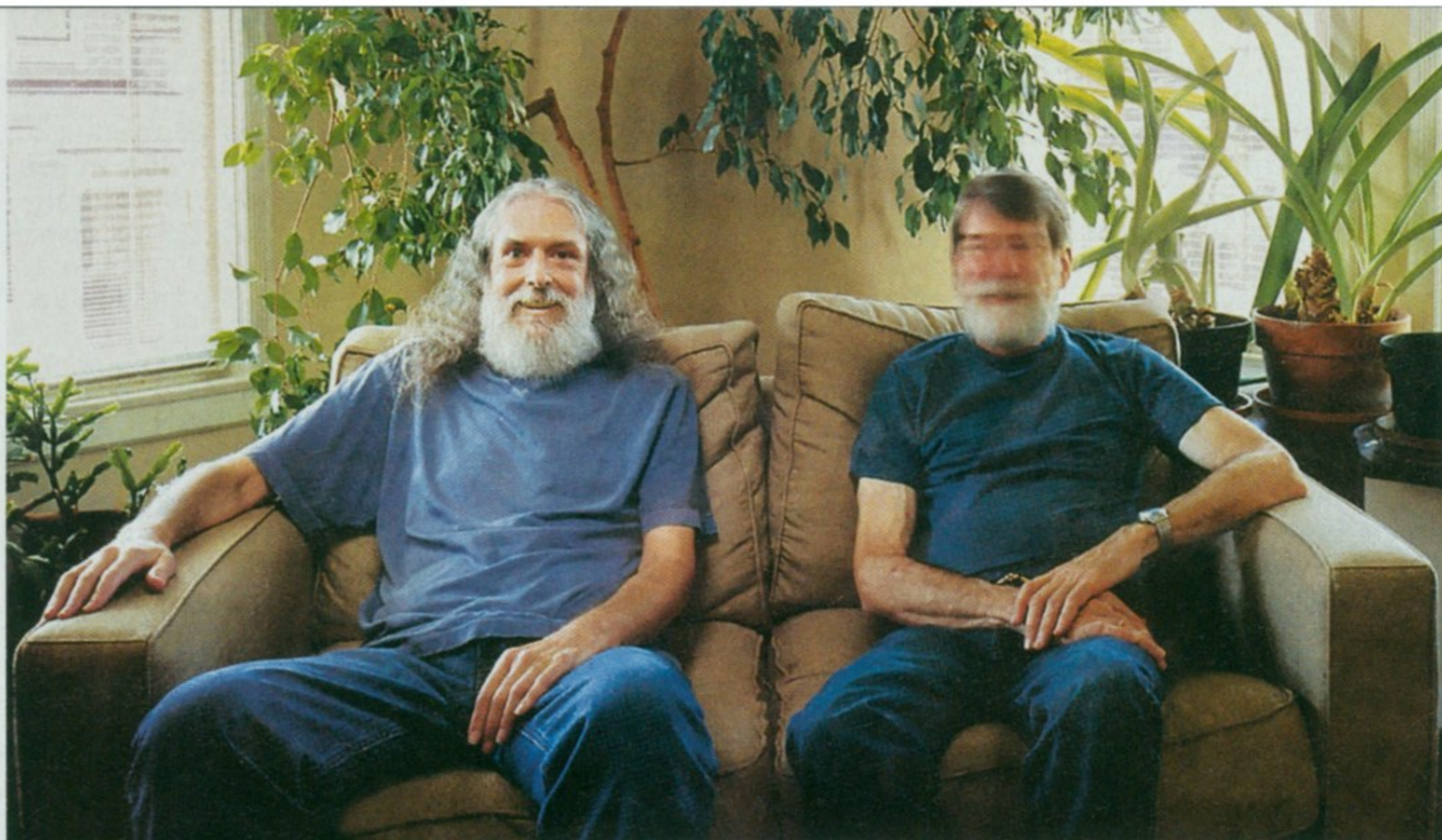
Право питање гласи: колико тих „машина” има и како раде? На основном нивоу знамо да постоје различите целине за вид, слух, памћење и моторику. Али, постоји ли унутар сваке од њих још подела и самосталних јединица? На пример, да ли у визуелном кортексу постоји део који се бави само лицима? Ако је тако, да ли има и других делова намењених распознавању полова, раса, старости, па чак и привлачности? Све заједно може се упоредити с открићем молекула – само да би се увидело да ту постоје још и атоми, електрони, кваркови...

Кад су деведесетих година ушли у употребу уређаји за магнетну резонанцу, научници су код пацијената посматрали пут крви ка одређеним деловима мозга. Уочили су да један делић визуелног кортекса – occipitotemporal gyrus – показује појачање крвотока сваки пут кад човек погледа у нечије лице. Изгледа да имамо нарочити део мозга посвећен само обрађивању лица. Примећено је и да жртве удеса или можданих удара код којих дође до повреда тог дела оболевају од прозопагнозије. Међутим, то је најдаље што се тадашњом грубом технологијом могло утврдити. Научници су могли само да покажу прстом на део мозга и кажу: „Ово је важно.”

Само лица

Бред Духејн је 1998. године тражио тему за докторат из неурологије на Универзитету Калифорније у Санта Барбери. На породичној вечери чуо је за случај дечака који од рођења не препознаје лица. Отишао је да га посети и од дечаковог оца сазнао да постоје сајт и Yahoo група у којој се преко Интернета окупљају људи с истим поремећајем. Оснивач групе био је Бил Чосер.

Духејн је желео да упозна Чосера. Већ приликом првог сусрета приметио је његову узнемиреност јер није успео да му „прочита” лице. Чосер му је рекао да би било добро кад би носио браду јер би му тако лакше разазнавао лице. Од тада па надаље, сваки пут кад је требало да се сретне с Чосером, Духејн би пре

Бил Чосер је одустао од адвокатуре јер није могао да препозна судије на улици и клијенте у судници.

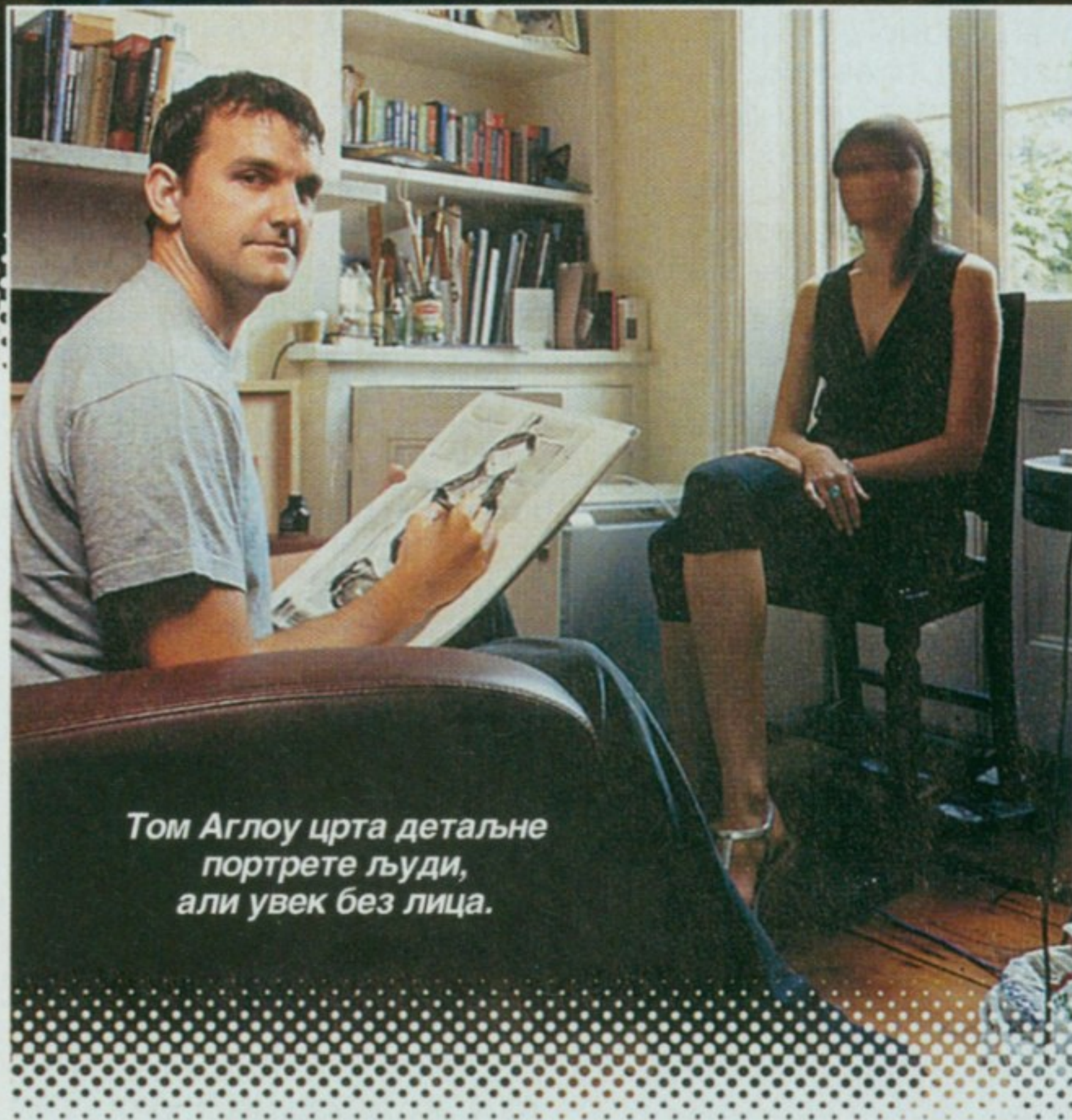
тога три недеље пуштао браду да му ублажи муке.

Духејн је Чосера подвргао низу огледа за препознавање лица које је сам смислио. Истим тестовима подвргавао је и студенте у Санта Барбери који су били добровољни испитаници како би могао да начини упоредне просеке за сваки оглед. На основу тих резултата могао је тачније да одреди степен Чосеровог обољења.

Потом је проверавао Чосерову способност да уочава мале разлике између исте врсте предмета. На пример, требало је да запамти одређене детаље једне куће на слици. Потом би му Духејн показао 150 слика других кућа убацујући међу њих три слике прве куће. Чосер их је увек без грешке препознавао. Исто се дешавало са сликама ципела, коња, аутомобила и предела. Био је то уверљив доказ да се поступак распознавања лица у мозгу разликује од оног за распознавање других ствари.

„Људима се допада да разделе мозак и кажу – ово је део за руке, део за лица, део за љубав”, каже Мајкл Тар са Браун универзитета који се бави истраживањем вида. „Међутим, и даље се све своди на испитивање људи. Не можете да уђете тамо и отклоните штету.”

Невоља је у томе што научници не могу тек тако неке да отворе главу, прикључе електроде и проверавају сваки неурон у occipitotemporal gyrus. Оно што је установљено откако је Духејн започео испи-

Том Аглоу црта детаљне портрете људи, али увек без лица.

тивања јесте да је код људи с урођеном прозопагнозијом ова област мозга мања него што је уобичајено. Током једног истраживања испоставило се да су можда оштећени неурални путеви који воде из те области. Међутим, ниједан оглед није објаснио грађу тог система за распознавање лица.

Захваљујући Чосеровој Yahoo групи Духејн је ступио у везу с осталим људима који имају урођену прозопагнозију и наставио са испитивањима. Сада већ има довољно доказа за тврдњу да ови људи могу уз вежбу да разликују сличне ствари и да науче да распознају ствари, али не и лица. Другим речима, препознавање лица је нешто што нам је урођено и не зависи од учења.

Чосерова Yahoo група омогућила је довољан број испитаника и показала да оболелих има много више него што се могло и помислити. У својим окружењима они су били махом усамљени случајеви. Поред тога, у питању су пре-

тежно млади и здрави људи, за разлику од жртава удеса и можданих удара. Неометен крвоток у њиховим главама омогућава јасне слике и, ако је потребно, огледи се могу несметано изнова обављати.

Неминовне непријатности

Премда то тада није знала, Зои је имала урођену прозопагнозију као и њен отац. Обоје су претпостављали да имају невоља с памћењем лица као што неки људи не памте имена. Развили су нарочите стратегије за прикривање поремећаја и трудили се да на друге начине упамте људе усредсређујући се на глас и тражећи наговештаје претходних сусрета у разговорима. Али, неминовно су упадали у неприлике.

Зои се ипак пријавила за такмичење и, на своје неизмерно изненађење, победила. Тако је 2002. године почела да ради за лондонску агенцију „Моделс

1" која, између осталих, заступа и Стефани Сејмор и Линду Еванђелисту. Зои се појавила на насловним странама часописа „Вог“ и „Ел“, на бројним рекламним билбордима широм Европе, зарађујући и по 1500 долара на дан. Али, на фотографијама није могла да види себе. Могла је да препозна одећу и на основу тога закључи да је то на слици она, али никада није била сигурна.

Била је потпуно неспособна да види сопствену лепоту око које се тада вртео цео њен живот и посао. Избежавала је да иде на журке и остала код куће. Сви из њене околине изгледали су јој исто. Отишла је код лекара тражећи помоћ. Он јој је прегледао очи, проверио да нема тумор и предложио да се лечи – од стидљивости.

На позоришном фестивалу у Единбургу 2003. године десило јој се нешто несвакидашње. Треће вечери запазила је пантомимичара који је изузетно упечатљиво изгледао с белом косом и густим црним обрвама. Нетремице је гледала у њега имајући осећај да је то прва особа за коју је заиста могла да каже да је види.

Исте вечери десило се нешто још чудније – Зои га је препознала у ресторану. Скупила је храброст и пришла му. Упознали су се, сазнала је да се зове Мик и да има четрдесет четири године. То јој је било довољно – заљубила се у њега до ушију. Није јој сметало што он једва саставља крај с крајем. Могла је да га види.

С друге стране, Мик је био очаран не само њеном лепотом већ и тиме што је гледала у њега као да јој од тога зависи живот. Као и сваки извођач, топио се од среће због тако верне публике. Упркос противљењу родитеља, почели су да живе заједно.

Онда је Зои једног дана прочитала у новинама о Бреду Духејну и нечему што је називано „слепило за лица“. У напису су набројани сви њени симптоми: немогућност препознавања лица, непријатан друштвени живот и осећај изолације као последица тога. Одједном јој је све било јасније.

Велика грешка

Други становник Лондона, Том Аглоу, имао је другачија искуства. Једном приликом запазио је привлачну девојку у кафићу и почео да очијука с њом. Она је љубопитљиво узвраћала поглед. Имала је лепу плаву косу и љупко лице. Том се коначно одважио и пришао јој. Али, пре но што је

успео да јој се представи, она га је сасекла:

„Здраво, Томе. Зашто не престано гледаш у мом правцу?“

Био је збуњен, али је решио да то не покаже. Глас му је звучао познато. Гледао је у њу, али није могао да је смести нигде у сећању. То се дешавало чешће него што је желео да призна. Да би добио на времену, рекао је: „Како си?“

„Много боље откако смо раскинули.“

Ужас! Била је то његова бивша девојка с којом се забављао годину дана. Слушајући њен глас, успео је да је се сети. То је свакако била последња особа којој би требало да се набацује у кафићу. Невоља је била у томе што је свако лице које види за њега било као да га види први пут у животу. Покушао је да се избори с тим на другачији начин од Чосера. Пошто су му сви изгледали подједнако непознати, решио је да их гледа као пријатеље а не као странце.

„Постао сам дружељубив, насмејан и љубазан према свакоме иако нисам имао благе везе ко је то“, прича Том. Више му се допадало да живи међу пријатељима него међу странцима.

Међутим, његово обољење није га омело у томе да постане ликовни уметник и графички дизајнер. Још као дете обожавао је да црта скице рођака и пријатеља. То што скоро нико није имао лица, није га нарочито погађало. Био је уверен да нечију личност може приказати и држањем тела уместо израза лица.

Данас зарађује дизајнирањем логотипа, а у слободно време и даље црта портрете. Његове слике су детаљне, с једним изузетком – и даље на њима нема лица. На једној је девојка у трави с кишобраном. Све је верно нацртано, чак се виде и појединачне влати траве, али девојчица је без лица.

Несагледиве последице

Кад је Кен Накајама, истраживач вида на Харварду, прочитао Духејнову докторску дисертацију засновану на огледима с Чосером, позвао је Духејна да раде заједно. На Харварду су основали Центар за истраживање прозопагнозије. Током 2005. године спровели су истраживање да установе распрострањеност прозопагнозије. Од 1600 људи, до којих су дошли преко Интернета, чак 32 особе биле су озбиљно оболеле.

Истовремено, један немачки научник спровео је истраживање код 680 средњошколаца и студената и от-

крио 17 особа оболелих од прозопагнозије. Оба истраживања указују на приближно 2 одсто оболелих према броју испитаних. На светском нивоу, то је забрињавајуће велики број.

Духејн сматра да су последице далекосежне и засад још несагледиве. На пример, убудуће би морало да се приликом испитивања очевидаца злочина провери имају ли овакав поремећај и у којој мери, јер то утиче на веродостојност њиховог сведочења.

Испитивања и провере прозопагнозије требало би вршити код деце у млађем узрасту, пре но што почну да се осећају изопштено од друштва и западну у депресију. Премда нема лека, родитељи треба да знају ако им је дете болесно, исто као за аутизам или дислексију. Посебно може бити тешко ако дете не препознаје родитеље, али је боље да знају шта је с њим него да га непотребно кажњавају. Исто важи и за децу родитеља који имају прозопагнозију како се не би изненадила кад их се, рецимо, отац не сети. Такав је, на пример, случај с Мордекајем Хаусманом из Бруклина. Док седи за рачунаром и ређа пасијанс, неки од његова три сина често му седне у крило. Хаусман никад не зна који је. Онда обично направи штос с питањем: „Који си сад па ти?“ Дечаци уредно одговарају мислећи да тако прихватају шалу. Они не знају да њихов отац не би могао да их распозна од остале деце на улици.

Последњих пет година Духејн је прикупљао податке о особама с урођеном прозопагнозијом путем свог Интернет сајта Faceblind.org. Искуства су невероватна. На пример, белац који је наљутио колегу причајући му расистички виц, не увиђајући да разговара с црнцем. Или, жена која је раздрагано махала познаници на другом крају ресторана, а ова јој подједнако радосно одмахивала, а, у ствари је све време то било огледало. Ту је и човек који нагађа како су особе из његове околине расположене на основу изгужваности њихове одеће.

Следеће што Духејн намерава јесте да утврди да ли је прозопагнозија наследна. Отпутоваће у Лас Вегас на породично окупљање особа оболелих од прозопагнозије. Три генерације наћи ће се на једном месту. Узимањем узорак ДНК од свих присутних, Духејн се нада да ће још више расветлити ово необично обољење ■

Џошуа Дејвис

ПРЕПОЗНАЈЕТЕ ЛИ ЛИЦА?

Особа која болује од прозопагнозије вероватно не би препознала ниједну од ових познатих личности. Да ли их ви препознајете?

А

Б

В

Г

Д

Ћ

де Ниро
Опра Винфри, Ћ) Роберт
ЛаТоиа, Г) Том Брер, Д)
Стивен, В) Принца
А) Бил Клинтон, Б) Бен

ПОДНИК
ЗАБАВНИК

18. 5. 2007.

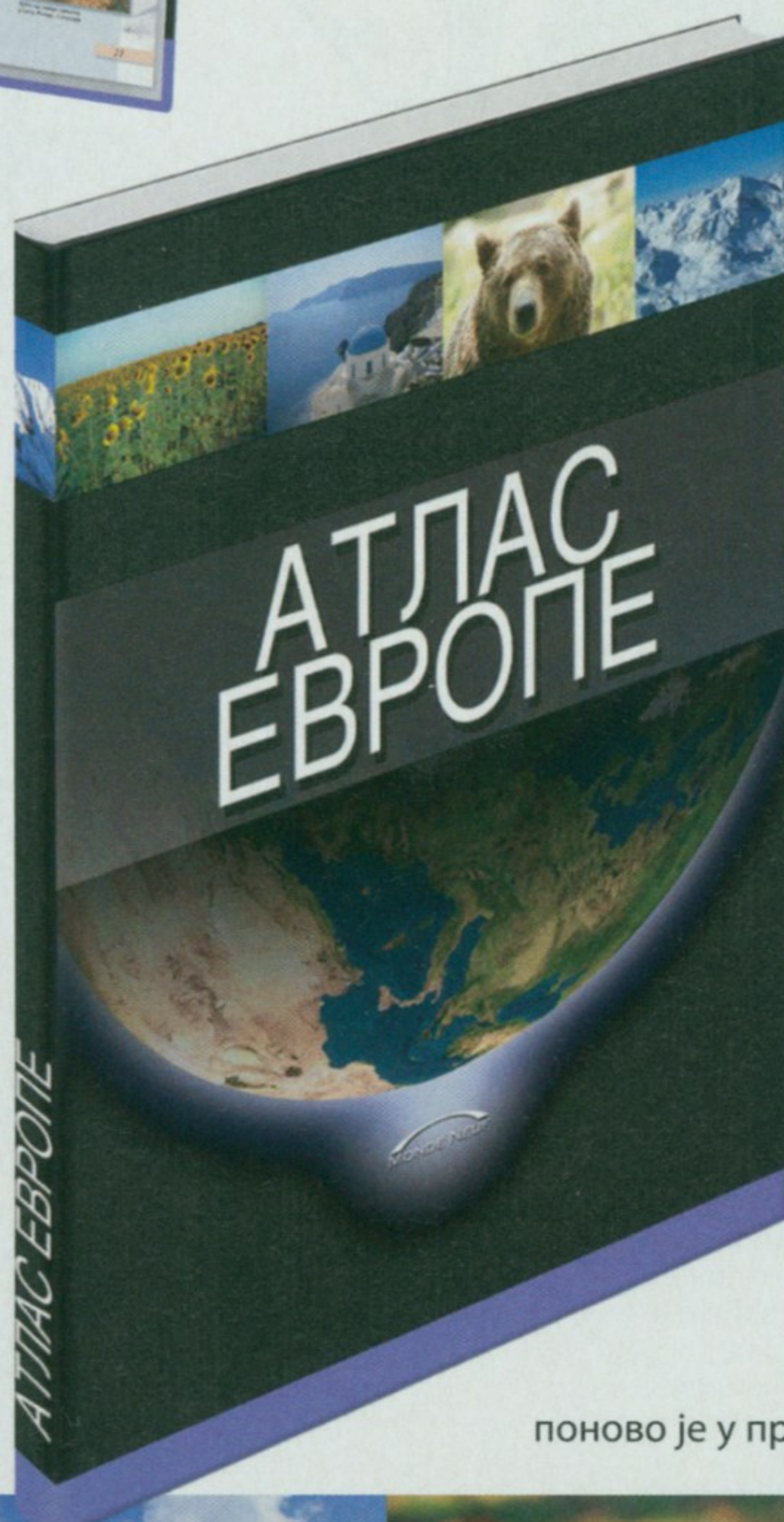
ЦЕО СВЕТ НА ЈЕДНОМ МЕСТУ

Најновија збирка АТЛАСИ СВЕТА у 6 томова

- 720 страна
- 254 физичке карте
- 219 тематских карата
- више од 400 фотографија

399
динара

ПЕТИ ТОМ
у продаји од
28. маја

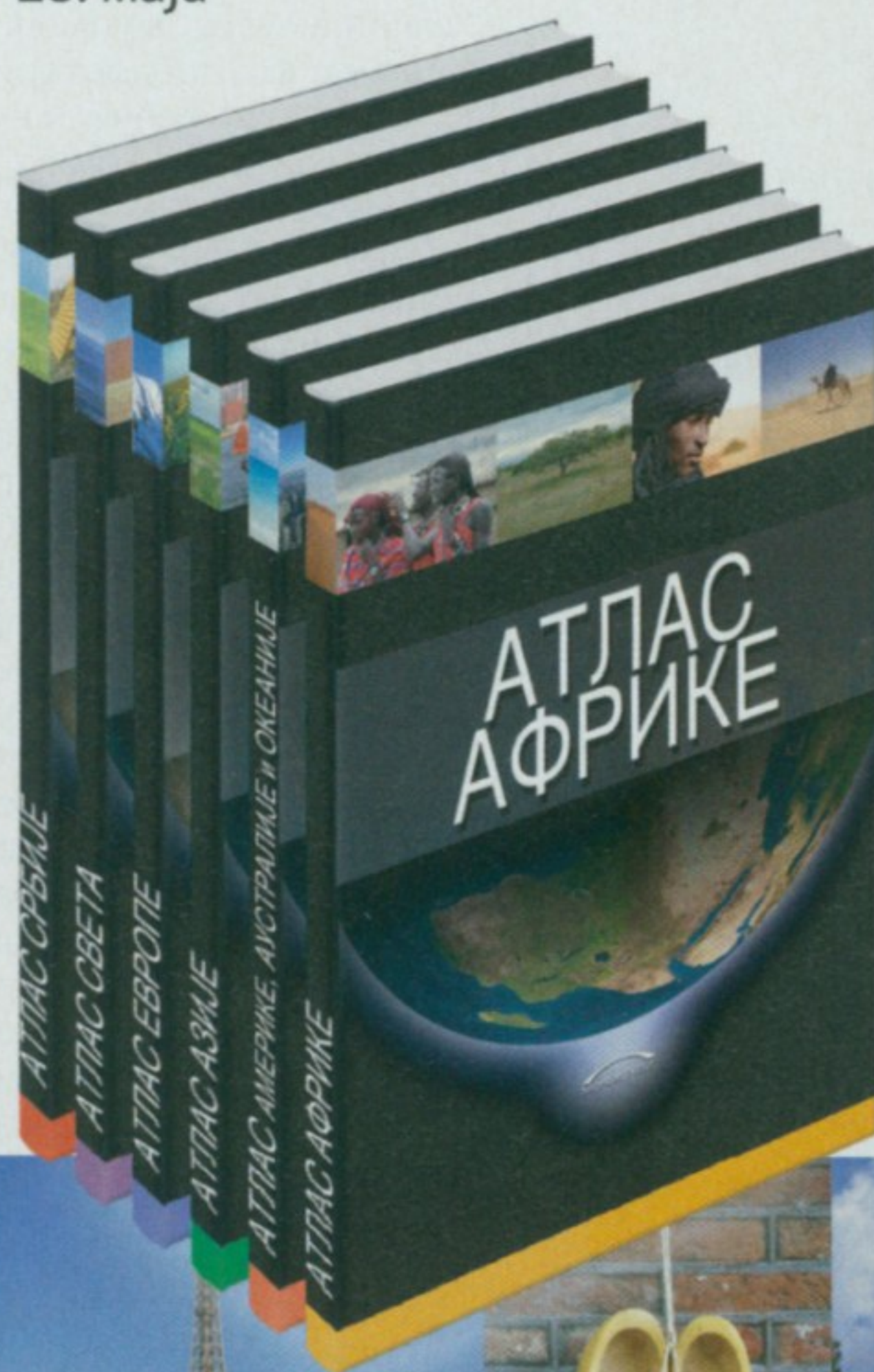

Приказ по регионима,
појединачне карте
држава света,
њихове географске
карактеристике и
историјски развој

АТЛАС ЕВРОПЕ

од понедељка
14. маја, на свим
продајним местима
новина уз лист
ПОЛИТИКЈА

Због великог интересовања
поново је у продаји и први том **АТЛАС АФРИКЕ**

СА ПОЛИТИКОМ СВЕТ ЈЕ ЗАИСТА БЛИЖЕ

Илустровао
Душан
Радулаш

БОГАТ ИЛИ ПАМЕТАН, ИЗАБЕРИТЕ САМИ

Памет (или интелигенција) и богатство не иду нужно руку под руку. Осим што су многи људи у ово имали прилике и лично да се увере, поменуто мисао потврђује и научно истраживање спроведено на Универзитету у Охају (САД). Занимљиво је да је студија професора психологије објављена у новом броју научног часописа „Интелигенција“ („Intelligence“). Стручњаци су истраживали животне путеве седам хиљада Американаца, почев од 1979. године. Уочено је да, у просеку, они најинтелигентнији заврше с најмање новца у џепу, често и у дуговима. С друге стране, они (најблаже речено) врло мало интелигентни – постану богаташи! Звучи невероватно, али је истинито, тврде професори из Охаја ■

шеснаест

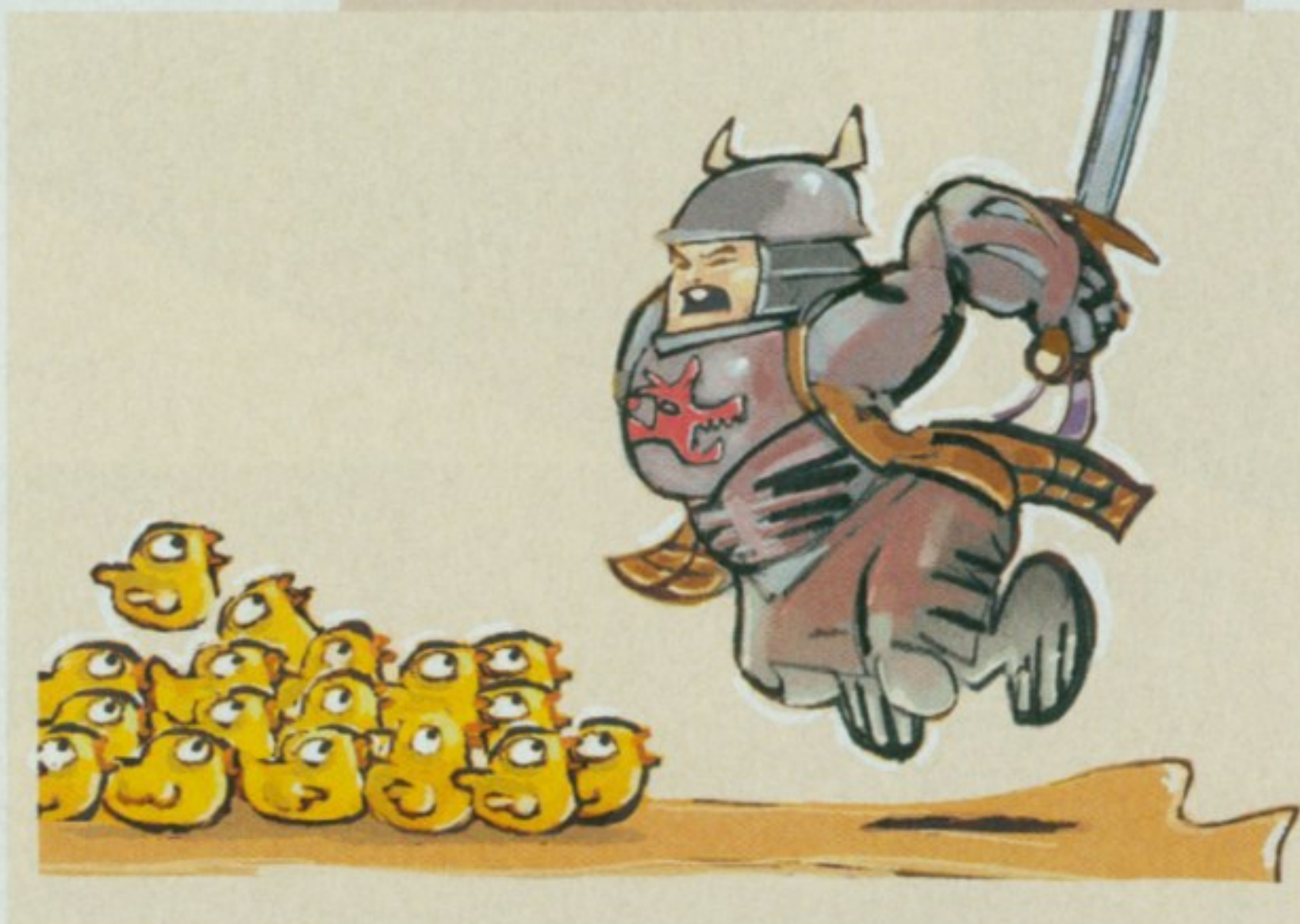
Илустровао
Игор
Маркишић

МИКИ, РЕП ТИ ОВОЛИКИ!

Сустрет је био дирљив, Кери Мичел није могла да сакрије сузе. Окупљени новинари и фоторепортери овековечили су несвакидашњи догађај. Није то био обичан сустрет власника и кућног љубимца, јер Кери је свог **пса расе јоркширски теријер** нашла после четири године. Никома није јасно како је пас могао да пређе 1600 километара и како се из Канзас Ситија, у савезној америчкој држави Мисури, обрео у Билингсу, у Монтани. Иако је Кери била помало тужна што се пас више не одазива на име Мики, које је за четири године колико га није било очигледно заборавио, била је срећна што је поново с љубимцем за кога је била уверена да је нестало без трага. Јоркширског теријера нашли су како лута улицама Билингса и, захваљујући уграђеном чипу, нашли власника. Како је Мики живео и ко га је пазио, вероватно се никад неће открити ■

ТО ЈЕ РАЖЊИЋ!

Многи су убеђени да се Јапанци хране искључиво рибом. То је тачно, али има и изузетака. У јапанском градићу Хидакагава крајем априла испечен је **ражњић од пилећег меса** – највећи на свету. Био је дугачак шеснаест метара и четрдесет шест центиметара. Ражњић је био лепо испечен и није нимало изгорео, на радост становника Хидакагаве ■

Илустровао Немања Ристић

САПУН ЗА БУЋЕЊЕ

Енглески проналазачи недавно су изумели **нову врсту сапуна** који је намењен спавалицама. Наиме, нови сапун који се зове „шок за туширање“ садржи кофеин и етерично уље нане. Кад човек после спавања њиме опере цело тело, то је као да је попио две шољице јаке кафе, тврде проналазачи. Кофеин, наводно, продире у тело кроз кожу. Сапун је привукао велику пажњу и произвођачи су одмах отворили адресу на Интернету како би купци могли да наручују до миле воље. Иначе, „шок туширања“ стаје нешто више од пет евра ■

Илустровали студенти III године ФПУ у Београду
Одсек
примењене графике
Атеље
графике и књиге
професора
Растка Ђирића

ПРОРОЧИЦА НАСЛЕДНИЦА

Госпођа **Нина Ванг**, коју су сматрали најбогатијом женом у Азији, сав иметак у опоруци оставила је – својој пророчици. Милијардерка необичне нарави умрла је у Хонгконгу у шездесет деветој години. Њено богатство процењује се на више од четири милијарде долара. Кад су рођаци видели Нинину опоруку у којој слови да је једини њен наследник четрдесетседмогодишња пророчица Чан Чун Чуен – занемели су. Али, тек накратко. Затим су поднели тужбу суду ■

Илустрвала
Нина
Миленовић

ЉУБАВ ЈЕ ЛЕК

Ма какав фитнес, џогинг, теретане и слично! Да би одрастао човек дуго живео и имао здраво срце, требало би **да води љубав** бар тридесет минута дневно! То је, уkratко, садржај нове рекламне кампање Британске фондације за срце. Лекари су употребили секс као привлачну тему како би људима (изнад педесете) скренули пажњу да тридесет минута физичких вежби свакога дана може да спречи болести срца и крвних судова. Дакле, може и секс, али и шетање пса, на пример. Све је питање склоности ■

Илустровао
Предраг
Санадер

Илустровао
Петар
Миливојевић

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Било је ведро јутро 19. августа 2006. године кад су Данка Чалакић и Томислав Стојановић, млади Београђани, колима прешли македонско-грчку границу и упутили се ка Касандри, првом краку полуострва Халкидики. Пред њима је било петнаест дана одмора. Нису имали обезбеђен смештај, али били су сигурни да ће га наћи у неком од прелепих месташаца уз питому обалу Егејског мора коју су добро познавали, као уосталом и велики део Грчке. Ништа чудно. Томислав је по баки Грк и осећај да је у Елади међу својима пренео је и на Данку с којом је био већ готово пуних осам година.

Ово летовање требало је за њих да буде посебно. Последње на које су се упутили као девојка и младић. За јесен су заказали венчање.

– Хоћемо одморни да упловимо у брачне воде – шалили су се. Али, одмор им је заиста био преко потребан. Иза њих је била тешка и напорна година испуњена јурњавом и обавезама какве намеће бављење приватним послом.

Зато су и одабрали Касандру, богату боровим шумама, великих пешчаних плажа и мирног топлог мора.

– Тих петнаест дана све време овог света биће наше. Искористићемо га за уживање и ништа нам неће покварити одмор – договорили су се Данка и Томислав пред пут.

Али, иако скромне, њихове жеље нису се оствариле.

Оловно небо и ветар

Два најпосећенија места, Ханиоти и Пефкохори, била су крцата туристима, па се млади Београђани нису много двоумили кад им је понуђен апартман на обали у мирном месту Полихроно.

– Овде ћемо моћи добро да се наспавамо – закључио је Томислав осматрајући околину с терасе. – А и плажа нам је под носом. Увече ћемо ионако колима крстарили уз обалу.

– Јави се Јаблановићима да смо стигли – рекла је Данка подсећајући Томислава да су Владимир и Маја с дететом, његови рођаци из Краљева, већ неколико дана у Ханиотију.

После кратког разговора сели су у кола и отишли до места удаљеног пет минута вожње и убрзо се нашли с рођацима. Нису се дуго задржали.

– Чим дођемо себи, долазимо по вас па ћемо негде у провод – обећао је Томислав на расстанку. Он и Данка пожурили су назад у Полихроно да се распакују и одmore од пута.

Следећег дана пробудили су се касно и лењо се спустили до плаже.

– Једва чекам да се бацим у воду – као дете се радовала Данка спуштајући ствари испод сунцобрана. Али, лепа тамнокоса девојка није успела ни да за-

чио је. – Али, надам се да ће успети. Још се види – рекао је мирно погледавши на сат. Било је 19 сати и 27 минута.

Кад су убрзо с две кесе изашли из мегамаркета, дочекала их је граја и метеж узнемираних људи на путу. Пре него што су стигли и да питају шта се догађа, запахнуо их је талас врелине. Удаљени пожар за који је Томислав помислио да би се могао проширити на околну шуму, пламеним језицима већ је лизао дрвеће изнад магистралног пута.

– Хајдемо до Владимира и Маје, Данка – рекао је младић што је могао прибраније. – Кад ватрогасци почну с гашењем, овде ће бити пуно дима.

Девојка га је послушала без речи и они су ужурбаним кораком кренули ка Ханиотију. У истом смеру већ се кретало много туриста из Полихрона.

ВРЕЛИ

Питома обала Касандре претворила се у огањ који је прождирао све пред собом. На уски појас песка уз воду сливало се све више света бежећи од ватрене стихије која се већ приближавала првим зградама надирући ка путу закрченом возилима

Трчећи за Томиславом који је ишао све брже, Данка се осврнула и изнад глава људи који су их сустижали угледала црвене одблеске ватре.

– Шта раде ти ватрогасци? Пожар се и даље шири! – узвикнула је.

– Смири се. Биће све у реду. Обуздаће га – ухватио је чврсто за руку. Сигурност у његовом гласу приморила је девојку. Ма колико да је желео да верује у речи које је управо изговорио, био је свестан да их ватра ношена ветром прати у стопу. Стићи ће и до Ханиотија, са зебњом је помислио.

Бекство на плажу

Његове слутње потврдила је и бујица возила која се створила иза њих. Упаничени људи бежали су од ватре.

– Ватрогасци су немоћни. Боре се и против ветра и против шишарки које излећу и праве нова жаришта – чуо је како неко говори.

– Можеш ли да трчиш? – погледао је у Данку. – Морамо да нађемо Јаблановиће. Они сигурно не знају за пожар.

За неколико минута били су пред њиховим вратима. Владимиров осмех се залепио кад је видео њихова ознојена лица.

– Велики пожар гута шуму изнад магистралног пута. Креће се од севера према југу. Убрзо ће стићи и до Ханиотија. Ни

гази у модру воду Егеја кад су тешки и мрачни облаци прекрили небо, а с узвисине према мору почео да дува снажан ветар ковитлајући песак и подижући таласе.

– Неће ваљда пасти киша? – погледала је разочарано у Томислава. Он је само слегнуо је раменима.

– Чак и ако се то догоди, биће краткотрајни плусак. Сутра ће већ бити ведро и моћи ћеш да уживаш у купању. Уосталом, биће још дана. Тек смо стигли.

Киша није пала, али ни ветар се није смиривао. Неволјно, девојка и младић покупили су ствари и вратили се у апартман. То вече изашли су да би на брзину вечерали у оближњем ресторану и утонули у сан успавани хуком ветра.

Ни следећег дана време се није пролепшало. Иако је било топло, оловно небо изгледало је још туробније због песка који је носио ветар, па су се на плажи задржали кратко. Пошто већ нису могли да се купају, Данка и Томислав одлучили су да прошетају до мегамаркета који се налазио на пола пута до Ханиотија и купе неопходне намирнице.

Томислав, који иначе добро зна грчки, чуо је уз пут како мештани разговарају о шумском пожару, па се окренуо у правцу брда које су помињали, северно од Полихрона. У даљини, негде око Неа Скионија, угледао је дим и ватрогасни авион који га је прелетао.

– Не угасе ли ватру што пре, овај ветар могао би гадно да је распламса – закљу-

ПОДАЦИ ГОВОРЕ

Према званичним подацима, у пожару који је избио 21. августа 2006. године на Касандри, првом краку грчког полуострва Халкидики, у 25 километара дугачкој ватреној стихији изгорело је око 5000 хектара борове шуме и 80 кућа. Од око 1200 људи који су тада боравили у местима Неа Скиони, Полихроно, Ханиоти, Пефкохори и Криопиги стотинак особа било је лакше или теже повређено. Паника је однела и два људска живота. Пожари су потпуно угашени тек после неколико дана ■

случајно не седај у кола, брате. Пут је закрчен. Предлажем да одемо на плажу. Поред воде бићемо безбедни – брзо је говорио Томислав док је Данка помагала Маји да понесе уснуло дете.

Маса од неколико стотина људи на коју су наишли на улици раздвојила је два пара.

– Наћи ћемо се на плажи – викнуо је Томислав пробијајући се с Данком ка мору. Али, на широком појасу песка и у плићаци већ се гурао бројан свет обасјан светлошћу ватре која је пламтела изнад места.

Између ватре и воде

Кад су нашли мало слободног места уз воду, било је 20 часова и 40 минута.

– Буди уз мене и пази да те неко не обори. Кретаћемо се полако да бисмо избегли гужву – викао је Томислав надјачавајући плач и повике који су их окруживали.

је благо повукао из масе која се уморно сагнала око њих. Дрхтавом руком девојка је захватила воду и почела да се кваси.

– Хоћемо ли да преживимо? – тихо је упитала гледајући у младића. На њеном лепом лицу и у тамним очима није било страха, већ туге.

Томислав је ћутао. Од када је ватрена стихија почела да бесни, Данка је све време била прибрана, није заплакала ни ти је поставила иједно сувишно питање. Ипак, ово управо постављено открило је сав њен очај. Иако су и њему исте суморне мисли пролазиле кроз главу, осмехнуо се и у шали одговорио:

– Мораћемо. Па, заказали смо свадбу.

Али, девојка га је и даље немо гледала.

– Наравно да ћемо преживети – додао је одлучно. – Али, морамо да останемо прибрани док не стигне помоћ.

Летовање на Касандри требало је да буде посебно за Данку Чалакић и Томислава Стојановића

ДАХ ВАТРЕ

Велики пожар кретао се брзо...

Телефоном је позвао Владимира и сазнао да су и они негде на обали. – Држите се – кратко је рекао. Осматрао је пожар и људе око себе. Питома обала Касандре претворила се у огањ који је прождирао све пред собом. Ма колико да су се сви трудили да обуздају страх и остану прибрани, на обалу се сливало све више света бежећи од ватрене стихије која се већ приближавала првим зградама надирући и ка путу закрченом возилима, што је претило да изазове општу панику.

А она је наступила убрзо. Врели дах ватре и пепела притиснуо их је свом сиљном. Стешњени између ватре и воде, неки људи почели су да трче гурајући све испред себе, а неки су спас потражили у дубљој води. Данка је осетила како јој пламене искре горе у носу а оштар бол забада у груди. Врелина јој је продирала у плућа. Наслонила се на Томислава који

А затим је мобилним телефоном позвао Београд. Прво оца, а потом студио државне телевизије. Док је чекао укључење у програм, иза његових леђа почеле су да се оглашавају сирене бродница спасилачких екипа, а и ватрогасци су добили појачање. Био је 21. август, око 21 сат и 30 минута.

Ваздух пун пепела

Иако се бавио рачунарском технологијом, извештачки посао савршено је обавио. Прва сазнања о несрећи на Касандри народ у Србији сазнао је од њега. Готово да је тачно проценио и место избијања пожара и дужину ватрене стихије. „...Гори све од Неа Скионија до испод Пефкохорија. Рекао бих да нема страдалих у пожару, али могуће је да је у свеопштем метежу који је у једном тренутку завладао неко можда и изгубио живот. По мојој процени, уз обалу има бар хиљаду људи...”

После неколико сати ватрогасци су успели да ватру одбију од обале. Данка Чалакић и Томислав Стојановић сачекали су да се гужва на плажи разиђе, чули се с Јаблановићима, а онда полако кренули ка Полихрону. Пламени ланац шума које су и даље тињале изнад њих оивичавао је пут док су се утапали у реку чађавих лица која су напуштала плажу. Осмехивали су се једни другима док су пролазили поред ватрогасних кола, још неумирених буктиња, слупаних возила и сагорелих стабала. У мраку нису могли да виде зграде изнад магистралног пута. Колико их је изгорело, нису знали.

Било је око четири сата ујутро кад су се нашли на уласку у Полихрону. Застали су као скамењени сабласним призором. Осврт зоре није обасјао плаветнило мора и белину кућа. Свуда куда им је поглед досезао простирало се сивило. Град је избегао пламену стихију, али био је прекривен пепелом изгорелих шума. Било га је и на плажи, и на површини воде, и у њиховом апартману. Дан су дочекали будни.

Останак у Полихрону није долазио у обзир. Спаковали су ствари у намери да оду на неко друго место, ближе Солуну, јер су се договорили да неће дозволити да им било шта поквари одмор. Али, кад су после вишечасовног чишћења кола засутих пепелом најзад сели у њих, мотор није хтео да се покрене.

Поправка „опела” није могла да се обави у малом месту, па су се шлеп-службом пребацили у Солун.

– Чим поправе кола, настављамо пут – био је одлучан Томислав. Али, помоћи није било. Аутомеханичари су тврдили да је напукла глава мотора. Морали су да се врате у Београд, а аутомобил превезу возом. Док су на железничкој станици чекали да се прикаче вагони, Томислав је у магновењу видео своја кола, али на возу за Атину. У последњем тренутку успео је да исправи грешку.

Ако им последње девојачко и момачко летовање није протекло како су га замишљали, сва следећа на која се буду упутили биће посебна. Путоваће као брачни пар Стојановић. Вероватно опет негде у Грчку ■

Забележила **Слободанка Делибашић**

Свет у БРОЈКАМА

1903. године

одржана је прва бицикличка трка у Француској, названа Тур де Франс. Ово најпопуларније и најтеже надметање бициклиста из целог света одржава се сваке године у јулу и траје три седмице, а у њему учествују само најбоље екипе ■

189 бициклиста

из 22 екипе нашло се на старту јубиларне, стогодишње трке, 2003. године, и у 20 етапа прешло стазу дугачку 3361 километар ■

169 минута

било је пролазно време првог победника трке Мориса Гарина из Француске ■

14 километара

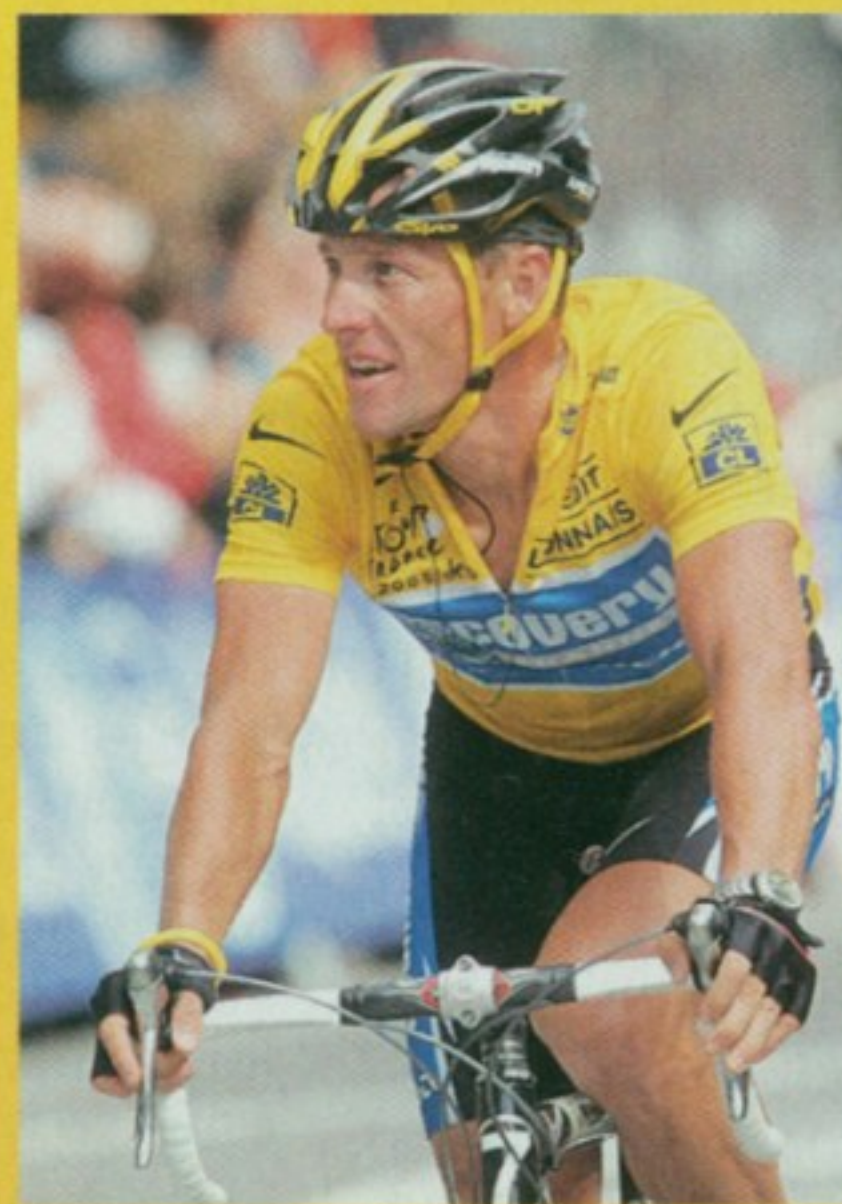
пешачио је 1913. године Француз Ежен Кристо до најближе ковачнице носећи свој бицикл с поломљеном осовином да би га два сата поправљао и потом наставио трку ■

8 килограма

тестенине, 100 колутова сира, 50 литара јогурта, 10 боца вина, 30 килограма кромпира, 75 банана, 10 тегли мармеладе, 25 векни хлеба, 60 сендвича унео је у свој желудац бициклиста Ричард Виренкју током тронедељне трке ■

7 узаstopних победа

на Тур де Франсу забележио је само Американац Ленс Армстронг и то 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004. и 2005. године ■

0,5 милиона евра

потрошено је на прошлогодишњу бицикличку трку у Француској ■

КАЖЊИВА СТРАНА

НЕ ПО

**Плашим се твојих
пољубаца, љупка
девојко, али ти се немој
плашити мојих...**

Овако је о пољупцима писао енглески песник Шели. Био је у праву: пољупци могу бити узрок чежње, знак жеље, наклоности, одушевљења, опијености, али и – нежељени. Осим што су „сусрет највећи на свету”, како је певао Јован Дучић, извесни пољупци могу бити и израз неузвраћене љубави. Није нам баш мило ако покушава да нас пољуби неко кога не волимо. Или не волимо више. Прво дођу пољупци, а онда следе сукоби и свађе, каже једна мексичка изрека.

Нежељене пољупце у уста закон у многим земљама сматра као сексуални напад или недозвољене полне радње. У италијанском граду Белуну један младић покушао је на силу да добије бар још један пољубац од своје бивше девојке иако му је она недвосмислено ставила до знања да то не жели. Вероватно није размишљао о последицама јер тај пољубац скупо га је

коштао. Судија у Риму осудио га је на годину и два месеца затвора. Осим тога, он треба бившој девојци да плати пет хиљада евра као надокнаду за претрпљену срамоту и душевни бол. Судија је, наиме, сматрао да у недозвољене полне радње не спадају само она дела која се тичу гениталија, већ подједнако све ерогене зоне. А усне су управо то. Дакле, пољубац није само сексуално узнемиравање, већ може да се посматра и као недозвољена полна радња. Наравно, ако тужилац то успе да докаже.

Да ли је све то знао тридесетогодишњи Флоријан К? Вероватно да није. Заслепљен заљубљеношћу, или страшћу, он је дошао до зграде у којој је живела његова бивша девојка Ана Ф. Молио је да му се врати, али Ана је била неумољива. Кад му је саопштила да више никада неће бити пар, да га више не воли, младић као да је полудео. Бацио је бицикл којим је дошао, а онда зграбио Ану за рамена... Она је одмахивала главом. Ипак, успео је да је

ЗАЉУБЉЕНОСТИ

КРАДИ ЉУПЦЕ!

Младић је покушао
да од бивше
девојке украде још
један пољубац:
девојка
га је тужила,
а суд казнио

Илустровао
Добросав Боб
Живковић

пољуби у уста. На силу. Девојка је већ сутрадан поднела тужбу суду и младић је осуђен.

Дакле, и заљубљеност може бити кажњива ако допустимо да нам осећања помуте разум. Извесно је да заљубљена особа према вољеној особи не успоставља однос који се заснива на реалности. Заправо, заљубљени често не жели да схвати стварност и вољену особу сматра онаквом каква би желео да буде, а не каква заиста јесте. Однос заљубљености није однос реалности већ привида. Зато судар са стварношћу може да буде више него буран.

Међутим, љубав и заљубљеност не значе само љубавни чин. Тим поводом сетимо се шта о љубави и „пољупцима без усана“ каже немачки романтичарски песник Хајне:

*„Нежно су се волели;
њихове душе се
љубише,
љубише се очима
двоје су били
ал' само пољубац
један...”*

М. Огњановић

Јула 1559. године француски краљ Анри II учествовао је на витешком турниру. Противничко копље пробило је његов визир, погодило га у око и свој смртоносни пут завршило у лобањи. Упркос очајничком настојању његовог лекара, Анри II је после десет дана преминуо. Нема сумње, била је то окупна смрт. Највише изненађује што је, четири године пре него што се догодила трагедија, тај догађај неко већ прорекао.

Тако бар тврде хроничари који су забележили да је Катарина де Медичи, супруга Анрија II, знала да је то пророчанство записао Мишел де Нострадам, некадашњи лекар с југа Француске. Овај пророк убрзо се прочуо у читавој Европи под именом које је и данас остало упамћено у латинском облику – Нострадамус.

Ватрени катрени

Књига овог пророка садржавала је на стотине катрена – стихова груписаних по четири у целини. Сви стихови, написани загоретим и често неразумљивим стилем, наводно су наговештавали судбоносне догађаје који ће се тек одиграти. Тридесет пети катрен

ПРОРОК ПРОДАВАЦ

Да ли је Нострадамус заиста предвидео Хитлеров успон, смрт принцезе Дајане, терористички напад на Америку септембра 2001. године? Или су његови стихови тумачени по нахођењу појединаца који верују да је будућност могуће предвидети?

Нострадамус је своје пророчке визије добијао заглаван у звезде и преточио их у дело (на слици је прво издање) које и даље изазива много недоумица.

говорио је о младом лаву који ће једним замахом уништити старијег лава и у окршају „пробити око златног кавеза са две ране одједном, чији ће исход бити окупна смрт”. Чинило се као да је Нострадамус унапред подробно описао смрт краља који је у витешком двобоју укрстио копље с Габријелом Монтгомеријем, двадесетдеветогодишњим заповедником своје гарде.

Кад је чуо шта се догодило краљу, Нострадамус је одмах наредио да се заустави штампање његових необјављених пророчанстава. Оставио је у аманет да се објаве тек после његове смрти. Чим је 1566. године Нострадамус склопио очи, појавило се целокупно издање његових стихова који до данашњих дана изазивају недоумицу и многа питања на која нема сасвим јасних одговора.

Иако је за живота Нострадамус тврдио да у његовим катренима не постоји дубље значење, објашњавајући да „самим тим што се открију, будући догађаји не морају неминовно и да се схвате”, његови стихови и даље се тумаче, а људи у њима „откривају” догађаје који су уследили неколико векова после смрти пророка: Хитлеров успон до власти, стварање атомске бомбе, искрцавање на Месец, смрт принцезе Дајане, трагедију свемирске летелице „Челинџер” приликом узлетања, чак и терористички напад на Америку 11. септембра 2001. године.

Већина научника наглашава да будућност није могуће предвидети. Кажу да унапред може да се одреди нека атмосферска појава, што метеоролози и чине уз помоћ сателита, или астрономски до-

гађај – кад ће, рецимо, у близини Земље да пролети нека комета. Међутим, одредити будуће догађаје није могуће јер је укључено сувише непознаница.

Куд плови онај брод

Ако научници с толико непоколебљивости тврде да будућност не може да се предвиди, како је онда могуће да се унапред „знало“ за бродолом „Титаника“ априла 1912. године? Додуше, то предвиђање није потекло од Нострадамуса.

„Титаник“, дугачак двеста седамдесет метара, био је у то време највећи прекоокеански брод. У водама северног Атлантика ударио је у ледену санту и потонуо. Путници су изгубили живот највише због тога што на броду није било довољно чамаца за спасавање.

Четрнаест година пре него што је дошло до трагедије, у Америци је објављена књига под насловом „Ништавност или бродолом Титана“. У роману се говори о највећем броду на свету који је једног априлског дана, на својој првој пловидби, ударио у ледену санту у северном де-

СВИ СМО МИ ПРОРОЦИ

Већина научника не верује у моћ предвиђања будућности. Неки парапсихолози упорно тврде да људи ипак могу да „виде“ сутрашњицу. У једном огледу то је донекле доказао Дин Радин, професор на Калифорнијском институту. Мерио је психолошке реакције добровољаца на слике које им је приказивао на екрану. Углавном су то били уобичајени призори, али би рачунар с времена на време издвојио неку потресну сцену. Занимљиво је да су мерења која је обавио преко коже показивала да се код већине испитаника ниво електричног набоја смањивао неколико секунди пре него што би видели непријатан приказ. Као да су унапред знали шта ће да виде ■

лу Атлантског океана. Пловећа грдосија дугачка двеста четрдесет два метра повукла је у плаву гробницу велики број путника који нису имали прилике да се спасу због недостатка чамаца за спасавање. Име тог брода било је „Титан“.

Иако за прорицање трагедије „Титаника“ научници дају прихватљиво објашњење (видети оквир), да ли

Краљ Анри II је на витешком турниру, баш како је Нострадамус наводно предвидео четири године пре тога, страдао погођен копљем у око.

ТИТАН И ТИТАНИК

Да ли заиста постоји подударност приче Моргана Робертсона о трагедији брода „Титан” и истинитог догађаја – бродолома „Титаника”? Можда и не, кажу добри познаваоци. Ево због чега.

Уколико би неко одлучио да пише о највећем броду на свету, сигурно би одабрао препознатљиво име – синоним за нешто изузетно велико. Шта друго него – Титан? Али, како је Робертсон готово у метар погодио дужину „Титаника”? У време кад пише свој роман, највећи преокеански брод „Кајзер Вилхелм Велики” био је дугачак двеста метара. Робертсон је морао да дода бар неколико десетина метара више, зар не?

Размишљајући због чега долази до бродолома, писац је сасвим логично дошао до закључка да је највероватније да брод страда од удара у санту леда. Јер, тридесет година пре него што је написао „Ништавност”, један брод за собом је повукао петсто путника претходно ударивши у ледену санту.

Уколико на броду има довољно чамаца за спасавање, постоји могућност да се сви путници спасу. Додајући драматичност причи, Робертсон је навео да су на „Титану” недостајали чамци, па је самим тим и трагедија била већа ■

Морган Робертсон
четрнаест година
пре бродолома
предвидео је
трагедију „Титаника”
(корице његове књиге
с насловом
„Ништавност или
бродолом Титана”).
На насловним
странама новина
подробно је писано
о судбини путника
с „Титаника”.

би исто тако успели да разјасне како је Нострадамус могао да предвиди тако велики број догађаја? Уколико је овај француски лекар заиста био видовит, може ли да се објасни та његова способност?

Оно што се о Нострадамусу зна пружило би веома мало одговора. Рођен је 1503. године у француском сеоцету Сент Реми-д-Прованс, а медицину је студирао на факултетима у Авињону и Монпељеу. У касним двадесетим радио је као путујући лекар и већ тада стекао углед помажући људима оболелим од куге.

По повратку с путовања по Италији, Нострадамус је полако почео да запоставља посао лекара приклањајући се видовњаштву. Кад је 1550. године објавио „Алманах”, његово дело одмах је привукло пажњу астролога и видовњака. Пет година касније објавио је прву збирку загонетних катрена под насловом „Пророчанства”.

Од тренутка кад су објављена „Пророчанства”, не смањује се занимање за овог видовњака кога истовремено и куде и хвале. Занимљиво је да чак и људи који готово беспоговорно верују у Нострадамусове видовњачке способности не деле исто мишљење и на различите начине тумаче исте стихове.

Може бити и не мора

Основни спор је, како појединци тврде, лош превод оригинала.

– Мора да се поклони пажња свакој речи – објашњава Марио Рединг, писац књиге „Нострадамус: целокупна предвиђања будућности”. – Преводиоци често, свесно или несвесно, заборављају да је Нострадамус писао на старофранцуском, а зна се да постоји велика разлика у значењу речи између ондашњег и

двадесет четири

Нострадамус је погрешно предвидео да ће јула 1999. године бити крај света.

садашњег језика. И не само то. Нострадамус је често користио сленг и кодирани француски.

Један од примера је катрен који, како су појединци протумачили, наговештава Хитлеров успон. У оригиналу се говори о „зверима подивљалим од глади” које прелазе реке и отпочињу битку против „Хистера” који, „као дете Немачке”, ни од чега не преза.

Многи Нострадамусови поклоници ове стихове протумачили су као сасвим јасан наговештај почетка Другог светског рата и рата против Хитлера, „детета Не-

мачке”. Људи који доказују колико се француски видовњак погрешно тумачи, исте ове стихове сасвим другачије „читају”. Наиме, у времену кад је Нострадамус живео и писао, доњи ток Дунава означавао се као – Хистер. Уосталом, додају даље, Хитлер није био дете Немачке, већ Аустрије.

У „Пророчанствима” нису наведене временске одреднице тако да читаवे катрене појединци смештају у раздобља по свом нахођењу. Најбољи је пример већ наведени тридесет пети катрен. Док су многи спремно рекли да он најављује смрт Анрија II, други кажу да заправо говори о погибији француског генерал-мајора Луја де Монткалма два века касније у бици код Квебека кад је француска војска остала без „златног кавеза и својих очију”.

Нострадамус је, верује се, намерно избегавао да наводи датуме јер се тако чувао оптужби и беса инквизиције. Ипак, како тврди Марио Рединг, нека од пророчанстава веома јасно указују на одређене догађаје. Један од примера је велики пожар који се догодио у Лондону. Нострадамус помиње „годину 66”, „стару даму” која је одједном настрадала, „цркве које нестају у пламену”. По мишљењу Рединга, велики пожар у Лондону 1666. године једно је од најјаснијих Нострадамусових пророчанстава.

Постоје и стихови који илуструју Нострадамусово лоше предвиђање. Један од ретких у коме наводи тачну годину је: „L'an mil neuf cent nonante neuf sept mois” – јул 1999. године. Пророк каже да ће тог месеца и те године доћи до смака света. Добро знамо да је та година увелико за нама, а свет је и даље, хвала на питању, добро ■

В. С.

Moraš da probaš!
Pametni mehurići.

MINAQUA
fructo

Jod je neophodan svima, naročito deci, trudnicama i starijim osobama. Nedostatak joda umanjuje koeficijent inteligencije i do 15%. Jedna čaša Fructa obezbeđuje organizmu potrebnu dnevnu količinu JODA.

ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ загонетке

ПОПУНИТЕ ТАБЕЛУ!

1

Попуните празна поља тако да збир бројева у свака три суседна поља, и водоравно и усправно, буде 12 ■

	5						
					1		
6							
			2				

СТРАНИ ЈЕЗИЦИ

2

У соби се налази неколико људи који знају бар један од три језика. Шесторица од њих знају енглески, шесторица немачки, седморица француски, четворица знају енглески и немачки, тројица знају немачки и француски, двојица француски и енглески, а један зна сва три поменута језика. Колико људи има у соби? Колико њих зна само енглески? ■

ЧЛАНОВИ СЕКЦИЈЕ

3

Чланови ликовне секције у једној школи договорили су се да за време школског распуста свако од њих напише по једну разгледницу осталим члановима. Колико је било чланова у тој секцији ако су написане укупно 342 разгледнице? ■

ЧАРОВНА ТАБЛИЦА

4

„Помоћу ове чаробне таблице могу да дознам колико свако од вас има година”, рекла је Соња присутнима на вечери занимљиве математике. „Ви ми само реците у којим се колонама ове таблице налази број ваших година”, продужила је она. „Број мојих година налази се у првој, другој и четвртој колони”, рекла је Мира. „Ти имаш 11 година”, одговорила је одмах Соња. Мира је потврдила да је то тачно. Тако је Соња свима погодила колико имају година. Како је на основу ове таблице погодила колико година има свако од присутних? ■

I	II	III	IV
1	2	4	8
3	3	5	9
5	6	6	10
7	7	7	11
9	10	12	12
11	11	13	13
13	14	14	14
15	15	15	15

ВИНОПИЈЕ

5

Комшије Дарко и Жарко обожавају вино. Дарко може да попије буре вина за 14 дана, а ако пије заједно с комшијом Жарком, попиће га за 10 дана. За колико дана би само Жарко попио све вино из тог бурета? ■

Припрема Радивоје Грбовић

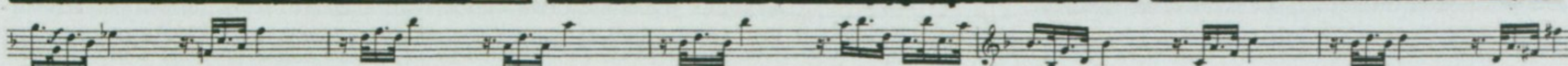
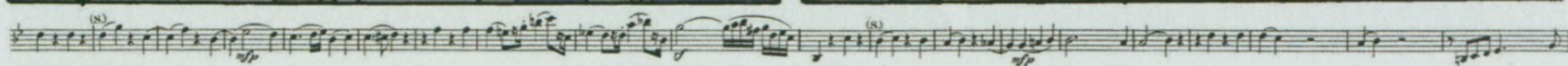
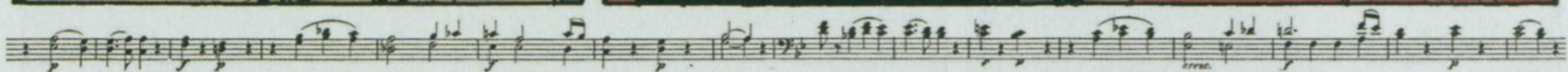
РЕШЕЊА НА СТРАНИ 65

РЕКВИЈЕМ

НАПИСАО МАРКО СТОЈАНОВИЋ
НАЦРТАО СРЂАН НИКОЛИЋ ПЕКА
ОБОЈИО МИЛАН АНТАНАСИЈЕВИЋ

IV ДЕО

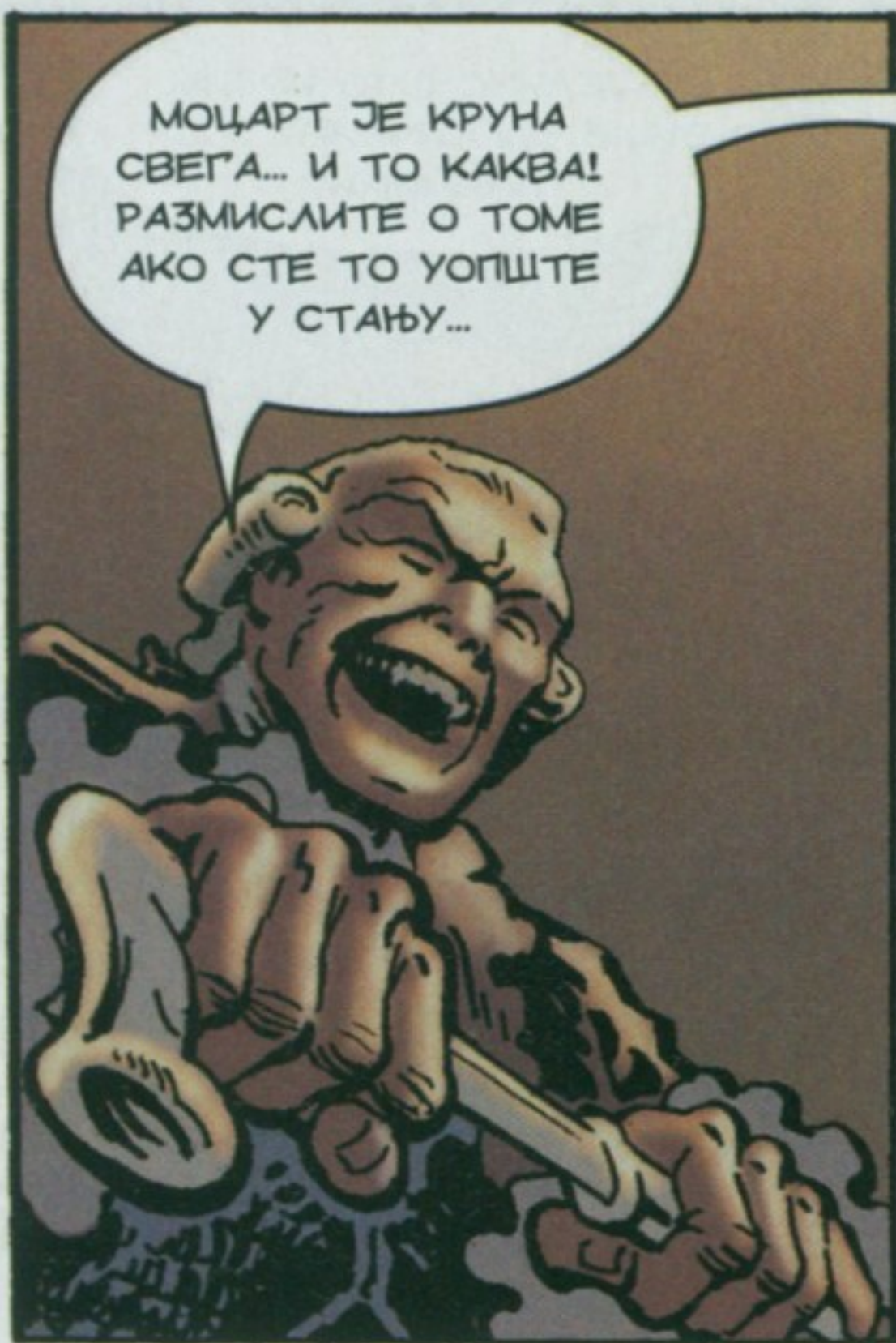

СТВАРНО МИ НИЈЕ
ЈАСНО ШТА ТО НЕ
СХВАТАТЕ, ДРАГИ
ПРИЈАТЕЉУ?

ОХ, У ПИТАЊУ ЈЕ СИТНИЦА,
ЈОЗЕФЕ! РАЗЛОГ ЗБОГ КОГА
ЋУ, КАКО ИЗГЛЕДА,
ИЗГУБИТИ ГЛАВУ!

ЗНАТЕ У ЧЕМУ ЈЕ
ЗАПРАВО ВАША
НЕВОЉА, КАРЛЕ? УЗ
ТО ШТО НЕМАТЕ НИ
ТРУНКЕ ХРАБРОСТИ,
НЕМАТЕ НИ
ВИЗИЈУ...

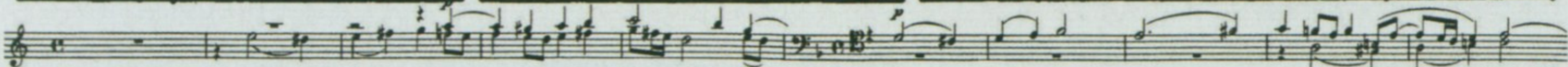
МОЦАРТ ЈЕ КРУНА
СВЕГА... И ТО КАКВА!
РАЗМИСЛИТЕ О ТОМЕ
АКО СТЕ ТО УОПШТЕ
У СТАЊУ...

ГЛАС БОЖИЈИ НА ЗЕМЉИ,
УПОСЛЕН ДА СПЕВА ХИМНУ У
СЛАВУ УМРЛИХ А НЕУПОКОЈЕНИХ...
ДА ОПРАВДА НЕПРЕБРОЈНЕ, ДА
ЗА ЊИХ ИЗМОЛИ ОПРОСТ
У ОЧИМА ГОСПОДА!

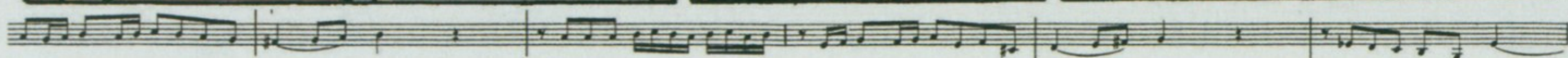
ИРОНИЈА ТОГА ЈЕ ТАКО
ОЧИГЛЕДНА ДА ЧАК НИ ВАМА
НЕ БИ ТРЕБАЛО ДА ПРОМАКНЕ...
БАШ ОНАКВА КАКВА ИРОНИЈА
И ТРЕБА ДА БУДЕ...

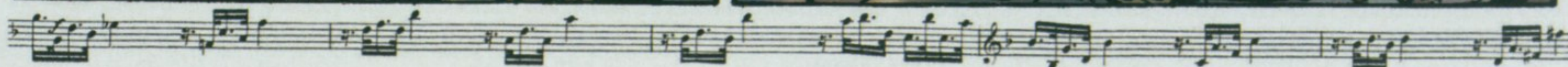
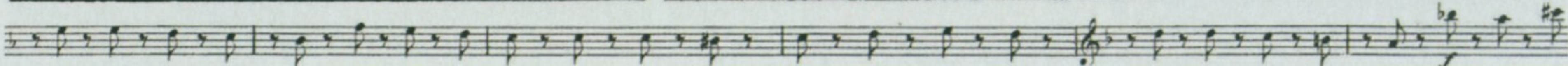
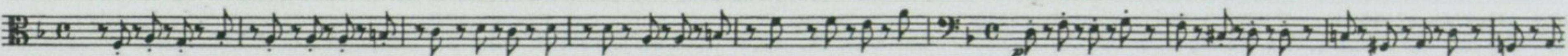

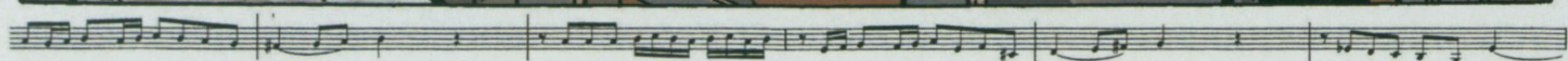
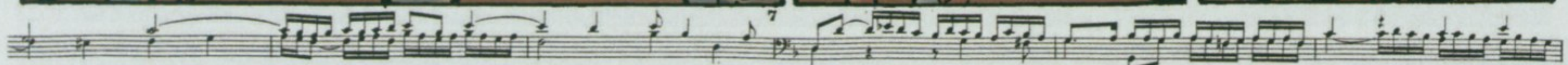
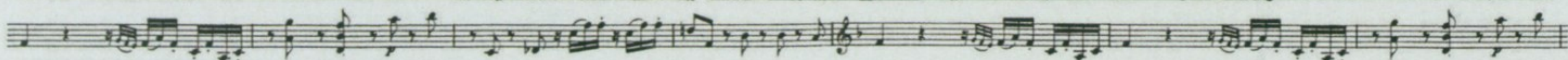
...У ИСТО ВРЕМЕ
БОЛНА...

...И СЛАТКА!

ШТА ГОД ДА МИСЛИМО,
НЕ ЧИНИМО ТО ЗА ЊИХОВО
ДОБРО - НАЈЗАД, ОНИ ТАМО
ВИШЕ НЕ СТАНУЈУ!

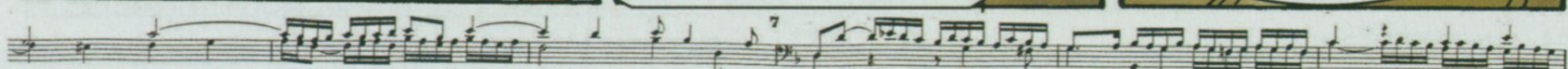
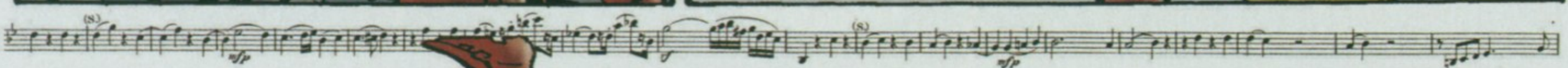
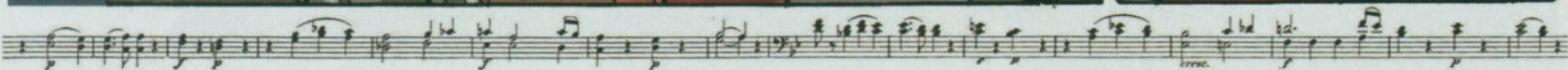
ЧИНИМО ТО ЗБОГ СЕБЕ... ЈЕР,
ЈЕДИНИ НАЧИН ДА СЕ ТА КРХКА
ИЛУЗИЈА КОЈУ НАЗИВАМО
ЖИВОТОМ НЕ РАСПАДНЕ У
ПАРАМПАРЧАД ЈЕСТЕ ТАЈ ДА СЕ
ПРАВИМО ДА СМРТ НЕ ПОСТОЈИ...

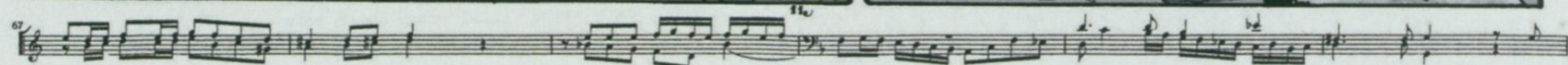
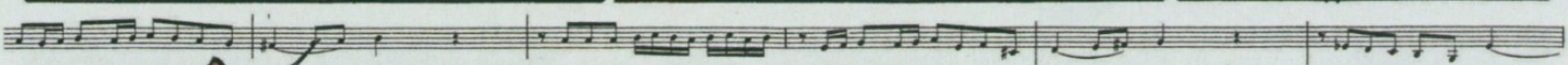
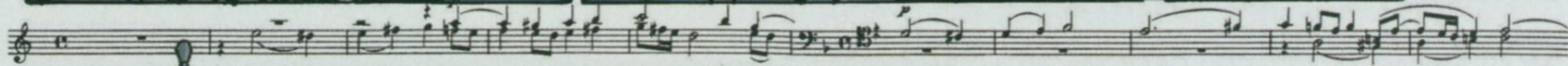
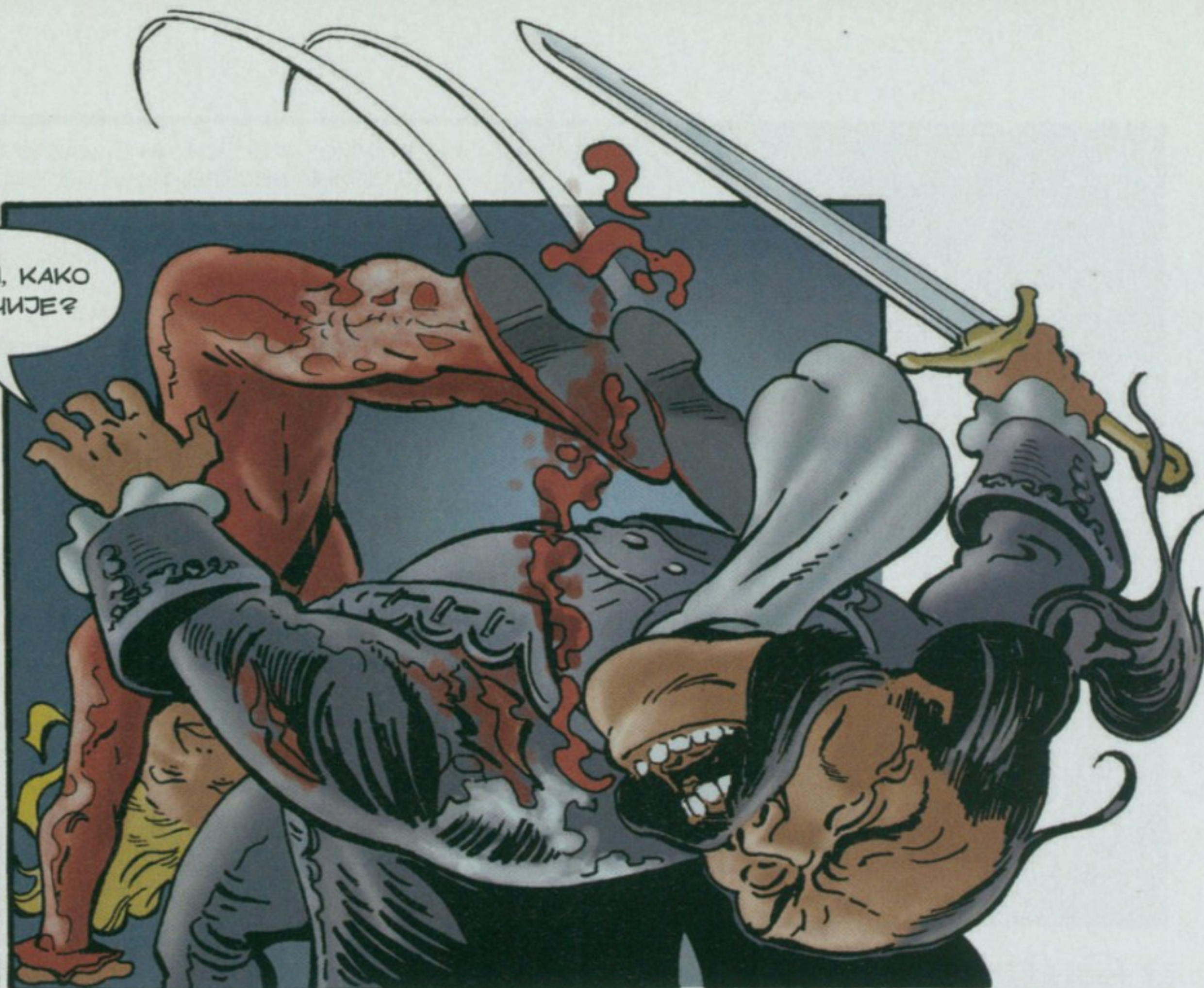
НА ТО ШТА НАС ЧЕКА НА КРАЈУ ПУТА И
КОЛИКО ТАЈ ПУТ ЗАИСТА МОЖЕ ДА БУДЕ
КРАТАК, ОД ТОГ НЕУМОЉИВОГ, НЕПОМИЧНОГ
СТАКЛАСТОГ ПОГЛЕДА КОЈИ НАС ПРАТИ КУД
ГОД ДА КРЕНЕМО, БОЉЕГ ПОДСЕТНИКА НЕМА!

НЕОДВОЈИВО ОД ЖИВОТА КАО СЕНКА ОНОГ КО ЈЕ БАЦА,
НАЈСКУПЉЕ ОД СВИХ ЛЕКЦИЈА ЈЕСТЕ СЕКАЊЕ! ТОЛИКО ЈЕ
СТРАШНО ДА СМО ЗБОГ ЊЕГА СПРЕМНИ ДА НАЈШАРЕНИЈЕ
ЛАЖИ ПРОГЛАСИМО ЗА НАЈМУДРИЈЕ ИЗРЕКЕ САМО ДА
БИСМО МОГЛИ ДА СЕ ЗАКЛАЊАМО ИЗА ЊИХ...

А ИСТИНА НЕ МОЖЕ БИТИ ПРОСТИЈА:
СВЕ ШТО ЖИВИ, УМИРЕ!
СВЕ ШТО УМИРЕ, ПЛАШИ СЕ СМРТИ!

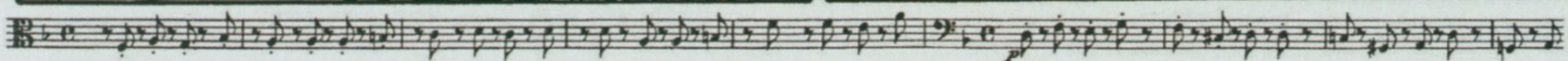
ШТО ДУЖЕ ЖИВИШ, ДУЖЕ СЕ БОЈИШ СМРТИ,
СВЕ ДОК НЕ ПРЕОСТАНЕ САМО СТРАХ...

...ОД ТОГА ТЕШКО
ДА ИМА ШТА ГОРЕ!

ДЕ... ДЕМИЈАН?

ЗНАШ КО
САМ?

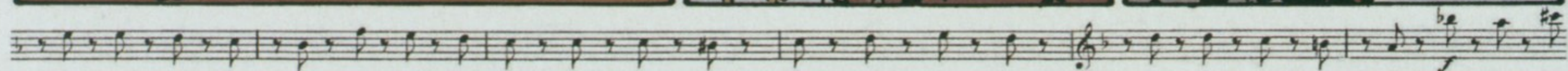

А КО НЕ БИ ЗНАО? ВАШ УВЕК
СНЕЖНОБЕЛИ КАПУТ, ВАША
БРЗИНА И ВЕШТИНА, СТВАРИ
КОЈЕ СТЕ УРАДИЛИ ЗА
ГОСПОДАРА... ПА ВИ СТЕ
ЛЕГЕНДА!

ТИ СИ
МЕРЦЕР?

НЕ, ЗОВЕМ СЕ ПЕТЕР ХАЈЊИ!
БИО САМ ТУ КАД СУ ОНА ДВОЈИЦА,
МАРКО И ЧЕН, НАПРАВИЛИ ОВАЈ
РУСВАЈ... И ЧУО САМ ИХ, ЧУО
САМ ШТО
НАМЕРАВАЈУ!

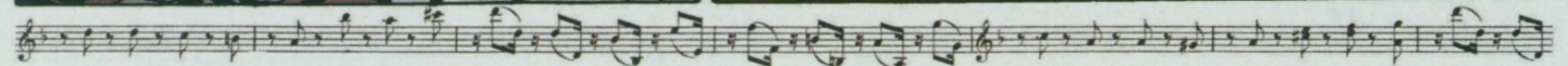

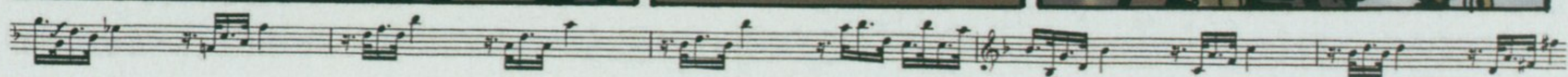
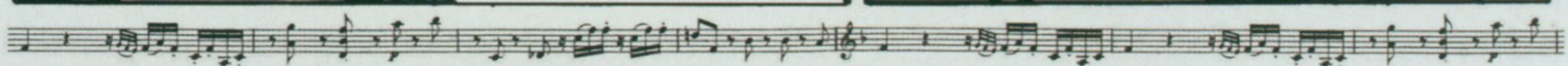
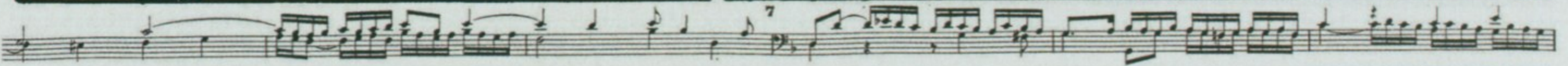
ИСПРИЧАКУ ВАМ
СВЕ ДО ДЕТАЉА,
САМО ДА... ОДАКЛЕ
СЕ САД ПОЈАВИЛА
ТА САБЉА?

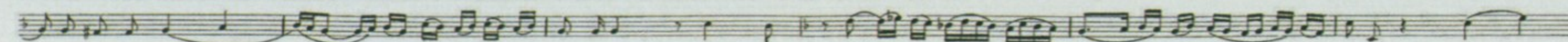
ИЗ ТВОЈИХ
ГРУДИ!

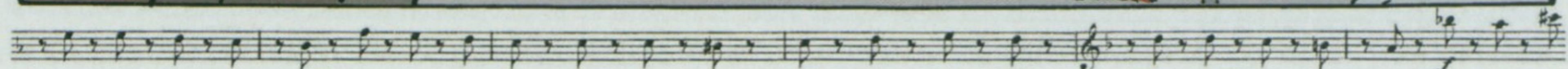
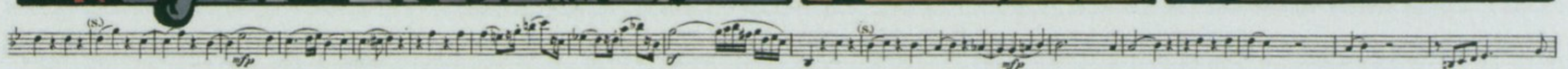
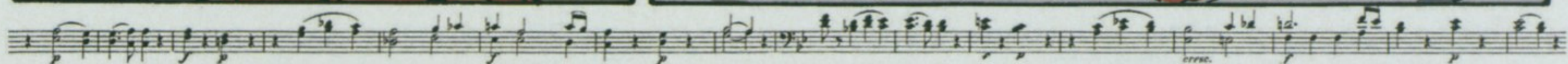

ПОД ЗЕМЉУ ИДУ СВИ
ОСИМ МЕРЦЕРА, ТАКО
МИ ЈЕ РЕЧЕНО... А ЈА, ЗА
РАЗЛИКУ ОД ТВОЈИХ
ГАЗДА, РАДИМ ОНО ШТО
МИ СЕ КАЖЕ!

ДОБРА
БОРБА!

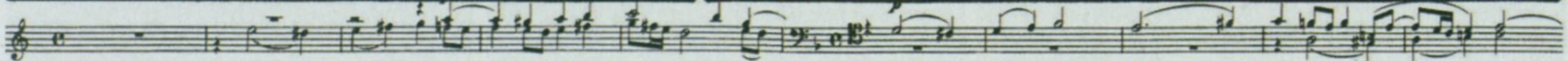
МИСЛИШ? ИПАК
МЕ ЈЕ ГАДНО ИСЕКАО
НЕКОЛИКО ПУТА...

ПРЕЖИВЕО СИ!
ОН НИЈЕ!

ИСПРАВИ МЕ АКО
ГРЕШИМ, АЛИ МИСЛИО
САМ ДА ВИ КРВОПИЈЕ
НЕ ПОДНОСИТЕ
ЦРКВЕ И СУНЧЕВУ
СВЕТЛОСТ...

КАКО КО! СУНЦЕ
МЕ, ИСТИНА,
ЧИНИ СЛАБИЈИМ
И РАЊИВИЈИМ,
АЛИ СА
КАТЕДРАЛАМА
НЕМАМ
НЕВОЉА...

АЛИ ЗАТО ЈА ИМАМ, И ТО С ТОБОМ!
НИЧЕШ ГДЕ ТЕ НИКО НИЈЕ СЕЈАО! НИСИ
ИМАО ШТА ДА ТРАЖИШ ОВДЕ... ОВО ЈЕ
БИЛО ИЗМЕЂУ ТИЛА И МЕНЕ, НЕШТО
НАШЕ, ЛИЧНО!

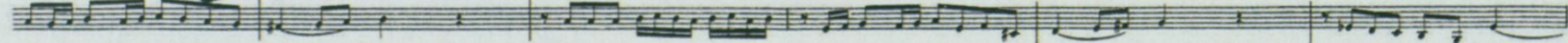
ОД УБИСТВА
НЕМА ЛИЧНИЈИХ
СТВАРИ, ТО ЈЕ
ТАЧНО...

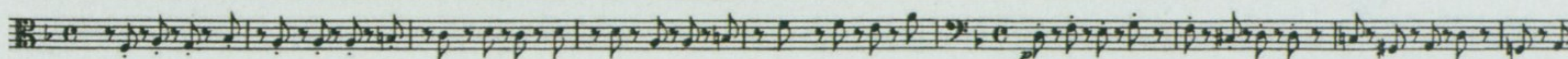
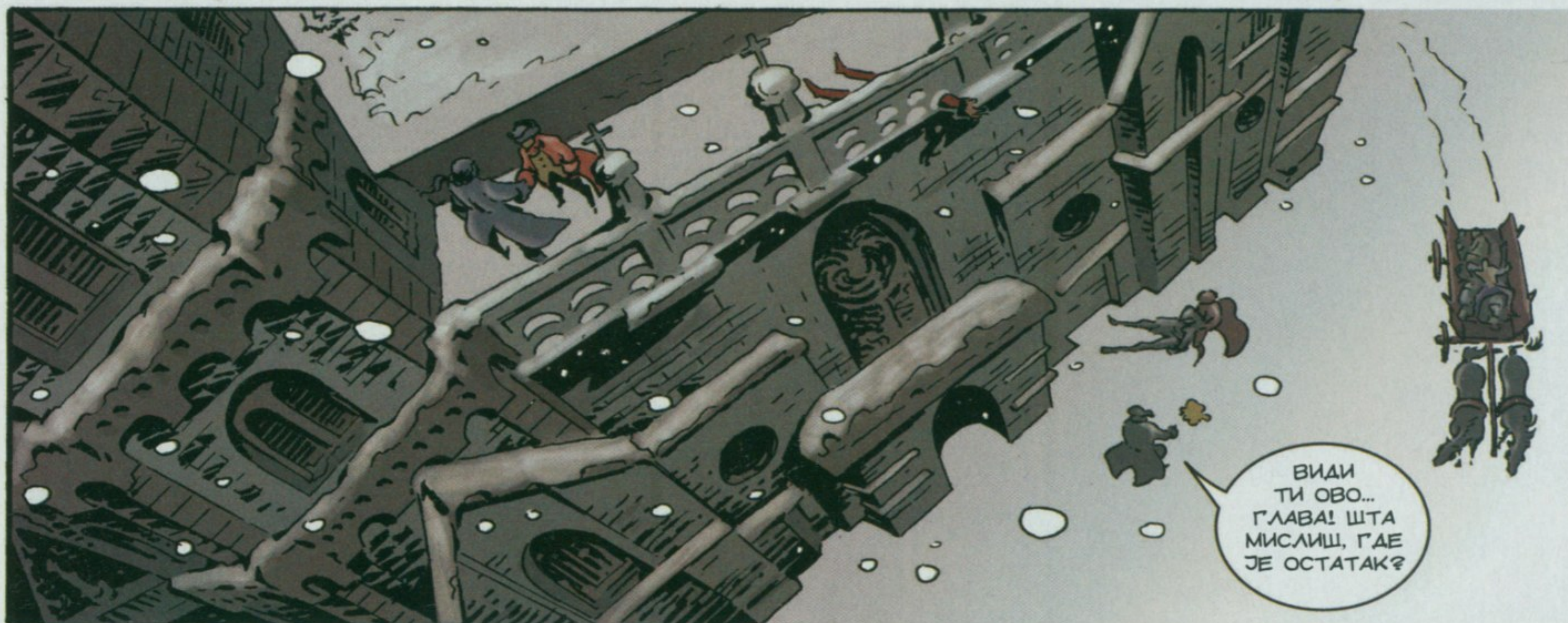
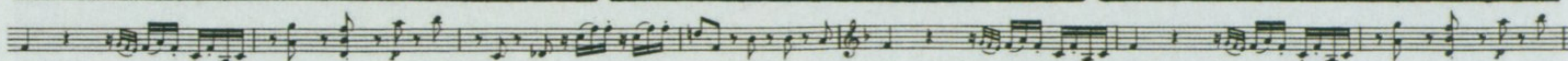
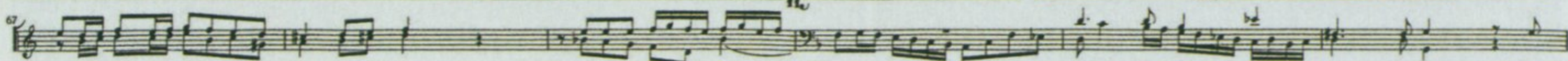
ЈЕ Л' ТИ ТО МЕНЕ НАЗИВАШ
УБИЦОМ, КЕПЕЦУ? САД СИ
ПРЕКРАДАШИО! ЗГАЗИКУ ТЕ
КАО ПЛИТАК ПОТОК!

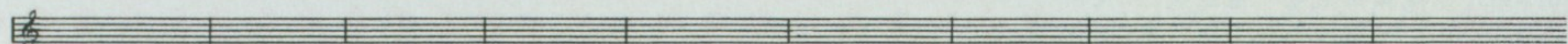
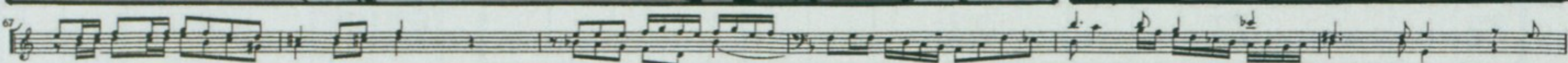

НИСИ ТИ ЛУТИТ
ЗБОГ МЕНЕ, МАРКО...
ЧАК НИ ЗБОГ
ТИЛА!

...ЛУТИТ
СИ ЗБОГ
СЕБЕ!

ИЗБАЦИТЕ УЉЕЗА

АКНА
АРАД
ОВАС
БАНАТ
НАВОЈ
ОКНАР

Пажљиво погледајте ове појмове, па откријте која се реч не уклапа у ову групу.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1															
2															
3															
4															
5															
6															
7															

ВОДОРРАВНО: 1. Певачица са слике, 2. Име фудбалског голмана Кана – Мера за течност – Нота солмизације, 3. Машина која вуче воз – Велико језеро у Азији које се стално смањује, 4. Врста врбе – Име глумице Томпсон – Заслањено, мочварно и неплодно земљиште, 5. Ознака за темпо – Име глумице Улмански – Некадашњи тенисер, Золтан – Ознака за волт, 6. Острво у Јонском мору, у Крфском каналу – Име некадашњег боксера Качара – Грчки фудбалски клуб, 7. Амерички програм летова на Месец – Грана привреде.

УСПРАВНО: 1. Наслов песме с којом је певачица са слике победила у Финској на

такмичењу за „Песму Евровизије”, 2. Врста рибарске мреже – Иницијали глумца Первића, 3. Име аутомобилисте Патрезеа, 4. Име писца Андрића – Грчки бог ветра, 5. Азијска држава – Ознака за обим, 6. Мирисно средство, 7. Ознака за школу – Гласник на брзом коњу, 8. Глумица Кирсти – Мађарски песник, Ендре, 9. Амерички глумац, Кијану – Иницијали глумца Бекјарева, 10. Европска држава, 11. Нота солмизације – Фудбалер, Горан, 12. Обрађивати земљу плугом – Ознака за север, 13. Ознака за волумен – Име некадашњег голмана Дасајева, 14. Азијска држава – Евентуално (скр.), 15. Ђелавац ■

ИСПУЊАЉКА

1															
2															
3															
4															
5															

Тражене речи упишите у мрежу водоравно. У означеним пољима добићете име и презиме писца са слике.

А, АЛ, ЈА, КА, КУ, МИ, НИК, ОТ, ПИ, РЕ, ТИ, ХЕ, ШЕР, ШИЋ.

1. Мало попити из нечега, 2. Реална гимназија, 3. Природна наука, 4. Лекар који обавља порођај, 5. Град у Црној Гори.

РИБЕ

_ А _ _ _ _ А
_ _ _ Е _
_ И _ _
_ О _ О _
_ _ У _

Расподелите сугласнике како бисте добили називе пет врста риба: Ђ, Г, Г, К, Л, Л, М, М, П, Р, Р, С, С, С, С, С, Т, Т, Ч ■

Дечеје одељење „Чика Јова Змај”
Хиландарска 7
11000 Београд
тел: 32 38 631
e-mail: zmaj@bgb.org.yu

33%

Дечеје одељење Библиотеке града Београда свим читаоцима „Политикиног Забавника” који са собом понесу купон даје попуст приликом уписа од 33 одсто. Дођите, дружите се, радујте се с нама, учите, забавите се, радујте се, откривајте светове који су вам мало знани а који вас могу одвести незнано куда...

									у			
Д												Е
Е												
									М			
								К				

АВЕ, АДРЕНАЛИН, АНКА,
АР, АРА, АРЕНА, АС,
АТАР, АЋИМА, БУДИМ-
ПЕШТА, ВАРАН, ИВА,
ИЛИР, ИСА, ИСКРА, КИТ,
КОНТИ, КРАК, МИ,
ОЗДРАВИТИ, ОРКА, ОСТ,
ПРАВ, РАИСА, РИ, РИ-
СТИЋ, САКО, СИР, СТЕ-
НА, ТРИСТАН, ТУНИКА,
ТУР, УБ, УБРЗАВАТИ,
УКУС, УС, ЧАНТАВИР,
ШТЕТА ■

**Решења
на
страни
65**

Б Био једном један млади принц. Није био нарочито леп као што обично бива у бајци, али зато је био веома образован и паметан и, осим тога, обдарен несвакидашњом способношћу да непогрешиво разликује и распознаје мирисе. Једноставно речено, принц о коме је реч био је савршени „нос“, како се каже у круговима парфимериста, људи који праве парфеме. И то није све...

ског принца (будући да је Грузија већ постала део Русије), Норина Ђили стекла је увелико углед као позоришна глумица. Поред тога, била је и удата за немачког драмског писца Карла Фолмелера, али се ради принчеве љубави развела.

Прве глумачке кораке Норина је начинила 1907. године у Бечу, у глумачкој школи Макса Рајнхарда. Тада је узела уметничко име Марија Карми. Играла је на позори-

ономе што је учињено у прошлим животима. Уопште, Норина никада није скривала склоност према мистицизму, медитацији, чак и окултизму, а посебно према понашању које није признавало никаква правила дипломатског опхођења. Принцу то није сметало: био је заљубљен као никада пре и никада после. Или Норина или нико. Венчање је обављено 1916. године, у предвечерје Октобарске револу-

Жорж Мачабели био је једини прави принц међу произвођачима парфема.

ЖИВОТ ЈЕ
БАЈКА

ПРИНЦ КОЈИ ЈЕ ПРАВИО ПАРФЕМЕ

Његово име звучало је необично у земљи у којој је живео, а то је била Русија. Принц Жорж В. Мачабели, човек чији је живот заиста личио на бајку, родио се 23. јула 1885. године у Грузији. Припадао је племићкој породици која је годинама владала Кавказом. Стекавши високо образовање, принц Мачабели постао је руски амбасадор у Риму. Говорио је више страних језика и пленио саговорнике знањем. Ипак, једну своју „научничку“ страст држао је готово скривену. Била је то хемија. У ствари, грузијски принц био је хемичар аматер. Испоставиће се касније да га је хемија спасла од сиромаштва.

Љубав с глумицом

Принц Жорж навршио је тридесет једну годину кад се оженио без сумње фаталном женом. Њено име било је Норина Ђили и имала је пет година више од Мачабелија. Била је Италијанка, родом из Фиренце. У време кад је упознала грузијског, односно ру-

шним даскама у Италији и Немачкој и наступила у више од двадесет немих филмова. Најпознатија улога била је у представи „Чудо“ Фолмелера и Макса Рајнхарда. Касније је играла и на Бродвеју, у Лондону... Била је позната као одличан пантомимичар.

Међутим, више од свега, будућа принцеза Мачабели била је крајње необична особа. Уметничко презиме Карми требало је да укаже на њену приврженост будизму, веровање у судбину – карму што, према будистичкој мисли, указује да се садашњи живот заснива на

Принцеза Норина стално се хвалила како принц уме хемијском формулом да изрази астралне мирисе. Та његова способност Норину је једноставно очаравала

Све боцице с потписом „Мачабели“ у облику су породичне круне, с крстом уместо завртња.

Сви мириси, као овај на слици – „принцеза Норина“ – носе необичне, бајковите називе.

сте Француску. Године 1924. принчевски пар обрео се у Њујорку.

Продавница успомена

У новом свету важила су другачија правила понашања. Судбина руских племића није изазивала посебно сажаљење. Требало је да смисле неки посао. И да почну да раде. На Медисон авенији принц Мачабели отворио је антикварницу коју је назвао по Стендаловом роману „Црвено и црно“. Продавао је углавном накит, иконе, украсне предмете које су њему продали његови сународници, руски емигранти. Принчев задатак био је да смисли неку занимљиву причу о свакој стварчици која би се нашла у његовој продавници. То и није било тешко јер је сваки предмет заиста имао

ције, чим се Марија Карми развела од немачког драмског писца.

После октобарског преврата и убиства царске породице Романов, у земљи совјета ни осталим племићима није било угодно. Принц и принцеза Мачабели побегли су из Русије носећи са собом онолико драгоцености колико је могло да стане у поставу принцезине бунде. Докопали су се некако Пољске, а потом је уследио пустоловни пут до Париза. Нажалост, драгоцености које су са собом понели нису дуго потрајале... Одлучили су да напу-

Норина Ђили, Мачабелијева супруга, променила је име у Марија Карми.

За њу и њега, бочице с мушким и женским парфемом у посебном паковању.

своју причу. Била је то заправо продавница успомена.

Уверени да је његово познавање хемије довољно добро, а осећај за мирис непогрешив, Норина и Жорж су 1924. године у Њујорку основали парфимеријско предузеће „Принц Мачабели“ (Prince Matchabelli Pe-

Први парфем, назван „аве Марија“, Мачабели је посветио својој жени.

rfume Company) с намером да сами праве парфеме како знају и умеју. Али, не обичне парфеме...

Наиме, Норина је стално причала како Жорж уме хемијском формулом да „изрази“ астралне мирисе. Та његова способност њу је једноставно очаравала. Била је уверена да принц уз помоћ медитације може некако да „омирише“ и препозна астралне мирисе, мирисе звезда, васионе, односно онога што није земаљско, а затим да их вештачки, мешајући етарска уља и друге састојке – произведе... Звучи као бајка, али принчевски пар ту причу успео је да претвори у стварност. Њујорчани који нису имали властито племство, трудили су се да дођу до ових скупочених парфема као да ће на тај начин да обезбеде себи племићку титулу. Или бар да миришу као племићи...

Мирис из круне

Укратко, две године касније, миришући „астралне светове“, принц је створио парфем „аве Марија“ који је посветио својој вољеној жени. Норина је одлучила да сама осмисли

облик и боју бочице за парфем. У ствари, није било недоумице око изгледа бочице: принчевски пар одлучио је да буде круна Мачабелијевих, с крстом уместо затварача. Сви наредни мириси предузећа „Мачабели“ паковани су у бочице истог облика, али другачије боје: и „песма ветра“ („Wind Song“) и „принцеза Норина“ („Princess Norina“), „Катарина Велика“ („Katherine the Great“)... Године 1930. кућа „Мачабели“ отворила је продавницу парфема и у Паризу. Мириси су убрзо нашли своје купце и Мачабелијеви су стекли завидно богатство. Чинило се да ће звездани мириси освојити цео свет иако су произвођени у врло ограниченим количинама.

Судбина је ипак дошла по принцезу Норину. Почетком тридесетих година прошлог века принцеза је упознала индијског духовног учитеља аватара Меер Бабу. Почела је да следи његово учење и сваку заповест. Одлучила је да га следи и на његовим дугим путовањима и предавањима. То је значило да ће напустити мужа...

Тако је и било. Норина и Жорж развели су се 1933. го-

дине. Принц није био нимало срећан због тога. Две године касније, 1935. године, племић, трговац и произвођач парфема умро је у Њујорку. Био је једини племић у индустрији козметике, односно једини прави принц међу креаторима парфема.

Принцеза Норина није имала времена за губљење. Нису је више занимали астрални мириси. Продала је мужевљево предузеће фабриканту Саулу Ганцу за 250.000 долара. Углед козметичке куће „Мачабели“ тада је знатно опао. Принцеза се потпуно предала учењу Меер Бабе. Предавања о учењу индијског духовног вође одржавала је и сама, чак и у Карнегијевој дворани, 1940. године. Био је то својеврсни глумачки подвиг. Тврдила је да телепатски добија Бабине мисли, тачније, да он кроз њу проговара сопственим гласом. Тада се публици заиста обраћала мушким гласом... Кад је умрла, 1957. године, њена последња жеља била је да њен пепео проспу по гробу Меер Бабе у Индији, а да на њеном надгробном споменику пише: „Норина је увек била и остаће Бабина“ ■

Мирјана Огњановић

Konkurs za najbolju fotografiju na temu

Svetlost i senke

Fotografija: Miloš Sibinović

EPSON
EXCEED YOUR VISION

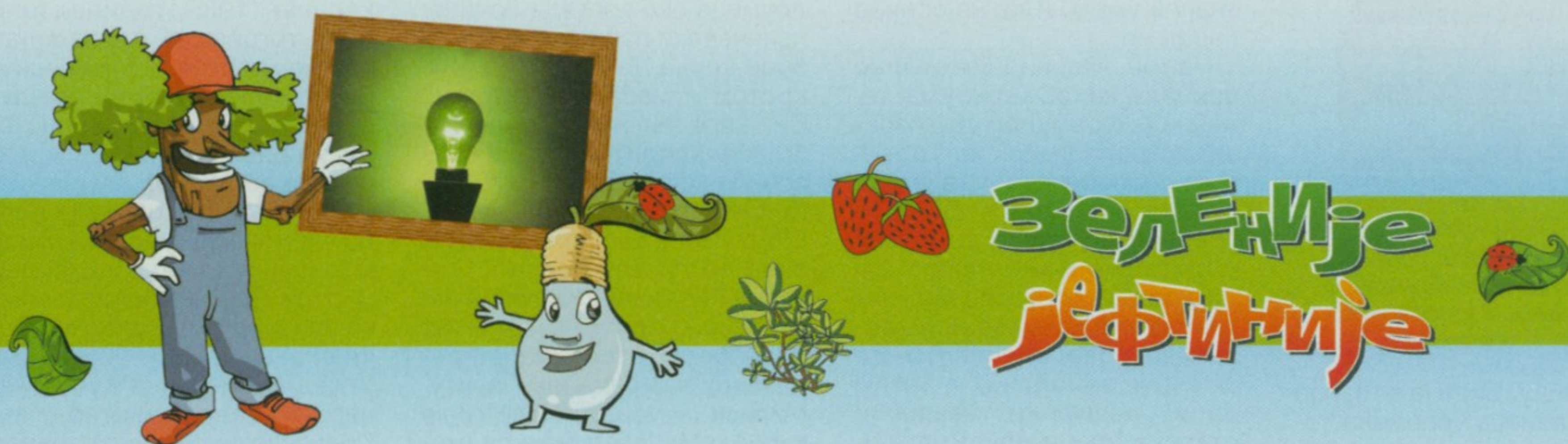
REFOTO
Časopis za kulturu fotografije

BSProcessor
Zajedno možemo mnogo.

UČESTVUJTE U NAGRADNOM KONKURSU „SVETLOST I SENKE“ KOJI ORGANIZUJU EPSON I ČASOPIS REFOTO, UZ PODRŠKU KOMPANIJE BS PROCESOR.

Za autore tri najbolje fotografije pripremili smo vredne nagrade: I NAGRADA - EPSON ŠTAMPAČ RX685; II NAGRADA - EPSON MULTIFUNKCIJSKI UREĐAJ DX4450; III NAGRADA - EPSON FOTO SKENER PERFECTION V100 PHOTO. Izbor najboljih radova vršiče stručni žiri.

Konkurs je otvoren do 1. DECEMBRA 2007. Najbolji radovi će biti adekvatno prezentovani javnosti, nakon zatvaranja konkursa. Više informacija o konkursu i propozicijama možete pronaći na: www.bsprocesor.com/fotokonkurs, a radove možete slati na adresu: REFOTO, Pčinjska 17, 11000 Beograd.

Драга децо,

Електропривреда Србије и ове године наставља дружење са вама. Заштита животне средине је један од најважнијих задатака ЕПС-а и због тога је овогодишња акција ЕПС И ДЕЦА названа „ШТЕДИМ ЕНЕРГИЈУ – ЧУВАМ СРБИЈУ“. У оквиру акције организује се и пројекат под називом „ЗЕЛЕНИЈЕ – ЈЕФТИНИЈЕ“. Аутор пројекта је агенција BLUMEN GROUP из Београда. Пројекат ће трајати од априла до октобра 2007. године.

Циљ акције је да научите како да смањите потрошњу електричне енергије у свом домаћинству, а да се при том не одрекнете ниједног задовољства. Штедећи струју, штедите и угаљ од кога се она производи и тако чувате и животну средину.

ПОЗИВАМО ВАС ДА ЗАЈЕДНО СА ВАШИМ ДУГАРИМА УЧЕСТВУЈЕТЕ У АКЦИЈИ „ЗЕЛЕНИЈЕ – ЈЕФТИНИЈЕ“ и освојите неку од награда.

ПРАВИЛА АКЦИЈЕ «ЗЕЛЕНИЈЕ – ЈЕФТИНИЈЕ»:

- право учешћа у акцији «Зеленије – јефтиније» имају ученици свих основних школа на територији Србије
- ко учествује у игри, треба да смањи потрошњу струје у свом домаћинству у периоду мај – јул 2007. године, и то у односу на априлски рачун за струју (да смањи број утрошених киловат-сати, kWh)
- фотокопије 4 рачуна (априлски, мајски, јунски и јулски) из свог домаћинства и читко попуњен купон, потребно је послати до 10. септембра 2007. године на адресу:

ЈП Електропривреда Србије
Сектор за односе с јавношћу
Београд 11 000, Царице Милице бр. 2
ЗА АКЦИЈУ: «ЗЕЛЕНИЈЕ – ЈЕФТИНИЈЕ»

НАГРАЂУЈЕМО:

- 5 школа које буду имале највећи број учесника у акцији, добијају:
- саднице за школско двориште или кошеве, голове (у договору са школом)
- пакет од 100 „штедљивих“ сијалица
- играказ „Планета Земља и доктор Време“ који ће бити приказан у победничким школама
- 5 одељења – „екипа“ чији чланови уштеде највише киловат-сати у својим домаћинствима (поклон пакети изненађења за децу и њихове наставнике и родитеље)
- 5 ученика који су имали највећу уштеду електричне енергије у својим домаћинствима у периоду април-јул (награда – сваком по бицикл)

Информације о паметном трошењу електричне енергије у домаћинствима и купон за акцију «Зеленије – јефтиније» могу се наћи на сајту Електропривреде Србије www.eps.co.yu.

Име (име родитеља) Презиме _____

Адреса (град, улица и број) _____

Контакт телефон _____

Назив школе и разред _____

Име и презиме учитеља/наставника _____

Контакт телефон учитеља/наставника _____

kWh _____

	април
	мај
	јун
	јул

blumen group

КОНТАКТ ТЕЛЕФОНИ:

Агенција BLUMEN GROUP
tel. 011/ 3861-970

Сектор ЕПС-а за односе с јавношћу
тел. 011/ 20-24-835

ЗАБАВНИКОВ
300

Пописивање живих бића из мора почело је 2000. године, а требало би да се оконча 2010. Спроводе га научници из више од 70 земаља да би установили број врста и њихову распрострањеност, али и да би сазнали да ли се током времена нешто променило, како и зашто. Овај подухват састоји се из три дела:

први је историјски и бави се морским облицима живота из прошлости; други је истраживачки – проучава које врсте и у коликом броју данас настањују мора и океане; трећи испитује прикупљене податке да би предвидео који ће тип животиња настањивати мора у будућности.

Наравно, све већ врви од података, а један од показатеља биоразличитости је и присуство 20.000 различитих врста микроорганизама у само једном литру морске воде.

На пучини испред обала Португала, на дубини од 4300 метара, откривена је, на пример, једна „џиновска“ протозоа сачињена од само једне ћелије пречника један центиметар, која припада новој врсти Xenophyophore.

78.000 ЖИВОТА ПОД МОРЕМ

РОЂЕН ПРЕ
600 МИЛИОНА
ГОДИНА

Овај амфиоксус (*Branchiostoma lanceolatum*) је бескичмењак а не риба, што је важно за схватање еволуције кичмењака. Заправо, он показује неке анатомске особине типичне и за рибе и за сисаре. Амфиоксус, риболика морска животиња, на нашој планети живи већ 600 милиона година повезан задњим делом тела за морско дно, с устима окренутим супротно од кретања морске струје да би хватао честице хране ■

МОРСКИ ЛЕПТИР

Ово је пуж дугачак свега три центиметра с кућицом коју на задњем делу издуженог тела носи као шешир. Припада фамилији морских лептира, а у стању је да се на различите начине прилагоди животnoj средини. *Carinaria* се храни планктоном, а стопало је претворио у неку врсту пераја која му омогућавају да се у потрази за храном брзо креће ■

СТВОРЕЊА ОД ВОДЕ

Иако имају органе, медузе су сачињене од 99 одсто воде. Зрачна симетрија тела омогућава им да одговоре на надражаје из било ког правца, а један ред нервних ћелија реагује на светлост и струјање воде усмеравајући њихово кретање. Врста која се зове *Linuche unguiculata* „гости“ унутар својих ћелија колонију једноћелијских алги које јој дају блештаве боје, а при том је и хране ■

И ЛАРВА И ЈЕГУЉА

Стотинама година *Leptocephalus brevirostris* била је класификована као посебна врста, све док почетком 20. века италијански зоолог Ђовани Батиста Граси није угледао трансформацију ове нежне провидне ларве у виду рибице у заобљену смеђу јегуљу. Ларве ове врсте могу да живе слободне у мору и три године пре него што дође до метаморфозе и оне се претворе у јегуље које углавном живе на морском дну ■

У Атлантику је, пак, откривена једна нова врста лигње (*Pro-machoteuthis sloani*) која, изгледа, жваће храну. У екваторијалном појасу Атлантика, на три хиљаде метара од површине воде, поред термалних извора, нађени су рачићи који одолевају температури од 407

степени Целзијуса. А у Коралном мору откривена је нова врста *Neoglyphea neoscaledonica* за коју се мислило да је истребљена пре 50 милиона година, коју су научници крстили „рачић из доба јуре”. У морима око југоисточне Азије, Аустралије и Новог Зеланда нађена су три нова рода животиња

ПУЖ С МЕХУРОМ

Морски лептир (*Cavolinia uncinata*), боље речено пуж дугачак десетак милиметара, развио је необичну технику лова: избацује слузави клобук пречника неколико центиметара, заробљавајући планктон у његовој унутрашњости. Затим усисава клобук и с њим могући плен. И ова врста има кућицу, али је она много мања и лакша него код других сличних врста ■

НАЈЕЗДА НЕВИДЉИВИХ

Одрасле примерке готово је немогуће запазити, али кад се посматрају њихове ларве, онда нема сумње: реч је о колонијама које броје на хиљаде јединки а зову их сифонофорама, дакле бићима са сифонима, цевчицама, помоћу којих се крећу потискивањем воде из сифона. У средини фотографије виде се црвена и жута места, што су пипци појединих јединки из колоније које се хране и одржавају и остале ■

ВАТРЕНО БИЋЕ

Изгледа као јединствена животиња, а заправо је реч о колонији у којој сваки примерак *Pyrosomella verticiliata*, који је цевастог облика, има усни отвор који се отвара ка споља и онај супротни који се улива у заједнички одводни канал који пролази средином колоније. Ова животињица у нормалним околностима одашиље слабашне зелене блеске, али ако се нађе у опасности поприма јаркоцрвену боју са жутим браздама, па подсећа на пламен. Отуд јој и име које значи „мало ватрено тело” ■

ЖИВА УДИЦА

Облик ове сифонофоре (*Diphyes dispar*) крије једну тајну: дугачак реп чине јединке колоније које једине могу да се хране сићушним планктоном. Главни део тела омогућава проток воде кроз цевчице и кретање ■

ШТЕДЉИВИ РАЧИЋ

Овај малени љускар већи део живота проводи причвршћен за неко беживотно тело ситних животиња које улазе у састав планктона, посебно за тело салпе, минијатурне рибе. Кад се причврсти, *Phronima* снажним усним апаратом исисава тело салпе правећи неку врсту празног буренцета које ће му послужити да се боље креће. Али, кад је у питању потомство, док јајашца сазревају, рачић чува тело салпе тако да у тренутку кад се јајашца отворе она послужи као први оброк потомству ■

У ПРОВИДНОЈ ХАЉИНИ

Салпе (*Salpa cylindrica*) су бића прекривена једним слојем сличним целулози: као да имају хаљину. Реч је о биљоједима који се крећу захваљујући мишићима смештеним испод омотача. Праве дугачке ланце који се састоје од хиљада потпуно истих јединки, насталих бесполним умножавањем од родоначелника колоније. Кад овај ланац нарасте, постаје лак плен, како љускара, тако и риба и птица ■

ЈАЈАШЦА НА МЕТРЕ

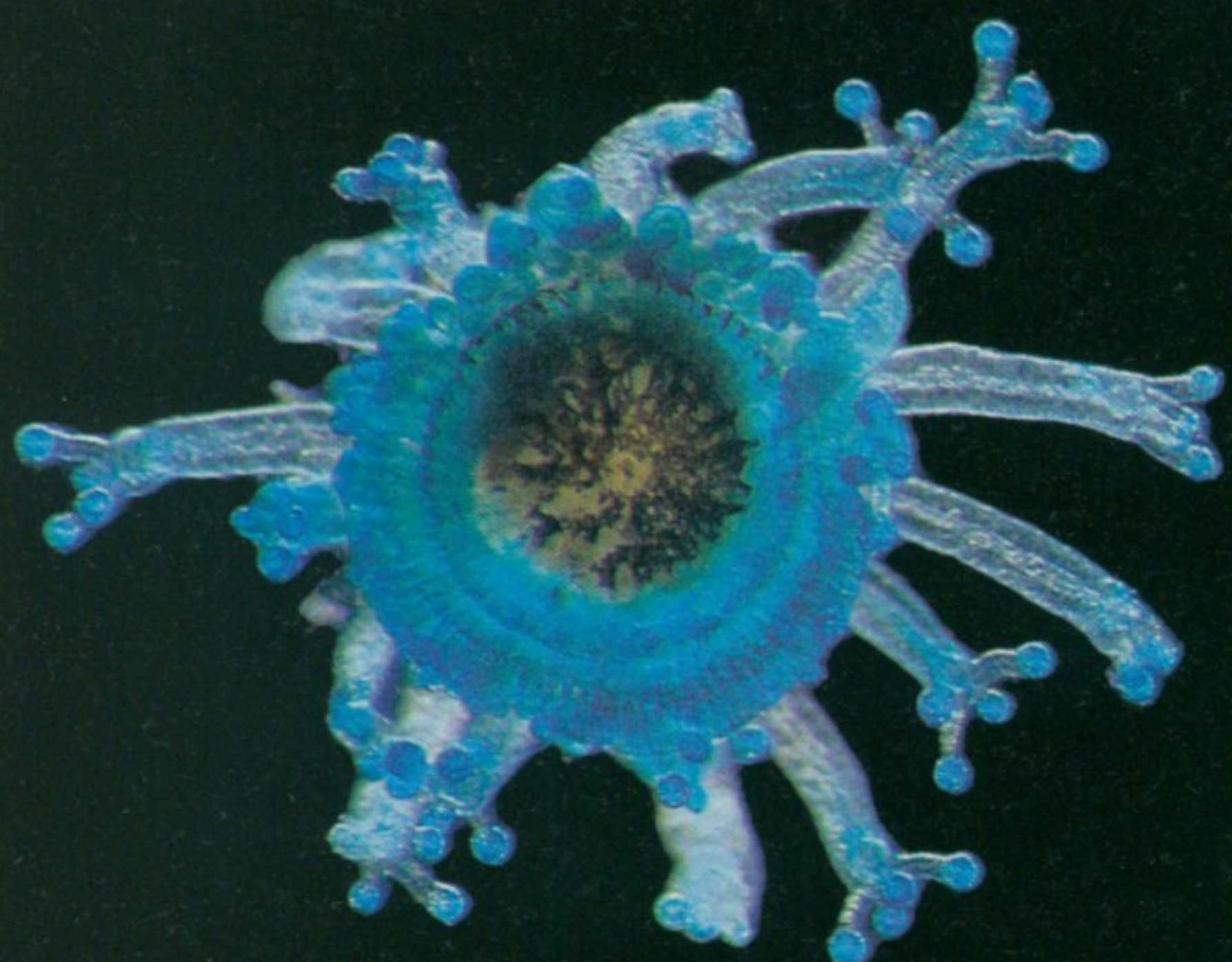
Тек излегли младунци октопода (*Octopus vulgaris*), дугачки једва неколико милиметара, у почетку живе ношени морским струјама и хранећи се планктоном. Наиме, женке ових главоножаца у пролеће и у јесен полажу од 50.000 до 100.000 јаја у облику желатинозних врпци причвршћених за неравнине на морском дну, али где вода стално струји зато што су им потребне велике количине кисеоника. Кад изађу из јајета, младунци наредна три месеца плутају морем, а онда се причврсте за дно и тако проведу остатак живота ■

БРЗИ ПУЖ

Још једна врста пужа из групе морских лептира има кућицу. *Creseis virgula* дугачак је петнаестак милиметара. Док лови планктон, креће се веома брзо захваљујући неугледној кућици и потиску који прави стопалом претвореним у неку врсту пераја ■

ПИПЦИ ЗА РАЗНЕ НАМЕНЕ

Медуза звана „плаво дугме“ припада хидрозоама као и све друге медузе, али и једној посебној фамилији јединки које живе у колонијама. Може да достигне величину од неколико центиметара и живи на површини воде. Јаркоплава боја потиче од пигмената који животињу бране од ултраљубичастих зрака. Сређишњи диск медузе *Physalia physalis* издељен је на непропустљиве делове који су испуњени ваздухом, па стога може да плута на површини воде без икаквог напора. Пипци су, међутим, сваки појединачно, усавршени да обављају одређене послове: неки хватају плен, други варе храну, трећи служе за размножавање... ■

МОРСКА БУВА

Rhabdosoma brevicaudatum није већи од два до три милиметра, а зову га и морском бувом због особеног кретања у виду скокова који подсећају управо на буве. Овај минијатурни љускар храни се тако што се прилепи уз неку другу животињицу поред њеног усног отвора и једе оно што њој претекне ■

КРВОЛОЧНИ АНЂЕО

Зову га „морски анђео“, али име може да завара: наиме, ово биће поседује назубљене пипке којима буши кућице других морских пужева и њима се храни. *Gymnosoma* је, пак, временом изгубио своју кућицу, па кроз воду може брзо да се креће ■

и 31 нова врста ситних бића која сачињавају планктон.

А пронаћи врсту у сасвим другом станишту од очекиваног, за научнике је знак да је дошло до промена у животној средини. На пример, 2006.

године број арктичких врста које су откривене ван области где иначе живе попео се на 31, док се 60 арктичких врста преселило око Азорских острва и Исланда ■

З. М.

NEMA UZMAKA NEMA PREDAJE!

Najprodavanija grafička novela Belog Puta.

Strip koji izaziva nezapamćeno planetarno interesovanje, iz kojeg je nastao filmski hit našeg doba.

Priča o trista ratnika koja fascinira milione.

O njihovoj slavi pevao je Herodot.

Oni su promenili svet.

Na njihovom primeru učilo se časti.

Priča zbog koje se u bioskop ide sa knjigom u rukama.

Knjiga o kojoj se priča! Prvi put na srpskom jeziku!

Da li ste je pročitali?

OD VELIKOG FRENKA MILERA, AUTORA SERIJALA GRAD GREHA I BETMEN: POVRATAK MRAČNOG VITEZA
POSTOJI 300 DOBRIH RAZLOGA DA I VI PROČITATE OVU GRAFIČKU NOVELU

РИМСКИ ЦАРЕВИ ИЗ НАШИХ КРАЈЕВА

ПАНОНСКА

Крајем 4. века град Рим још је могао да засени сваког посетиоца својом величанственошћу, бројем становника, лепим грађевинама, пространим базиликама, термама, огромним тркалиштима, сјајним амфитеатрима, тријумфалним луковима, блиставим статуама. Један посетилац је почетком петог века рекао да су римске „палате и храмови огромни попут планина”. За многе је Рим и даље био „вечни град” и „господар света”. Али, крај царства, бар оног на западу, приближавао се. Можда и због тога што су се највеће римске личности тога доба, па и они који су били рођени у Илирику, више бавили темама вечности и спасења душа, а не одбраном царства од непријатеља. У свом непревазиђеном делу „Опадање и пропаст Римског царства”, британски историчар Гибон за пад царства оптужио је хришћанство, али навео је и неколико десетина других узрока, међу којима су посебно значајне биле најезде варвара.

После смрти цара Јовијана, генерали и војска су 364. године за цара поново изабрали једног Илира из Паноније који ће дуже владати и који ће основати последњу династију пре поделе Римског царства на Западно и Источно (тј. Византију). Био је то Флавије Валентинијан, командант јединица стрелаца (*scutarii*), висок и снажан човек, плавокос и плавоок, шампион у рвању. Флавије је рођен 321. године у Панонији, у месту *Cibalae* (данас Винковци), тридесетак километара западно од царског града Сирмијума (данас Сремска Митровица). Његов отац Грацијан, такође легионар, доспео је до положаја управника Африке, а касније управљао је Британијом (*comes Britanniae*).

Чим је изабран за цара, Валентинијан је 364. године одредио сувладара – свог рођеног брата Валенса – војника који је имао много мање дара. Два брата кренула су за Наис (Ниш) где су донели одлуку да поделе војску и двор на два дела. После кратког борава у родном крају – у Сирмијуму, браћа су се заувек растала. Валентинијан је отишао на запад – у двор у Медиолану (Милану), а Валенс на исток – у Константинопољ (Цариград).

Валентинијан се показао као чврст и предузимљив владар кога неки историчари истичу као последњег значајног владара Римског царства пре пропасти његовог западног дела. Био је један од последњих римских царева који је показао особине успешног војног заповедника. Имао је добро образовање, чак је знао и да слика и да прави скулптуре. Као владар, ослањао се на своје земљаке из Паноније, који су

*Валентинијан се показао као
предузимљив владар кога неки
историчари сматрају као
последњеј значајној пре
ројасији Западној
римској царстви.*

*Био је и последњи
војсковођа међу
римским царевима*

Валентинијанов лик
на новчићу

имали већину највиших положаја на двору и у војсци. Историчари су га често поредили с његовим земљаком, чувеним царем Аурелијаном (владаром који је такође био из наших крајева), јер је имао сличне способности – велику

енергију, војни таленат и уздржљивост, али и недостатке, попут суровости и наглости која га је наводила на непромишљене и свирепе поступке. Занимљиво је да је Валентинијан показивао наклоност за сиротињу, што није било уобичајено у античко доба, пре појаве хришћанства. Још необичније за његово време била је царева толерантност према различитим верским мишљењима.

Повест владавине два брата – Валентинијана и Валенса – повест је сталних борби у грчевитом настојању да се Римско царство одупре варварским најездама. Тако је десетак година након избора за цара Валентинијан углавном провео у борбама против Алемана, Бургунда, Саксонаца и других германских племена на Рајни. Добио је неколико великих и много мањих битака. Градио је утврђења дубоко унутар германске територије. Након тога, 375. године, прешао је у Сирмијум, одакле је намеравао да пружа отпор на Дунаву. Умро је исте године на чудан начин. Док је у Панонији водио преговоре с посланицима из германског племена Квада, толико се разбеснео да је добио или мождани или срчани удар. После Валентинијанове смрти, на западу су остала два млада владара – његови синови младић Грацијан и дечак Валеријан II.

**Грацијан – последњи цар
из Сирмијума**

Грацијан је последњи, шести, римски цар који је рођен у самом граду Сирмијуму, 359. године. Отац га је још као малог дечака прогласио прво за конзула, а нешто касније, 367. године, за сувладара и августа. Грацијан је био ожењен Констанцијом, кћерком цара Констанција II (сина Константина Великог), чијим је посредством био повезан с претходном цар-

ском династијом. Међутим, поред свих очевих подстицаја, Грацијан није показивао никакво интересовање за војне походе, легије и битке. Више је волео дане да проводи у двору, окружен реторима и ласкавцима. Можда би, како каже последњи велики римски историчар и царев савременик Амијан Марцелин, у неко друго, мање сурово доба, Грацијаново образовање и интересовања више дошли до изражаја. Забележено је, на пример, да је Грацијан био мирољубив. Али, крајем 4. века, римска држава поново се суочила с великим изазовима. Времена су тражила одважне људе и сурове владаре, војсковође који су се могли носити с варварским краљевима.

Док је Грацијанов отац Валентинијан био неутралан у црквеним споровима, његов стриц Валенс био је убеђени аријанац који се жестоко залагао да ову јерес наметне целом хришћанству. Грацијан се, опет, вратио православљу. Тако је 379. године све јереси прогласио незаконитим. Наставио је политику претходних римских царева потпуног напуштања паганства која је (изузимајући цара Јулијана Отпадника) започела још у време Константина Великог, почетком 4. века. Тако је Грацијан постао први римски цар који се одрекао титуле врховног паганског свештеника, *pontifex maximus*, која је још од доба првог рим-

ског цара Октавијана Августа припадала владару. Овај назив је, неочекивано, преузео римски бискуп – папа, који и данас у свом латинском називу носи титулу *pontifex maximus*.

У току неколико година, Грацијан је у борбама с Германима на Рајни постигао победе. То је, међутим, изазивало љубомору његовог стрица Валенса, цара на Истоку, који је желео да засени синовца неком значајном битком која би му донела славу и која му је некако стално измицала. Ненадано, Валенсу се пружила прилика да се докаже у бици с великом војском Гота која се пробила на

ДИНАСТИЈА

Балкан и окупила се око града Адријанопоља...

Чудним обртом историје, битка код Адријанопоља (данас Једрене у европском делу Турске), у лето 378. године, на више начина подсећа на пораз који је више од века раније, јуна 251. године, доживео цар Трајан Деције (још један цар из наших крајева, о коме је „Забавник” већ писао). Обе битке одиграле су се на Балкану. И у једном и у другом случају Готи су жестоко поразили римску војску. У обе битке погинули су римски цареви панонског порекла – Деције Трајан и Валенс.

Адријанопољ – повест најављене пропасти

Амијен Марцелин, највећи римски историчар из 4. века, своју велику историју завршава описом битке код Адријанопоља и погибијом римског цара. А овај пораз, каже Марцелин, најављиван је многим злокобним знацима – од жалосног хука ноћних птица, завијања вукова и паса, застрашујућег звиждања духова, до затамњивања сунчевог јутарњег сјаја. У Константинопољу, у рушевинама, на камену нађен је следећи пророчански стих:

„А кад се росне девојке, кроз град у итри,
буду окрешале весело овенчаним
улицама,

тад ће безбројна племена широко
расутих људи
с оружјем прећи преко лејошкој
Истри (иј. Дунава)
и разорићи скијска поља и мезијску
земљу.”

И заиста, повест о највећем римском поразу још од битке код Кане (против Ханибала) почиње с прелазом стотина хиљада припадника готских племена преко Дунава. Готи су измолили дозволу цара Валенса да се населе на римској земљи на Балкану, уз обећање да ће бити послушни поданици и војници императора. Они су бежали од дивљих Хуна придошлих из дубина Азије. У римској области надали су се миру и бољем животу. Али, одмах након преласка преко Дунава на римско подручје, почињу неспоразуми и сукоби између Гота и Римљана – између готских вођа и краљева и царских намесника. Данас је тешко разазнати на коме лежи већа кривица за нереде и сукобе који су се ускоро претворили у праве битке: да ли на превртљивим варварима или на бескрупулозним и неспособним царским управницима.

Већ током 378. године, пљачке и разарања Гота добијају такве размере да је прилично лењи цар Валенс био приморан да окупи све

своје расположиве легије и да се са истока, из Антиохије, упути на Балкан. Истовремено, позвао је у помоћ и синовца Грацијана с његовом војском с Рајне. Међутим, кад је Грацијан са својим трупамата стигао до Сирмијума, Валенс је, не чекајући, издао наређење да се војска спреми и да из Адријанопоља крене на Готе.

Деветог августа 378. године, дана „који је заслужио да се забележи међу најзлокобније у римском календару”, кренуле су Валенсове легије у напад. Готи су били улогорени око 12 миља од Адријанопоља. Био је паклено врућ дан. Можемо замислити жеђ и врућину легионара који су у оклопима, без хране, пића и одмора, по највећој врућини, марширали на варваре који су их непомично чекали. Мерцелинов врло детаљни опис битке указује на импровизације и неорганизованост римске стране. Лево и десно крило стигли су на бојно поље у различито време, поједине јединице кретале су у напад у тренутку кад је цар Валенс послао посланике да преговарају с Готима. Римљани су дозволили да их изненади

Илустровао Драган Максимовић

готска коњица која се враћала из
пљачке по околини...

Марцелин је оставио незаборавне
слике жестоке битке која је траја-
ла цело поподне. „Војске су се
сукобиле као кљунови лађа,
потискујући се наизменично,
бацале су се тамо-амо, као
на таласима... Од облака
прашине није се могло виде-
ти небо које је одјекивало од
ужасних крикова... Стреле
су летеле са свих страна до-
носећи смрт јер их човек није
могао ни видети ни одбрани-
ти се од њих... Наши борци јури-
шајући су секли, а и сами су
били посечени мачевима; и са
обеју страна ударци сечива
пробијали су кациге и оклопе... А на земљи
су лежале гомиле лешева обеју страна, та-
ко да су поља била пуна погинулих, а вапа-
ји умирућих, рањених тешким ранама, ули-
вали су огроман страх оном ко их чује...”

Валенсови војници били су збијени на узан
простор где је било немогуће да развију сво-
је редове, тако да се под незадрживим јури-

**Грацијан, последњи
владар рођен у Срему.**

Два Валентинијанова сина завршила су
на сличан начин – убијени су млади, у току
побуне својих војсковођа и сарадни-
ка. Грацијан је убијен 383. годи-
не, пет година након пораза
код Адријанопоља. Имао је
тек 24 године. Према неким
римским изворима, страдао
је у Сингидунуму (дана-
шњем Београду) приликом
бекства од потере, након
што је изгубио власт у по-
буни коју је покренуо узур-
патор Магнус Максимус. Ње-
говог млађег полубрата Ва-
лентинијана II убио је 392. го-
дине, кад је имао 21 годину,
његов војни управник.

Тако је као легитимни вла-
дар остао само Теодосије I који је неколи-
ко месеци у раздобљу између 394. и 395. го-
дине био, последњи пут у историји, једини
цар целокупног Римског царства или бар
онога што је од царства остало у то доба.
Крај четвртог века је време кад римски вла-
дари по побожности више подсећају на ви-
зантиске царе или средњовековне вла-

ПАНОНСКА ДИНАСТИЈА (ВАЛЕНТИНИЈАНОВА)

шом варвара римска коњица разбежала, а
пешадија је била опкољена и искасапљена.
Усред метежа и покоља, Валенс је покушао
да побегне, али је погођен стрелом или ко-
пљем. Његово тело никада није нађено. По-
стоји прича да се склонио у неку оближњу
кућу коју су Готи опколили и затим спали-
ли заједно с онима који су били унутра.

Теодосије I Велики

Код Адријанопоља је изгинуло две тре-
ћине Валенсових легионара. Једина утеха у
овој огромној несрећи била је да варвари ни-
су успели да заузму и сам град Адријанопољ,
где је владар пред битку оставио своје цар-
ске ознаке и ризницу. После Валенсове смр-
ти преостала су још два римска владара, ње-
гови синовци Грацијан и Валентинијан II.
Након скорог века и по непрестаних напора и
борбе илирско-панонских владара, дошао
је тренутак да неко други покуша да одржи
и спасе царство. Тако је, након катастрофе
код Адријанопоља 379. године, у Сирмијуму,
пред легијама, цар Грацијан за сувладара
прогласио свог зета пореклом из Шпаније
– *dux* Илирије по имену Теодосије.

даре, него на некадашње римске императо-
ре и конзуле. Црква је цару Теодосију I да-
ла надимак Велики само зато што је у пот-
пуности укинуо паганске култове, забранио
јереси и признао кредо са сабора у Никеји
и православну хришћанску веру као једину
веру царства. Од 391. године сви многобо-
жачки храмови били су затворени и само је
једна, хришћанска, црква била призната и
дозвољена. Може се сматрати да је то доба
коначног краја антике. Другим едиктом
цар је забранио јереси и сваку отворену рас-
праву о верским питањима.

Након Теодосијеве смрти његов старији
син Аркадије влада на Истоку, у Констан-
тинопољу (395–408), а млађи Хонорије на
Западу, у Равени, на Јадрану. Судбина два
дела некада моћног и јединственог Римског
царства све више ће се раздвајати да се ви-
ше никада не споје. Антички Рим полако
се распадао. Није више било илирских ле-
гија, нити јунака попут Клаудија Готског,
Аурелијана, Проба, Диоклецијана, Галери-
ја да, као некада, сопственом вољом и кр-
вљу преокрену точак историје... ■

Душко Лојангић

ДА ЛИ СУ ОСИМ УОБИЧАЈЕНИХ ПРОЈЕКТИЛА КРОЗ ИСТОРИЈУ КОРИШЋЕНИ И НЕКИ ДРУГИ?

Током векова у борбама против
непријатеља нису коришћена само
топовска ђулад или меци испуњени
експлозивом, већ и разне друге
ствари. На пример, познато је да су
ратници из Месопотамије пре готово
четири хиљаде година на
непријатеље унутар зидина града
катапултима избацивали лешеве
заражених животиња или људи да
би становништво оболело. Против
густо збијених трупа неки су, пак,

ЗАШТО? КАКО!

бацали осиња гнезда или корпе пуне отровних шкорпија и змија. Последњи су то учинили Немци 1914. године кад су се сукобили с Енглезима у источној Африци – бацили су велике кошнице с опасним пчелама.

У време крсташких ратова у 13. веку, браниоци једног утврђења у Француској бацили су на непријатеља мешине пуне сумпора, кучине и усијаног гвожђа тако да се развио смрдљив дим и натерао војску у бег. Кинези су још у 7. веку користили сузавац: посуде од пиринчане хартије пунили су биљем које, кад се запали, ствара надражујући дим.

У опсадама зидина некадашњи ратници користили су и кључале течности, као што су растопљена смола или катран, од којих су настајале страшне опекотине. А у недостатку оваквог „оружја“, користили су чак и људску мокраћу ■

**ДА ЛИ
КЛАЋЕЊЕ
НА „ДУПЛО
ИЛИ НИШТА”
МОЖЕ
ДОНЕТИ
ПОБЕДУ
НА РУЛЕТУ?**

Међу коцкарима познат је такозвани Мартингејлов систем према ком се улог удвостручује сваки пут кад се изгуби. Математички гледано, то повећава шансе играча за победу, али му не повећава шансе за зараду. Разлог је једноставан: иако је теоретски могуће бескрајно удвостручавати улог, у стварности је то неизводљиво. За почетак, играч нема на располагању неограничена средства а, сем тога, казино има прописе о највећем могућем износу улога ■

Plavi sjaj prolećnog neba. Rasirena krila plove u beskraj, u visinu...

Pionir ZA ONE KOJI SANJAJU...

99925

TEENAGE TV PEĐOLINO
subotom od 10:10

studio B

89166

ЗА ЧИТАЊЕ И УЖИВАЊЕ

Миодраг Борисављевић

БАНДУЛА

Бандула није спасавао усамљене путнике по завејаним планинским беспућима нити је за својом малом господарицом скакао у набујалу реку, као што су чинили неки његови славни саплеменици. Он можда нема ни склоности за такве подвиге. Бандула је спасао само једно мало голуждраво птиче. Али, у томе је било нешто од онога кад снага и моћ показују своју вредност у суочењу са слабир и беспомоћним.

Али, ко је Бандула? Кад сам га купио од једног ловца са ушћа Драве, Бандула је био неугодно трапаво куче, али ја сам му знао родитеље као изврсне ловачке псе, па се нисам двоумио. И нисам се преварио. Бандула је сада млад, срчан ловачки пас који не зазира да насрне и на старог дивљег вепра самца. Ни име које сам му дао није изневерио. „Дик?“, „Рик?“, „Пик?“ присећао сам се познатих имена ловачких паса мислећи које име да му дам, али ниједно му некако није одговарало. А онда, гледајући његову мало здепасту сподо-

бу, однекуд сам се сетио имена једног припитомљеног бурманског слона који је у прошлом рату својом храброшћу и срчаношћу био од велике помоћи савезничким војницима. „Бандула!“, узвикнуо сам и, подигавши га за клемпаве уши, бућнуо у хладну воду Дунава, што је он и не трепнувши поднео. Једино што се Бандули може замерити – велики је ждера. Кад у лову огладни, он се не либи да успут ухвати и покојег дебелог жапца. Истина, мало се намршти и избечи очи, али га прогута.

Кад не идемо у лов, Бандула обично лежи пред колибом и с положеном главом између предњих ногу послушкује гласове који допиру из шуме. На сваки шушањ подигне главу и њушкајући ваздух неколико тренутака испитује. Ако су у питању јелени, он само кратко залаје, тек колико да им стави до знања да се на нашем пропланку не може вршљати како ко хоће. Али, ако однекуд набасају дивље свиње, он се у часу сав накостреши и његов громки ла-

веж не престаје све док их не отера далеко у мочвару.

Овог пролећа пар птица певачица свио је гнездо у поткровљу наше колибе и извео птиће. Родитељи су их неуморно хранили и птићи су брзо расли. Што су постајали старији, били су све немирнији. Пентрали су се на ивицу гнезда, гуркали једно друго. И, једног јутра, док сам седео пред колибом и оштрио удице на струку, а Бандула лежао на свом уобичајеном месту жмиркајући на пролећном сунцу, једно птиче се омакло из гнезда и залепршавши својим још слабањим крилима пало Бандули пред саму њушку. Бандула се тргао и придигнувши се зачуђено се загледао у њега.

Са стрепњом сам гледао шта ће се догодити. Нисам смео да учиним ни најмањи покрет бојећи се да то Бандула не протумачи погрешно, што би за птиче могло бити погубно. И док је Бандула час радознано гледао малог падобранца који је, шћућурен, лежао пред њим, час се упитно

ПИСАЦ

Миодраг Борисављевић рођен је 1893. године у Ужицу. Учествовао је као добровољац у Првом светском рату. Живео је у шумама Барање, Бачке, Славоније и Срема, а највише у Шумско-ловачком газдинству „Јелен“ код Апатина, где је имао колибу у којој је створио своја најбоља дела.

Опус од осам самосталних књига и зборника, које је написао заједно са Стеваном Раичковићем, назвао је „Између два рата“.

Надахнут природом, написао је неколико врло успешних приповедака које је објавио у збиркама: „Вукови“, „Међу људима“, „На земљи“, а за децу „Из подунавских шума“, „Приче старог ловца“. Назван је панонски Тургенев. Умро је 1978. године ■

освртао према мени, однекуд је наишао наш домаћи мачак. Спазивши птиче, почео му се полако прикрадати иза Бандулиних леђа, али у часу кад се спремао на скок, Бандула га је спазио и тако срдито зарежао да је мачак безглаво одјурио на прву тополу...

Тога дана Бандула је добио дуплу порцију за вечеру, а птиче је после неколико дана одлетело са својом браћом у шуму ■

ТЕОРИЈА ЗАВЕРЕ

ЧОВЕК НА МЕСЕЦУ?

Али, да ли је то била истина? Јесу ли се људи заиста спустили на Месец? Већина нас у то не сумња. Међутим, неки људи шврце да веровање у „мали корак за човека“ захтева огроман, преликарски скок у веровању...

Ово су одломци из посебне емисије коју је пре неколико година емитовала телевизија „Фокс“. Тада су гледаоци могли да се упознају с теоријом да човек никада није крочио на Месечеву површину. Расправе започете убрзо по окончању програма „Аполо“ трају све до данас.

Подсетимо се како је то било давног 16. јула 1969. године, када је Америци, па и читавом свету застао дах. 10, 9, постоји ли љање зајочеш... 6... 2, 1, 0... сви мотори окренули... Полећаше, имамо полеташе! „Аполо 11“ одгрмео је у васиону започевши свој 386.000 километара дуг пут ка Месecu... И онда, 20. јула: „Све изгледа добро тамо доле. Силазимо, има мало прашина. Право најпре,

исправљамо десни ниво... Контакти десно... у реду... мотори уташени. Хјустоне, Тренкилиши база овде, Орао је слетио...”

Стотине милиона људи гледали су на телевизијским екранима директан пренос спуштања „Месечевог модула“. Многи се и данас јасно сећају тог тренутка, јер био је узвишен не само за Американце већ и за читаво човечанство. Тада су изречене речи које су ушле у историју: „ОВО ЈЕ МАЛИ КОРАК ЗА ЈЕДНОГ ЧОВЕКА... АЛИ ВЕЛИКИ ЗА ЧОВЕЧАНСТВО!“

Бил Кејсинг сматра се родоначелником теорије завере пошто је још 1974. године објавио књигу о лажираним спуштањима на Месец. Некада је радио у „Рокитдајну“, предузећу које је правило моторе за „Аполо“ ракете и сећа се мно-

гих тешкоћа које су се јавиле током шездесетих година прошлог века. Оне су навеле неке стручњаке да посумњају да ће људи икада стићи на Месец. Ипак, пре скоро четири деценије цео свет посматрао је спуштања „Аполо“ летелица на Месец и Бил Кејсинг такође. Али, како у емисији каже, оно што је видео на ТВ екрану није се уклапало у његова сазнања стечена у „Рокитдајну“. Посумњао је у превару: „Још тамо ми је цела та ствар изгледала лажно...“ Кад је мало пажљивије проучио материјал снимљен на Месecu, био је запањен низом нелогичности. Ове чињенице за њега су биле доказ да човек никад није крочио на Месец. Процењује се да овакво мишљење дели око 20 одсто Американаца.

Наса, наравно, одбацује оптужбе. „Увек ће бити људи који верују у неке необичне теорије и мишљење да смо ми некако лажирали Месечеве мисије. То је веома чудновато – каже Брајан Велч, Насин човек за односе с јавношћу. Ни за Стивена Неша, стручњака са Универзитета у Висконсину овај податак ништа не говори „јер у Америци увек може да се нађе исти људи који мисле да се Криви Њорањ налази у Паризу, а не у Пизи.“

Политика хладног рата

Поставља се питање како би ико могао да помисли да је један од највећих тренутака људске историје био превара. Да ли је заиста могуће да је Наса обманула читав свет? „Што се тиче „Аполо“ мисије, ја не могу с њоме да се такмичим да ширим да су ти људи ходали Месecu – каже Брајан О' Лири, Насин астронаут из шездесетих година, који је радио и као научни саветник током „Аполо“ програма. „Могуће је да је Наса то прикрила да би прошла пречицом и била прва која је званично отишла на Месец.“

Али, зашто је стићи први на Месец било толико важно, да је америчка влада можда одлучила да све лажира? Да бисмо пронашли одговор морамо да се вратитимо 50 година уназад, у време када су САД и Совјетски Савез водили битку за превласт у свету. Онда се сматрало да ће нација која освоји свемирску трку победити и у хладном рату. После почетних пораза и заостајања, Американци су једино могли достојно да узврате уколико први стигну на Месец.

Посада „Апола 11“:
Мајкл Колинс,
Нил Армстронг
и Едвин Олдрин

Бил Кејсинг: Сјушшања на Месец била су лажна!

Било је то време које би могло да се опише као национална хистерија. Према признању Американаца, Совјети су престравили Америку 4. октобра 1957. године када су у орбиту послали „Спутњик“, први вештачки сателит на свету. „Њујорк тајмс“ морао је да објави чланак који је обавестио успаничено становништво да противнички сателит не носи нуклеарну бомбу коју би могао да испусти на неки град. Страхovalo се да је Русима главни циљ да поставе ракетну базу на Месецу. У међувремену, амерички свемирски програм наилазио је на велике тешкоће, чак и да се одвоји од Земље. Кејсинг каже: „Нада за одлазак на Месец и безбедно враћање на Земљу била је само око 0.0017 одсто, другим речима шај доухвај смајрао се тошово немоћућим.“ Затим наставља: „Присећујући сам се да се током тих година говорило – ако не можеш да га направиш, лажирај га!“

Ипак, ако су „Аполо“ мисије заиста биле лажне, како је ова велика превара изведена? И како је цело човечанство могло да наседне

пањујуће лице на сцене из овог филма. Његов режисер Пол Лазерес изјавио је да би кулисе из филма пре могле да буду стварност него измишљотина. „Верујем да је Наса, ако је то желела, заиста могла да изведе највећу превару свих времена – да никада не пошаље човека на Месец, већ да то намонтира у ТВ студију. Оно што смо ми представили на велики екран била је наша верзија онога што смо могли да урадимо са буџетом од 4,5 милиона долара.“ Наса је имала буџет већи од 30 милијарди долара. Зато је и Кејсинг сматрао да су имали довољно новца да изведу превару, ако већ нису могли да оду на Месец. „Јер, основни разлог због којег верујем да су Наса и влада лажирали сјушшање на Месец јесте што је та мисија била технички неизводљива.“ – објаснио је у емисији. С друге стране, противници теорије завере објашњавају да је у америчком друштву после вијетнамског рата и афере „вотергејт“ дошло до пада поверења у владине институције, па отуда појава оваквих теорија („Аполо“ програм покренуо је председник Кенеди, а спуштање се догодило за време председника Никсона).

Кејсинг претпоставља да су сва спуштања на Месец у ствари снимљена у Високим пустињама Неваде, у тајној војној бази познатој као зона 51. „Зона 51 једно је од најчуванијих места у Америци. Снимци са руских шпијунских сателита

телица била толико нестабилна и тешка за управљање у познатим условима на Земљи, како је онда LM слетео шест пута без грешке, у страним условима какви су на Месецу? Лунарни модул имао је један мотор постављен у средини и неколико малих помоћних млазница на врху. „Ошкрићу вам шајну: кад бисте померили реј шке кабине само десетак центиметара, променили бисте тежиште и та ствар почала би да се криви и да се врши“, каже Ралф Рене, још један заговорник теорије завере.

У емисији се наводи цео низ других „доказа“. Отисци чизама астронаута остали су утиснути у површину Месеца. „Површина је веома фино иранулирана. Када јој се приближиш, изгледа као прах. Могу да оставим траг штојала“, јавио је један од астронаута. Како су онда могли да се виде отисци и око сонде, када је њен снажни ракетни мотор гругао у површину Месеца и ваљда одувао сву прашину даље од себе? А многе фотографије показују да је површина око сонде прекривена отисцима чизама. И како то да су ноге сонде утонуле у тло мање од стопала астронаута, када је сонда била тешка око 17 тона?

Нема ударног кратера

„Чињеница да нема ударног кратера испод лунарног модула један је од најубедљивијих доказа који подржава теорију завере. У сва-

с површине Месеца још сумњивије, јер се на снимку не види да издувни млаз излази из ракетног мотора. „Каква возња, каква возња!“, узвикују астронаути. „Али, шта видимо? Видимо како главни модул одједном одскаче без икаквог издувног млаза, као да је повучен сајлом.“

Насин оригинални снимак. Да ли је шребало да изгледа као на слици доле?

Брајан Велч из Насе одговорио је на оптужбе: „Ако желе да предскажу да је све било лажно и обмана, онда морају да докажу и да је сваки, и најмањи доказ боравка на Месецу, сваки физички и научни ојлед био лажан.“

Чудни снимци

Према Дејвиду Персију, филмацији, фотографу и оскарровцу, докази за превару постоје и у самим Насиним фотографијама и видеоснимцима. Довољно је да се само мало проуче. Он каже: „С наше шачке гледишта, слике са 'Айоло' су лажне. Многи снимци имају недоследности и неправилности“. Чувени приказ када човек прави свој први корак на површини Месеца један је од најпрепознатљивијих у историји. Али, зашто је тако важан снимак толико лош и нејасан? Наса тврди да је то због технологије шездесетих. „Ако се вратиш и погледаш, мисија 'Айоло 11' имала је веома лоше снимке. По данашњим мерилима то су били снимци са сенкама и уопште нису деловали истинито.“

Нема трага шочка. Како је лунарно возило досило овде?

Теорија завере: Ако је астронаут био у сенци лунарног модула, одакле одсјај на његовој цицели? Како то да нема ни зрна прашина на штоји лунарног модула?

на њу? Према Кејсингу, лансирање ракете „Сатурн 5“ било је право. Само што оне никада нису одвеле астронауте до Месеца. „Астронаути су били лансирани Сатурном 5, а да би се обезбедило њихово одсуство, једноставно су осам дана кружили око Земље. На крају су приказане оне лажне фотографије астронаута на Месецу. Осмог дана командна кайсула одвојила се од возила и слетела на Земљу, како је и било приказано...“ Друга претпоставка је да су астронаути одлазили до Месеца, али да се никада нису спустили на његову површину.

Ова теорија била је основа за снимање филма „Козорог 1“ (1978. године), у коме влада САД покушава да обмане свет лажирајући мисију на Марс. Снимци са „Апола“ за-

ошкривају не само низ ханџара који подсећају на студије за снимање филмова, већ и ојољена подручја слична Месецу. Она су случајно иакође прекривена кратерима. Упоредиш фотографију кратера с Месеца, снимљену из Месечеве орбите из 'Айоло 10', са сателитским снимком кратера у зони 51. Чак су и астронаути поминали сличности шерена Месеца с шлом у Високој јустињи.“

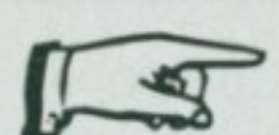
Невероватна прича тече даље. Само неколико месеци пре овог историјског спуштања, прототип LM (Месечев, лунарни модул) испитан је у војној бази Елингтон. Док Насине камере снимају пробни лет, на висини од око 100 метара Нил Армстронг бори се да обузда помахниталу летелицу. Не успева и у последњем секунду катапултира се из ње. Поставља се питање: ако је ле-

ри, ударни кратери не виде се ни на једном од шест сјушшања на Месец“, каже Кејсинг. Међутим, Пол Филд, Насин стручњак за LM, објаснио је зашто сонда није створила кратер приликом спуштања на Месец. „Пошисак на излазу из мотора није већи од 5000 килограма и само се распршио прашина. Нема шу саљивања, или нечеј слично.“ Али, зашто онда Насине научне илустрације јасно приказују ударни кратер?

„Има још једна чудна ствар. Да су се стварно спустили на Месец, та прашина би се накупила на сонди, на њеним ногама, а ми не видимо ни зрна прашина на њима. Кад сам то открио, само сам рекао: нема шансе да гледам Месечеву сонду која се спустила на Месец“ – каже Кејсинг. Он даље у емисији указује да је полетање модула

Кејсинг: Полећања „Сајурна 5“ била су исшинуша, али све остало било је обмана.

Ушницај су имали и пре-гајници из шој времена и камере које смо имали на располајању”, каже Велч.

Међутим, новинар истраживач Барт Сајбрел верује да је Наса намерно направила нејасне снимке. „Наса је дириговала превару на савим једносативан начин – љуштем шелевизије. Имали су слику коју су љошљуно коншролисали: црно-белу, лошу, која је уверила свећ да смо на Месецу... Нисмо имали разлоја за сумњу. Имали су целу љричу, слику, звук. Тужно је рећи, али било је шо лакше нећо шћо би ико моћао и да љоверује... Другом приликом је рекао: „У мојим љре-шрајама, дубоко у архивама Насе, љронашао сам и једну шраку са мисије ’Ајоло 11’. Међуштим, њен садржај љошљуно се разликовао од наћшиса на налејници. То је веро-вајно случајно урађено, јер сам на љој ошкрио немонширани јед-ночасовни ТВ зајис у боји. Насин ајомски саћ даћирао је ове сним-ке у шрећи дан лећа. Виде се Армсшронћ, Олдрин и Колинс како вежбају љред ТВ укључење, од че-ћа је љрикавано само десешак се-кунди. Јасно је да се ради о љрева-ри и да они нису шешали Месе-цом, а збоћ љоћрешне налејнице ова шрака није унишћена.” (При-ликом једног сусрета астронаут Олдрин ударио је Сајбрела песни-цом у главу, пошто га је новинар назвао лажовом и лоповом када није хтео да се закуне над Библи-јом да је био на Месецу).

И британски издавач Маркус Ален не верује да се човек икада шетао Месецом. Фотографије лу-

нарног модула за њега нису довољан доказ да је Америка спустила човека на Месец. Јер, каже, стићи до Месеца није никакав проблем, Руси су то урадили још 1959. године. Сасвим друга ствар је спустити људе доле и потом их вратити на Земљу. Зато Ален сумња да су Американци уместо људи послали неку тајну роботизовану миси-ју. Она је, да се замажу очи, поставила огледа-ла, ласерске рефлекто-ре на исти начин како су то урадили Руси.

У збирку чудних ства-ри треба додати и то што је Наса допустила да се изгубе оригинал-ни ТВ снимци са мисије „Аполо 11” који су на-прављени у Аустралији. Ови снимци били су много јаснији од оних ко-ји су после претварања у други формат пуштени

целом свету из Хјустона (о томе је „Забавник” писао у броју 2880). Не-достају и снимци „телеметријских” података са ове мисије, као и де-таљни пројекти машина које су на љој коришћене. Није ли то намерно урађено или можда неки од њих ни-су ни постојали?

Међутим, упркос недостатку оштрине на снимцима, поборници теорије завере мисле да су прона-шли доказе који упућују да су они монтирани. „Ово је ајсолућно не-сшварно”, узвикују астронаути док трчкарају по Месецу. Иако изгледа да се крећу под утицајем Месече-ве гравитације, која је шестина Зе-мљине, када се снимак пусти дво-струком брзином као да трче на Земљи – открива Дејвид Перси. Исто се догађа и када се снимак „ровера” двоструко убрза. Чудно је и што астронаут скаче само око 40 центиметара.

Ту је још један „доказ” који ће многе навести да помисле да је „Аполо” мисија снимљена на Зе-мљи. Ако на Месецу не постоји ва-здух или ветар, како то да се аме-ричка застава вијори? „Чињеница да се засшшава шаласа на Месецу, іде нема ашмосфере, може само да значи да је дувао неки љовеша-рац, шамо у зони 51 іде је ово сн-мљено”, уверен је Кејсинг. Барт Сајбрел мисли да се пре ради о вентилаторима за хлађење док је све снимано у неком студију.

Шта је с фотографијама? Неки стручњаци мисле да би грађа гло-мазних свемирских одела услови-ла да астронаути изузетно тешко рукују камерама које су биле мон-тиране на њихове груди. Човек ко-

ји је конструисао овакве камере, Јан Лундберг, из Хаселблада ка-же: „Када сшје на Месечевој љовр-шини у оделу, у сисшему за одр-жавање живошја, не можеш да ви-диш камеру. Они нису моћли шћо-лико да саћну љлаву. Морали су да ’нишане’ љомерајући шћело.” „Ако се камерама шћако шешко руковало, како су начињене хшгаде извр-сних фшћоірафија са сасвим љре-цизним кадрирањем?”, пита Кеј-синг. „Слике које видимо, које су наводно снимљене на Месецу, са-свим су савршене.” Али, када се де-таљније испитају, Кејсинг наводи да и ту почиње да испливава пре-вара. „Зашшћо недосшјају звезде на Месечевом небу? Међуштим, на фшћоірафијама са Месеца љлавни сведок љреваре је свешћлосш. Јасно је да је једини извор свешћлосши би-ло Сунце. Асшронаушћи нису има-ли догащно освешћљење, били су без блицева и сличних сшвари. Ићак, на снимку са мисије ’Ајо-ло14’ сенке су усмерене у разли-чиштим љравцима, шшћо указује да је било неколико извора свешћло-сши.” И на фотографији са мисије „Аполо17” сенке су усмерене у раз-личитим правцима. Сенке од Сун-ца увек су паралелне, тако да се никада неће укрштати. На Месецу овај закон као да не важи.

Поборници теорије завере дода-ју да није само простирање сенки открило да је коришћена додатна расвета, већ и оно што се види у сенкама. На пример, када се астро-

Где је несшћо лунарни модул?

наут спушта у велику, тамну сенку коју прави лунарни модул, цело ње-гово тело јасно се види. Како то да није тамно? Иста појава постоји и у другој „Аполо” мисији. На једној сли-ци Сунце је право иза лећа астрона-ута, али су чак и најмањи детаљи његовог одела препознатљиви, као да је са предње стране био осве-тљен рефлектором.

Конечно, у емисији се помиње слика где је Сунце иза „Месечевог модула”, а на предњој страна во-

зила јасно се види натпис „СЈЕДИ-ЊЕНЕ ДРЖАВЕ”, иако је у дубокој сенци. Заговорници постојања за-вере мисле да управо овај детаљ открива праву сврху Месечевих мисија – да се по сваку цену побе-ди у свемирској трци.

Исте позадине

Питања у емисији се множе. (Написано је и више књига са овом темом.) Две фотографије имају исту планинску позадину. Ипак, лунар-ни модул присутан је само на јед-ној. На изглед немогуће, пошто се никада није померао, а његово по-стоље остало је на Месецу и после мисије. „Каква вожња, каква во-жња...”, усхићени су астронаути док се возе лунарим возилом. По-стоји видео-снимак са мисије „Апо-ло 16” где се исто брдо појављује у два различита дана. Један снимак приказује први дан мисије „Аполо 16”. „Нисмо моћли да замислимо боље месшћо”, јављају астронаути. Други видео-снимак снимљен је следећег дана, на другом месту.

Нема звезда на небу. Ту је Земља, али, да ли је мања нећо шћо би шребало да буге?

„Ово је најљешћи љризор”, кличу астронаути. Наса је тврдила да је друго место удаљено четири кило-метра од првог. Али, када се сним-ци преклопе, места изгледају пот-пуно исто.

Насини стручњаци одбацују да су ово спорне фотографије: „...Осим шћоја, ако је исшћина оно шћо љоборници шћеорије завере љоворе, како је Наса, све и да је хшела, моћла да изведе љревару шћако широких размера? Без ико-ћа изнушра ко би љроћоворио?” ...Уосталом, зар руско ћутање ни-је најбољи доказ да су мисије би-ле успешне? Ова питања главни су адути које Наса износи.

Међутим, супротна страна поте-же још теже оптужбе. Вирцил Гри-сом изабран је у прву групу од се-дам Насиних астронаута. Породич-ни човек и ветеран са неколико све-мирских летова, био је национални херој. И највероватније био би и пр-ви човек који је прошетао Месецом. Али, Грисом је такође био и тихи критичар свемирског програма „Аполо”. Говорио је како ће неко да настрада. На несрећу, Грисомове најцрње слутње ускоро су се оби-стиниле. Он се са посадом укрцао у капсулу „Аполо 1” ради пуне симу-

лације полетања 27. јануара 1967. године. Проблеми су почели готово истог тренутка. Најпре су отказали комуникациони системи. Контрола: „Да ли се чујемо?” Грисом: „Не, Чак, не чујем *ше уошшше*. Не чујем *ше*, Чак. Желиш ли да *јробаш шелефон*-ом?”... Грисом: „Како мислимо да *сшшћнемо до Месеца*, кад не можемо да комуницирамо ни између две *зтраге*? Не чујем *нишшш*а.” Одједном, капсула је букнула у пламену, са астронаутима закључаним унутра. Грисом, Вајт и Чефи изгубили су живот. Да ли су Грисом и астронаути мисије „Аполо 1” жртве несреће, или су намерно ућуткани јер су знали превише? Грисомова породица верује да ватра у „Аполу 1” није била случајност. Барт Сајбрел сматра да је ова несрећа била пресудна, јер је уверила одговорне да могу да победе у трци са Совјетима једино ако изведу превару. Само две и по године касније, извели су спуштање на Месец.

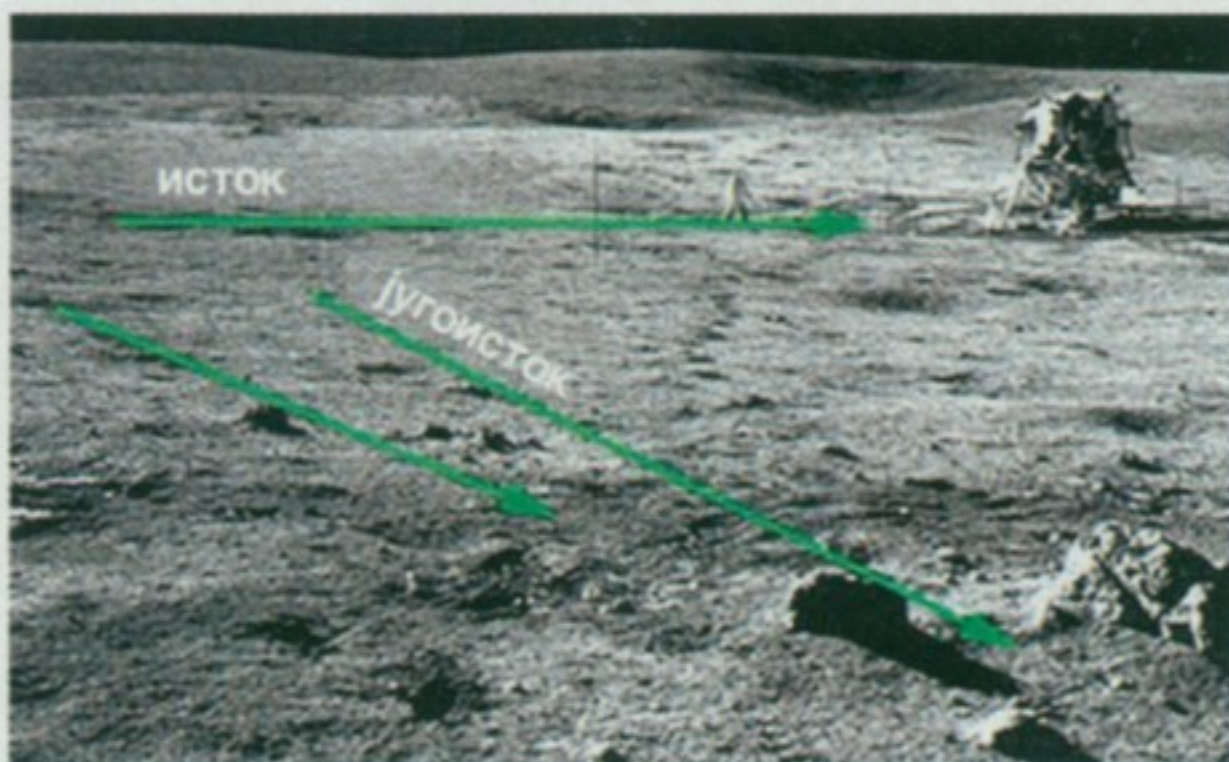
Грисом није био једини критичар програма „Аполо“. Томас Берон био је инспектор за безбедност током изградње „Апола 1“. После пожара сведочио је пред Конгресом да је „Аполо“ програм у таквом нреду да САД никада неће стићи на Месец. Као део свог сведочења Берон је приложио детаљан извештај на 500 страна. У Наси је постојала бојазан да би због овога цео програм могао да буде отказан. Тачно недељу дана после Бероновог сведочења, воз је налетео на његов аутомобил. Погинуо је са женом и пасторком на лицу места. Поборници теорије завере наслућују да је и Томас Берон убијен, јер је могао да исприча истину у вези са програмом „Аполо“. У прилог томе наводе да је његов извештај тајанствено нестало и да никада није нађен. А, „Аполо“ програм је настављен. Осим тога, сумњиво им је што је између 1964. и 1967. године чак седам астронаута изгубило живот у по њима чудним несрећама.

Да ли је влада САД могла да оде толико далеко и да изведе овако сложену превару? У Наси тврде да је то немогуће: „Било је *шју вероватно* 1/4 милиона људи *нејосредно* цмешаних ц'Ајоло' *програм* и

jош 1/2 милиона ђреко ѓоја. Са 750 000 учесника не можеће да очуваће ѓајну. То једносђавно не може да се деси”, тврди Велч. Али Барт Сајбрел верује да већина за- послених у Наси ништа није знала о обмани, па и нису имали шта да крију. Само је неколицина знала да је планирана превара. „Људи су били издељени ѓо секђорима: имаће човека који ѓрави штрафове у Хјусђону, или ради ово у Сије- ѓлу, или ради оно на Флориди. Ни- ко нема целу ѓредсђаву, знаће, изузев шачице ѓуди.”

Ван Аленов појас

Неки поборници теорије завере верују да астронаути никако не би могли да преживе пут до Месеца и повратак кући. Разлог су такозва-

Сенке падају у разним правцима.
Да ли зашто шшто је коришћено
додашно осветљење?

ни Ван Аленови појасеви радијације. На удаљености од око 8.000 километара од Земље ови прстенови зрачења (углавном састављени од брзих протона или електрона) обавијају нашу планету у хиљадама километара дебелом слоју. Настају када честице потекле са Сунца и из целе васионе наиђу на Земљино магнетно поље. Према мишљењу Кејсинга, свако људско биће које би путовало кроз Ван Аленов појас одмах би оболело и касније умрло од последица зрачења. Осим „Аполо” мисија ниједан други свемирски лет с људском посадом није пролазио кроз ову радијацију. Да би заштитила астронауте, капсула је требало да има веома дебелу облогу од олова, сматра Кејсинг. „Једина заштита коју су астронаути имали био је омотач од алуминијума, дговљине љаира, и одела наира

вљена од сѣаклених и алуминијумских влакана и силиконске ђуме, додаје Ралф Рене. „Чудно је да су асфронаути били зашћићени само танким слојем алуминијума, док овде, на Земљи, на нас сѣављају оловни шћић и кад нам снимају зубе”, наставља Кејсинг.

Лажирања нема

Ипак, треба рећи да су већину ових „доказа“ побили различити стручњаци. Неки су били из Насе, а неки нису. Колико су били уверљиви, процените сами.

Чињеница да се застава вијori, iako на Месецу нема ветра ни атмосфере, објашњена је утицајем астронаута. Када је астронаут забио заставу у тло и одмакао се од ње, она се умирила. Таласаст из-

Осџаџи са мисија „Ајоло“ шребало би да су на Месецу.
Као и ова йлоча, доказ човековој боравка, са
йосйисима асйронауџа и йредседника Никсона.

глед добила је током лета, јер је све време била увијена. Motor лунарног модула није произвео видљив пламен због природе горива. Провидност пламена појачао је вакуум у коме се пламен још брже шири. Астронаути су гинули јер је њихов посао скопчан са опасностима.

Стручњаци за фотографију одговорили су да су слике, *иако некада њрошћивне нашој њредсћави*, тачно онакве какве би требало да буду ако су снимљене на Месецу. За врхунски квалитет фотографија објашњено је да су оне само одабрани део и да има много лоших фотографија које нису објављене. Објашњење зашто нема звезда на небу „позајмљено“ је од астронаута који су изјавили да их ни они нису видели. „*Сћјало је Сунце. Камере су биле њодешене за дневне услове.*“ Мало је теже схватити објашњење за неправилности уочене на сенкама: на простирање сенки на Месецу утицали су неравно тло, дисторзија широкоугаоних сочива камера, светлост одбијена од Земље и Месечева прашина. За исте детаље који су снимљени на местима удаљеним више километара, каже се да нису исти, већ слични. У средини где не постоји атмосфера тешко је проценити раздаљине. Удубљења у Месечевој прашини усмеравају и одбијају светлост слично малим стакленим куглицама којима су пресвучени саобраћајни знаци. Отуда на неким фото-

графијама „вруће тачке”, које се обично појављују када се на кратком одстојању користе снажни рефлектори.

Одбачено је и да је Ван Аленов појас имао погубан утицај. Свемирски брод брзо прође кроз њега, а астронаути су били заштићени од јонизујућег зрачења металном љуском самог брода. Наводи се да је и Џејмс ван Ален, (научник који је открио ове појасеве), одбацио могућност да је снага њиховог зрачења толика да је била опасна по здравље астронаута.

Meђutim, na neka питања ni да-
нас не постоје ваљани одговори,
што може да баца разумљиву сум-
њу на званичну верзију. На при-
мер, у вакууму Месеца требало би
да постоји јак контраст, да ствари

буду или светле или тамне. Али, неки објекti у сенкама необично су светли. Затим, гравитација Месеца не одговара установљеној неутралној тачки – месту где су привлачне силе Земље и Месеца једнаке. Ако је Месечева сила јача од очекиване, да ли су астронаути имали довољно горива за полетање? Или, како су астронаути могли да мењају сочива и филтере када су им рукавице омогућавале да држе само оне предмете који су дебљи од неколико центиметара? Ни објашњење за „вруће тачке“ није убедљиво. Како је лунарна камера могла да ради у температурним условима који су били ван дозвољеног опсега (подаци добијени из приручника камере)?

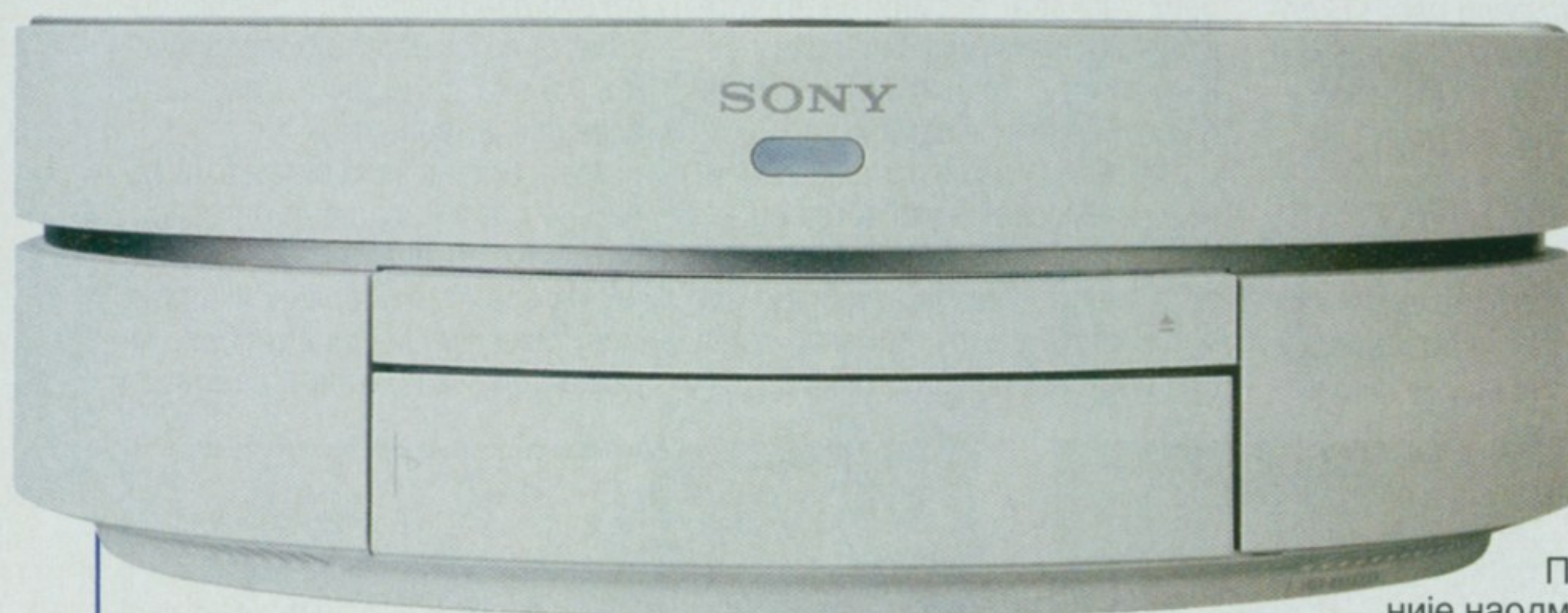
На крају, може ли се поверовати да су са ценом од 30 милијарди долара „Аполо“ мисије биле најскупљи филм икада снимљен? Постоји ли икакав начин да се једном заувек реши ова, можда, непотребна недоумица? Ако је Наса заиста слетела на Месец, остаци са шест успешних „Аполо“ мисија требало би да су још тамо: основе лунарних модула, напуштени „ровери“, чак и америчке заставе. Да ли ће се „Месечева прашина“ слећи тек после неке од будућих мисија, управљене према једином природном сателиту наше планете?

Пријремио
Горан Војиновић

У СУСРЕТ

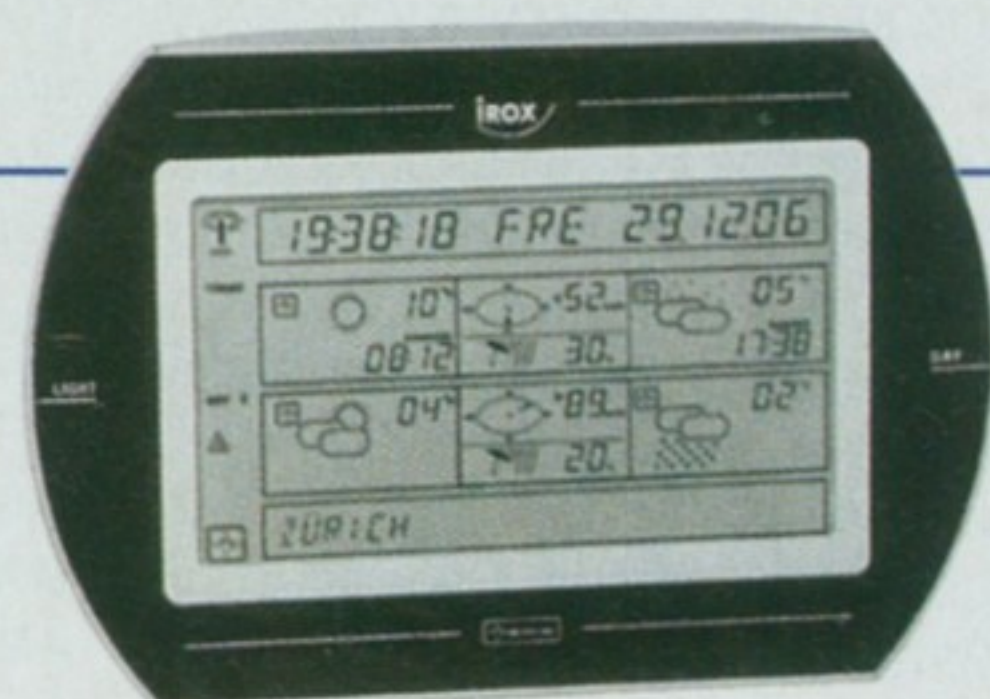
ОКРУГЛИ РАЧУНАР

Sony VAIO TP1

Стручњаци куће „Sony” осмислили су надасве занимљив рачунар назван VAIO TP1. Лепог изгледа, у облику већег диска, овај уређај лако се уклапа у простор дневне собе и тако премошћује јаз између кућног рачунара и телевизора. Лак за коришћење и подешавање с Windows Vista, HDMI прикључком и бежичном тастатуром, овај уређај има најновију технологију укључујући Intel Core и два Duo процесора, хард драјв од 300 гигабајта, брзину од 1,83 гигахерца.

VAIO TP1 ускоро би требало да се појави на тржишту Велике Британије по цени од око 1220 евра.

Засад може да се разгледа на адреси: www.sony.co.uk

МОЈ МЕТЕОРОЛОГ

Mete-On 1

Пре изласка из куће или одласка на пут заиста није наодмет знати какве се временске прилике очекују. Али, више неће бити неопходно да се прате метеоролошки извештаји путем јавних медија. Биће довољно да набавите Mete-On 1, мали дигитални уређај куће „Irox” који тачно одређује временске прилике и неколико дана унапред. Да је поуздан, потврдили су метеоролози из Швајцарске који су га испитали. Кажу да Mete-On 1 ради савршено. На основу неопходних података које сакупи у кругу од 1500 километара, непогрешиво одређује временске прилике у Европи – за четири дана у 60 подручја западне Европе и за два дана у 30 осталих крајева.

Дакле, довољно је погледати на мали екран уређаја и сазнати дневну и вишедневну температуру ваздуха, јачину ветра, тачно време и датум. Овај кућни метеоролошки уређај још се није појавио у продаји, па му ни цена није одређена.

Али, приказан је опширно на адреси: www.weathershop.co.uk

УДОБАН КОКОШАРНИК

eglu cube

Стручњаци куће „Ikea” осмислили су мали, удобан кокошарник за живину, а њихове колеге из предузећа „Omlet” ту замисао још су унапредили и направили eglu cube, већи и још удобнији дом за кокошке.

Коцкасти „иглу”, с ограђеним двориштем дугачким два до три метра, довољно је простран да се у њега смести 10 кокошака носиља које недељно могу да излегу 60 јаја.

Израђен од чврсте пластике, лак за одржавање чистоће, овај кокошарник обезбеђује све потребне услове за несметан узгој живине и потпуно је безбедан од упада грабљивица.

Цена се креће од 540 евра па навише.

Завирити у eglu cube можете на адреси: www.omlet.co.uk

НЕОБИЧНОСТИМА

ВИДЕО-ПОЗИВ

BT Videophone 1000 & 2000

Покушаја да се направи добар телефон којим би могло да се разговара и гледа саговорник било је много. Најзад је нађено решење. Из куће BT долазе два таква модела – Videophone 1000 и Videophone 2000. Оба уређаја су из два дела с екраном од

9 центиметара и web камером, користе Wi-Fi технологију, имају SIM читачку картицу, меморију за око 300 телефонских бројева, могућност да се направе видео-записи пропуштених позива, али и да се користе као обични телефони.

Videophone 1000 & 2000 засад су заступљени на британском тлу, а цена видео-позива износи око 10 пенија по минути. Могу да се купе за 225 и 300 евра.

Адреса: www.shop.bt.com открива и остале одлике и могућности ових видео-телефона ■

САВРШЕНЕ КАМЕРЕ

Canon IXUS 70 & 75

Вест да кућа „Canon” припрема нове моделе дигиталних камера заинтересовала је бројне поклонице снимања који су с великим нестрпљењем дочекали пролеће и два нова модела названа IXUS 70 и IXUS 75.

Изузетно танке, свега 19,4 милиметра, и тешке само 125 грама IXUS камере савршене су за снимање и прављење фотографија. Одлике су им 3 x зум објектив, изузетно висока осетљивост на светлост, сензори од 7,1 мегапиксела, Face Detection технологија, додатни DIGIC III процесор, „црвено око” и, наравно, LCD екран. Модел IXUS 70 има екран од 6,3 центиметра, а IXUS 75 од 7,5 центиметара.

Дакле, како кажу они који су их испробали, ове камере готово да саме обављају сав посао.

IXUS 70 има цену око 370 евра, а IXUS 75 око 400 евра.

Свакако треба погледати и сазнати како раде мале сребрнасте камере које су приказане на адреси: www.canon.co.uk

БАШТА У КУЋИ

Electrolux VEGE

Стручњаци куће „Electrolux” одлучили су да се опробају и на једном несвакидашњем уређају. Иако је налик на замрзивач с провидним вратима, уређај назван VEGE неће бити намењен за очување намирница већ за узгој поврћа. VEGE хидрофонични плакар наћи ће се поред осталих уређаја у кухињи и замениће башту или одлазак на пијаци јер ће свако по свом избору у њему моћи да узгоји 40 различитих биљака. Уместо у нађубрено земљиште, биљке ће бити засађене у high tech баште.

VEGE се још испитује, али произвођач најављује да ће ускоро бити у продаји.

Овај заиста необични уређај може да се погледа на адреси: www.electrolux.com/designlab/

С. Делибашић

ПЕСМА МОГ ДЕТИЊСТВА

Поседујем све бројеве „Политикиног Забавника“ од 1959. године до данас. Куповао их је мој отац, а обичај настављам ја у нади да ће „Забавник“ читати једном и моја десетомесечна кћерка. У бледом сећању остали су ми стихови једне дечије песме коју нигде не могу да нађем. Моји родитељи знају да су је певала „Седморица младих“: „Зашто маме и тате никад неће да схвате / да су немирни били као ми из ината...“ Молим вас, ако можете, објавите текст песме.

ГОРАН ЦРВЕНКОВСКИ
Битољ

7 Mladich

сински“ одржали су четрнаест концерата и у истој сали су за седам дана имали чак тридесет четири наступа за децу. Њихови телевизијски шоу-програми „Седам плус седам“ или „Будите уз нас“ празнили су улице градова јер су сви седели код куће да би видели шта ће ново да смисле Јова Радовановић, Неша Кунић, Зоран Раковић,

Потрајало је док смо ушли у траг песми која је, Горане, обележила ваше детињство и сачекали да нам Јова Радовановић, један од „Седморице младих“, пошаље текст. Песма је изашла из пера Милутина Васковића Васкета, јединог члана групе који више није међу нама.

Од када су почетком деведесетих година прошлог века ушли у Гинисову књигу рекорда као група која има најдужи стаж – од 1959. до 1991. године – „Седморица младих“ су се разишли. Била

*Зашто звезде на небу, као санке на снегу,
стијално јуре кроз ноћ по неком свом широмору,
зашто ниједан сан не жели да сване дан, ко то зна?
Зашто маме и тате никад неће да схвате
да су немирни били као ми, из ината,
иста су као ми несмишлене волели, знамо сви.
Зашто доносе роде децу, да ли се зна,
зашто жаба нема дуги реј,
зашто не би Еским дошли мало на југ,
да л' је јути до Марса много дуг?
Зашто на свакој школи пише ко кога воли,
кад се шајне у срцу боје свакога кључа,
иако су волели и деде и очеви знамо ми, знамо ми!*

је то једна од најомиљенијих група у Југославији. Неке од њихових рекорда вероватно

нико неће моћи да надмаши. Рецимо, за само недељу дана у загребачкој дворани „Ли-

Љуба Милић, Небојша Данчевић, Љубиша Стошић и Милутин Васковић Васке ■

ЦИНОВСКИ ЛЕЊИВАЦ

Да ли можете да ми кажете нешто о мегатеријуму, праисторијском цину?

Да ли су људи ловили ову звер или је, можда, било обрнуто?

ИВАН
Улцињ

Мегатеријум (Megatherium americanum,) или циновски копнени лењивац, живео је још пре два милиона година и то на тлу Америке, али је с лица наше планете нестао пре отприлике осам хиљада година, тако да су до сада откривени не само костури ових животиња,

већ и остаци њихове коже.

Мегатеријум се убраја у највеће сисаре који су некада настањивали Земљу: био је дугачак око шест метара и тежак близу четири тоне и имао је дебелу кожу прекривену густим чекињама. Сличан данашњем лењивцу, имао је на шапама дугачке и оштре канџе. Верује се да је био биљојед – ус-

правио би се на задње ноге и, одржавајући равнотежу јаким репом, предњим шапама откидао је лишће и са биљака недоступних другим, нижим животињама, а дугачким језиком убацивао је храну у уста. Иако већина научника верује да је мегатеријум био биљојед, неки ипак тврде да су му кан-

НОВОСТИ
СА **happy**
ТЕЛЕВИЗИЈЕ

ТИНЕЈЦЕРСКА „ЛИЗИ МЕКБИЛ“

Дизнијева
хит
серија
„ЛИЗИ
МЕКГВАЈЕР“

УСКОРО

на

happy
ТВ

Од 27. фебруара 2007. на HAPPY телевизији почела је да се приказује Дизнијева хит серија „Лизи Мекгвајер“ (Lizzie McGuire). Ову веселу и занимљиву серију тинејџерке широм планете на просто обожавају, а њихови вршњаци и родитељи кришом је гледају. О серији се непрестано пише и говори у светским медијима, а критичари су је прогласили тинеј-

џерском верзијом „Ели Мекбил“. Било је потребно само неколико недеља приказивања, па да серија уђе у пет најгледанијих телевизијских емисија у Европи. „Лизи Мекгвајер“ тренутно се приказује у више од сто земаља у свету, а главна глумица Хилари Даф, која тумачи улогу Лизи, муњевице је освојила Америку и постала узор тинејџерки.

Укратко, Лизи Мекгвајер је привлачна тинејџерка која има своје друго ја у цртаној јунакињи. Све што стварна Лизи није – то цртана јунакиња јесте. Све што стварна Лизи не може да уради или изговори – цртана јунакиња то чини на веома духовит начин. У серији Лизи заједно са својим анимираним „ја“ пролази кроз разне заврзламе у школи и кући.

Серија је рађена у Дизнијевој кући и њихов препознатљив лого стајаће током емитавања свих епизода.

Истовремено са серијом појавили су се и многи производи с ликом анимиране и стварне Лизи, које деца широм света обожавају јер су њих две у исти мах и откачене и озбиљне, а заштитни знак им је све што чини одрастање просечне девојчице и њене породице ■

це служиле и за кидање меса. Мисли се да ова звер није имала природних непријатеља и да је узмицала једино пред људима и њиховим копљима и другим оружјем које су правили ■

ПОЗОРИШТЕ
БОШКО БУХА
БЕОГРАД

Карте можете резервисати
путем телефона 2632 887
или директно на билетарници
Позоришта, а морате их
купити најкасније један дан
пре играња представе!
Радно време билетарнице
је сваког дана осим уторка
од 10.00 - 14.00
и од 16.00 - 20.00 часова.

Репертоар за Мај

Петак	18.05.	11 час	ЦРВЕНКАПА
★ Недеља	20.05.	12 час	ЦРВЕНКАПА
Понедељак	21.05.	11 час	АЛИСА
Четвртак	24.05.	11 час	ВАСИЛИСА ПРЕКРАСНА
Петак	25.05.	11 час	ЛЕПОТИЦА И ЗВЕР
★ Субота	26.05.	12 час	МАЧОР У ЧИЗМАМА
★ Недеља	27.05.	12 час	ЦРВЕНКАПА

ЦРВЕНКАПА

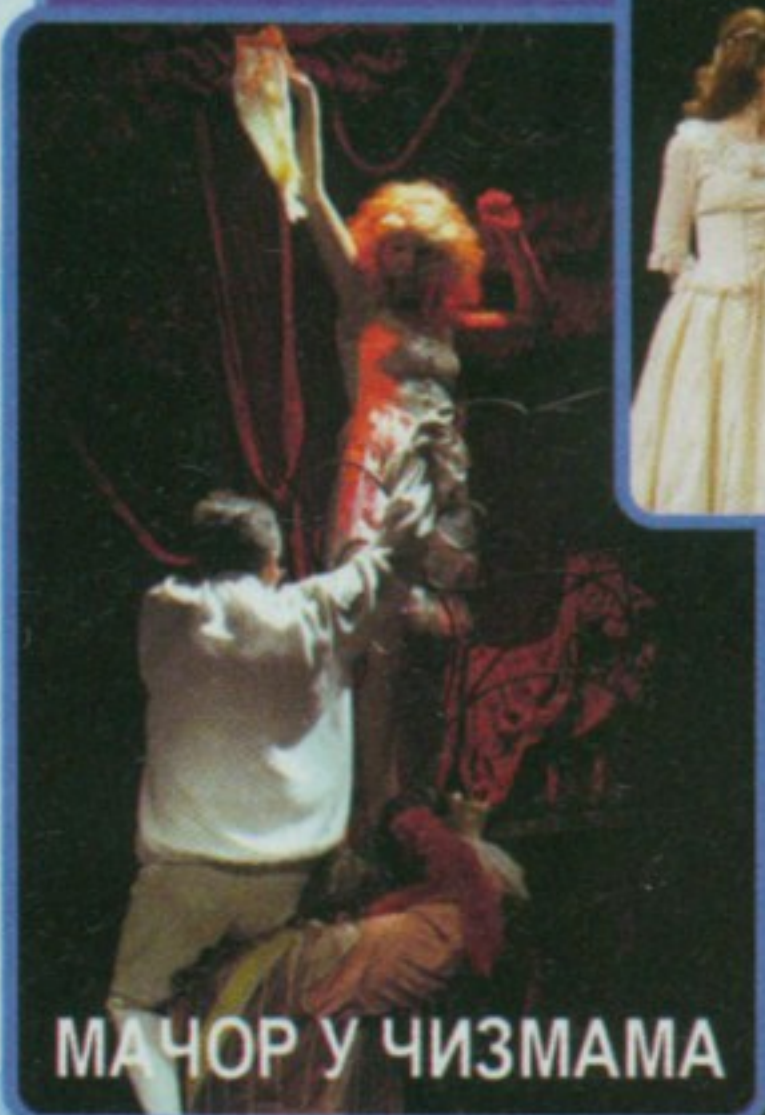
АЛИСА

ЛЕПОТИЦА И ЗВЕР

МАЧОР У ЧИЗМАМА

ВАСИЛИСА ПРЕКРАСНА

★ Позориште БОШКО БУХА и ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК
поклањају три пута по две карте за викенд представе.
У мају сваког петка од 13.00 - 14.00 часова
најбржи читаоци могу се јавити на телефон
билетарнице позоришта.

ХУМУС И ЗЕМЉА

За време
боравка у
Светој земљи, у
Израелу, имале
смо прилику да
пробамо специјалитет
хумус који смо мазале на
печиво. Укус нам се веома
допао. Волеле бисмо да
знамо како се он прави.

ЗОРИЦА М. и ЗОРИЦА М.
Нови Београд

Ова блискоисточна
салата пореклом је из
алжирске националне
кухиње. Да би се спре-
мио хумус, потребно је:
од 300 до 500 грама ле-
блебија, 3 до 5 чешње-
ва белог лука, кашичи-
ца соли, 50 милилитара

маслиновог уља, тахан намаз
од млевеног сусама (има га у
продавницама здраве хране).

Велику шољу леблебија по-
топити у воду да „преноће“ и
у експрес лонцу кувати 45 ми-
нута. Ако су сушене треба их
кувати сат и по с мало соде
бикарбоне. Обарене леблеби-
је процедити (сачувати воду).
Испасирати леблебије са 3 до
5 чешњева белог лука и 3/4
чаше тахана, соли, уља и до-
давати воду од барења док се
не добије густа маса. По же-
љи посути ситном паприком.

Припремити тортиља пе-
чиво које ћете умакати у са-
лату и... ■

СВЕТ ИЗ МАШТЕ

Напишите ми,
молим вас, нешто
о „Ину Јаши“.

ДЕЈАН
Бечеј

Очигледно су јапански стри-
пови, у свету познати као
манге, све омиљенији и код
нас. „Ину Јаша“ један је из тог
низа, настао у машти Румико
Такахашија. Прича се врти око
једног ученика који времепловом пу-
тује у друштву својих пријатеља – по-
лудемона, развратног калуђера, де-
мона убице... Стрип је назван по главном јунаку Ину Јаши (на
јапанском „ину јаши“ значи дух пса). Снимљено је 167 теле-
визијских епизода овог стрипа који се на „Нипон“ ТВ каналу
приказивао од октобра 2000. до септембра 2004. године, а по-
једине епизоде и данас се понављају ■

ЗАБАВНИКОВЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

РЕШЕЊА

1. ПОПУНИТЕ ТАБЕЛУ!

2	5	5	2	5	5	2	5
4	7	1	4	7	1	4	7
6	0	6	6	0	6	6	0
2	5	5	2	5	5	2	5

2. СТРАНИ ЈЕЗИЦИ

У соби има укупно 11 особа.
Енглески говори само један човек ■

3. ЧЛАНОВИ СЕКЦИЈЕ

Нека је n број чланова секције. Тада је свако написао по $(n - 1)$ разгледницу, односно имамо да је $n(n - 1) = 342$, односно $n = 19$ ■

4. ЧАРОБНА ТАБЛИЦА

Да би погодила колико година има Мира, Соња је сабрала бројеве у првој врсти $1 + 2 + 8 = 11$ оних колона које је Мира поменула (I, II и IV). Тако је поступила и у другим случајевима, односно, једноставно је сабрала бројеве који стоје на почетку оних колона које је назначио онај коме је погађала број година ■

5. ВИНОПИЈЕ

Жарко ће попрати цело буре вина за 30 дана ■

Дојисујте се, људи!

Зовем се Сања и идем у шестти разред.
Поред школе бавим се и плесом (латиноамерички). Волим да „ђускам“, гружим се, смејем... Ойштимиста сам и мој животињи мојо је: „Буди увек насмејана!“
Волела бих да се дојисујем са дружељубивим особама као што сам ја, без обзира на пол, године и место становања. Одговарам свима, сигурно!
Сања Јанићијевић,
Карловачка 22, 11080 Земун

Зовем се Иван и имам 10 година.
Навијам за „ЗВЕЗДУ“ и редовно читам „ЗАБАВНИК“. Сакупићам сличице MERLIN'S F. A. PREMIER LEAGUE. Ако неко жели да размењује дуиликаће или да се дојисује, нека ми се јави на адресу:
ivandzelajlija@yahoo.com
Иван Целајија
Виноградска 25 26214 Дебела

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК
18. 5. 2007.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

79

ПОЛИТИКИН забавник / главни и одговорни уредник Зефирино Граси. - Београд : Год. 1, бр. 1 (28. фебруар 1939)-год. 3, бр. 220 (4. април 1941); год. 14, бр. 1 (5. јануар 1952)-... - Београд : Политика Магазини, 1939-1941; 1952- (Београд : Политика АД). - 30 cm

Недељно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник
(Библиографско изд.)
COBISS.SR-ID 16193794

РЕШЕЊА

УКРШТЕНИЦА

Марија Шерифовић, Оливер, литар, ре, локомотива, Арал, ива, Ема, слатина, т, Рената, Илин, в, Видо, Тадија, АЕК, Аполо, рибарство ■

ИЗБАЦИТЕ УЉЕЗА

Банат (остале речи ако се прочитају наопако дају имена – Анка, Дара, Саво, Јован, Ранко) ■

ИСПУЊАЉКА

Орхан Памук (отпити, реалка, хемија, акушер, Никшић) ■

РИБЕ

Пастрмка, греч, лист, лосос, смуђ ■

СКАНДИНАВКА

Москва, Београд, асура, Берн, аве, дл, тркач, Денис, роб, шор, Париз, и, улазити, окан, даровати, тапа, ор, Рига, она, Ин, Талин, марама, А ■

УКРШТЕНИЦА ЗА СТРПЉИВЕ

Буковача, укус, убрзавати, ост, д, адреналин, е, искра, Тристан, ми, Анка, Раиса, прав, ива, е, Ристић, штета, ри, туника, м, ара, орка ■

С. Б.

FRUCTO ПАМЕТНИ МЕХУРИЋИ

РЕШЕЊЕ:
Соња има 7,
а Зоран 5.

— шездесет пет

ствар по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БРОЈ 2884

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Генерални директор Срђан Јанићијевић

Заменик генералног

директора Вернер Херић

Директор Матијас Вајмер

Главни и одговорни

уредник Зефирино Граси

Издаје

ПОЛИТИКА Магазини ДОО

Штампа

ПОЛИТИКА АД

Графички уредник

Горан Војиновић

Редакција

Слободанка Делибашић
Јасна Лукић
Петар Милатовић
Мирјана Огњановић
Јова Радовановић
Весна Ракић
Весна Софреновић

Техничка редакција

Бранислав Вукомановић
Зорица Милошевић
Јелена Попадић
Митра Тиљев

Секретаријат

Зорица Филиповић

Редакција

„ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“
Македонска 29
11001 Београд, П. факс 124

Телефони

330-1452; 330-1456

секретаријат

330-1454

техничка редакција

3373-111

центра

330-1617

претплата

Огласни сектор

Македонска 29, 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 387,00 дин. 3 месеца 1.160,00 дин.

6 месеци 2.317,00 дин.

Текући рачун код Комерцијалне банке

АД Београд: 205-97096-91

Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK

АД Београд је: 265-1100310005857-35

Претплату слати уз обавезну назнаку:

ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ

„ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

Обавештење о претплати можете добити на тел. 330-1617

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 109 EUR или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 120 EUR. II група – Азија – Африка: 126 EUR. III група – Америка – Аустралија: 132 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ У EUR

(или противвредност осталих валута)

за иностранство вршити преко:

I DEUTSCHE BANK AG FRANKFURT AM

MAIN DE: DEUTDEFF

Korisnička banka: 100 9363029 0000

RAIFFEISENBANK, Resavska 22, Beograd

SWIFT CODE: RZBSRSBG

Korisnik: RS35265100000002543779

POLITIKA MAGAZINI DOO Beograd

II DRESDNER BANK AG Frankfurt am Main,

Germany SWIFT CODE: DRESDEFF

Korisnička banka: KOMERCIJALNA BANKA

AD, Beograd, Sv. Save 14

Serbia

SWIFT - BIC: KOBBSR33XXX

Korisnik: RS35205002000984500033

POLITIKA MAGAZINI DOO, Beograd

Makedonska 29, Beograd

Код уплате обавезно навести:

Претплата на лист Забавник

Копију уплате и адресу послати на:

ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines

- 11000 Београд,

Булевар деспота Стефана 24/1,

Србија или на факс ++ 381 11 330-1234

Интернет адреса: www.politikin-zabavnik.co.yu

Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

Za početak
napornog
dana.

Vitalnost za ceo dan

**Moja
Kravica**
JOGURT

Specijalno za sve.

Privredna zadruška

РЕКЛИ

СУ О ЛАЖИ И ЛАЖОВИМА

**ЧОВЕК КОЈИ ЛАЖЕ МЛАДЕ
ЉУДЕ ТРЕБАЛО БИ ДА ИДЕ
У ЗАТВОР.**

Лилијан Хелман
америчка књижевница
(1905–1984)

**ИСТОРИЈУ ЧИНЕ
ЧИЊЕНИЦЕ КОЈЕ
СЕ ПРЕТВАРАЈУ
У ЛЕГЕНДУ,
А ЛЕГЕНДЕ СУ
ЛАЖИ КОЈЕ
ПОСТАЈУ
ИСТОРИЈА.**

Жан Кокто
француски песник,
драмски писац и
ликовни уметник
(1899–1963)

**НА ТРЕНУТАК, ЛАЖ
ПОСТАНЕ ИСТИНА.**

Фјодор Достојевски
руски писац
(1821–1881)

**БОЉЕ МАЛА
ИСТИНА, НЕГО
ВЕЛИКА ЛАЖ.**

Галилео Галилеј
италијански физичар
и астроном
(1564–1642)

**ПОЛИТИЧАРИ СУ ЉУДИ
КОЈИ ИМАЈУ НАВИКУ ДА
ЛАЖУ, ДА ОБЕЋАВАЈУ,
ДА СЕ СМЕШКАЈУ, ДА
ПОТКУПЉУЈУ, ДА СЕ
СЛАЖУ С БИЛО КОЈИМ
АУДИТОРИЈУМОМ
И НАВИКУ НА ПРЕТЕРАНУ
ПОПУЛАРНОСТ. ВЕРУЈЕМ
ДА СУ ОНИ ЛОША
МАЊИНА.**

Хорхе Луис Борхес
аргентински књижевник
(1899–1986)

**ШТА ЈЕ ЛАЖ?
МАСКИРАНА ИСТИНА.**

Лорд Бајрон
енглески песник
(1788–1824)

**МАСЕ
ВИШЕ ВЕРУЈУ
ВЕЛИКИМ ЛАЖИМА
НЕГО МАЛИМ.**

Адолф Хитлер
нацистички вођа
(1889–1945)

**ПОСТОЈИ ПЕТ ВРСТА ЛАЖИ:
ОБИЧНА ЛАЖ, ВРЕМЕНСКА ПРОГНОЗА,
СТАТИСТИКА, ДИПЛОМАТСКА ИСТИНА
И ЗВАНИЧНО САОПШТЕЊЕ.**

Џорџ Бернард Шо
британски књижевник
(1856–1950)

**ЛАЖИ СЕ ЗАВРШАВАЈУ НА
СЕДАМ РАЗЛИЧИТИХ НАЧИНА.**

Афричка изрека

Аристотел
грчки мислилац
(384–322. пре н. е)

**ОНАЈ КО ЈЕ ПРИНУЂЕН
ДА СТАЛНО ЛАЖЕ,
ОТКРИЋЕ ДА ЈЕ СВАКА
ЊЕГОВА ЛАЖ ИСТИНА.**

Елијас Канети
бугарски писац јеврејског
пореkla, британског
држављанства
(1905–1994)

**ЛАЖЉИВАЦ МОРА
ДА ИМА ДОБРО
ПАМЋЕЊЕ.**

Марко Фабије Квинтилијан
римски писац
(35–95)

**УМЕТНОСТ ЖИВЉЕЊА
ЈЕ УМЕТНОСТ ВЕРОВАЊА
У ЛАЖИ.**

Чезаре Павезе
италијански књижевник
(1908–1950)

**УМЕТНИК ЈЕ ЛАЖОВ,
УМЕТНОСТ ЈЕ ИСТИНА.**

Франсоа Моријак
француски књижевник
(1885–1970)

**УМЕТНОСТ
ЈЕ ЛАЖ
КОЈА НАС
ДОВОДИ ДО
ИСТИНЕ.**

Пабло Пикасо
шпански сликар
(1881–1973)

**ПО СВОЈОЈ
ПРИРОДИ,
ЛАЖИ СУ ТОЛИКО
ПЛОДНЕ ДА ЈЕДНА
РОДИ ЈОШ
СТОТИНУ.**

Карло Голдони
венецијански
комедиограф
(1707–1793)

**НА ДУЖЕ СТАЗЕ,
ИСТИНА КОЈА
РАЊАВА БОЉА
ЈЕ ОД ЛАЖИ
КОЈА ГОДИ.**

Томас Ман
немачки књижевник
(1875–1955)

**УСПЕХ ЈЕ УВЕК
ВЕЛИКА ЛАЖ.**

Фридрих Ниче
немачки мислилац
(1844–1900)

Илустровала
Светлана
Кнежевић

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD

